ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΑΝΕΙΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

της

ΤΣΟΛΑΚΗ ΗΣΑΪΑΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: Λαδάς Ανέστης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2017

Αφιερώνεται στην οικογένειά μου ,

Ιωάννη, Σοφία και Γιώργο

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στο ακαδημαϊκό προσωπικό του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών της Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής για την περαιτέρω γνώση και διεύρυνση της λογιστικής σκέψης και κριτικής. Κυρίως, ευχαριστώ θερμά το κ. Λαδά Ανέστη για τη συνεχή καθοδήγησή του, καθώς και τη πολύτιμη βοήθειά του και συνεργασία στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας και στην ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Τέλος, σημαντικό κομμάτι της προσπάθειας αυτής οφείλεται στην οικογένεια μου, τόσο με την οικονομική, όσο και ψυχολογική στήριξη που μαζί με φίλους και αγαπημένα μου πρόσωπα μου παρείχαν όλο αυτό το διάστημα. Αυτοί οι άνθρωποι αποτέλεσαν την αφορμή στο να επιδιώκω πάντα το καλύτερο και να θέτω στόχους για το μέλλον.

Σας ευχαριστώ θερμά,

Τσολάκη Ησαΐα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η τραπεζική λογιστική συσχετίζεται από ποικίλους παράγοντες και αποτελεί έναν ιδιαίτερο κλάδο της λογιστικής, καθώς δεν επηρεάζει μόνο τις τραπεζικές οντότητες, αλλά επεκτείνεται και στην παγκόσμια οικονομία και ανάπτυξη σε ευρύτερο πλαίσιο. Μάλιστα, στην Ευρώπη και την Ιαπωνία κυριαρχεί η πεποίθηση πως η πιθανή χρεοκοπία μια τράπεζας μπορεί να επιφέρει, μέσω του συστημικού κινδύνου, αστάθεια σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα με αποτέλεσμα πολλές φορές τα κράτη να παρεμβαίνουν με κεφαλαιακή υποστήριξη ή ακόμη και συγχωνεύσεις και εξαγορές τραπεζών (Χριστόπουλος, Ντόκας, 2012).[1]

Η παρούσα διπλωματική εξετάσει την τραπεζική λογιστική και την αποτίμηση των δανείων, κυρίως όσον αφορά το λογιστικό χειρισμό και την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Τα ερευνητικά ερωτήματα εστιάζουν στις επιδράσεις λογιστικών μεγεθών, αλλά και στην επιρροή της οικονομικής κρίσης στην αναγνώριση υψηλότερων ή χαμηλότερων προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων. Η επισκόπηση βιβλιογραφίας δείχνει πως μακροοικονομικά μεγέθη μιας χώρας, όπως το ΑΕΠ και το ποσοστό ανεργίας, αλλά και χρηματοοικονομικοί δείκτες των τραπεζών επηρεάζουν το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Παράλληλα, διαπιστώθηκε πως οι προβλέψεις για ζημίες επισφαλών δανείων μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο των τραπεζών, όσον αφορά τη γενικότερη απεικόνιση της δραστηριότητας και ανάπτυξής τους. Παράλληλα, το θεσμικό πλαίσιο δείχνει πως η ορθή αποτίμηση και απομείωση των δανείων, αλλά και η αναγνώριση προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων, επιτυγχάνεται με την εφαρμογή λογιστικών χειρισμών και κανόνων που αφορούν παραπάνω από ένα Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο, και συγκεκριμένα το συνδυασμό των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων 39, 36, 37, 12 και Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9.

Τα ευρήματα της εμπειρικής ανάλυσης δείχνουν πως πράγματι, οι χώρες με έντονα οικονομικά προβλήματα, και συγκεκριμένα η Ελλάδα και η Κύπρος, εμφανίζουν υψηλότερες προβλέψεις για ζημίες «κόκκινων» δανείων. Τέλος, διαπιστώνεται πως κάποιοι χρηματοοικονομικοί δείκτες των τραπεζών παρέχουν πληροφόρηση για την αναγνώριση προβλέψεων για ζημίες δανείων, ενώ κάποιοι άλλοι δεν θεωρούνται ως προσδιοριστικοί παράγοντες.

Λέξεις – Κλειδιά: τραπεζική λογιστική, αποτίμηση δανείων, ΔΛΠ, ΔΠΧΑ, προβλέψεις για ζημίες μη εξυπηρετούμενων δανείων (LLP), μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPL)

[1] Χριστόπουλος, Α., Ντόκας, Ι. (2012) , σελ.379

ABSTRACT

Bank accounting is associated with a variety of factors and is a significant sector of accounting, since it not only affects bank institutions, but also global economy and growth generally. Indeed, there is a belief in Europe and Japan that possible bank bankruptcy can bring, trough the systemic risk, instability to the entire financial system, often leading states to intervene with capital support or even bank mergers and acquisitions.

This master thesis examines bank accounting and loan valuation, particularly with regard to accounting treatment and dealing with non-performing loans. The research questions focus on the effects of accounting magnitudes, but also on the influence of economic crisis on the recognition of higher or lower loan losses provisions. The literature review shows how macroeconomic variables, such as GDP and unemployment rate, as well as financial bank ratios, affect the rate of non-performing loans. At the same time, it was found that loan losses provisions can be important tool for banks, concerning the overall depiction of their activity and development. At the same time, the institutional framework shows that proper loan valuation and impairment , as well as proper recognition of loan losses provisions, is achieved by applying accounting rules that relate to more than one International Accounting Standard, and specifically to the combination of *International Accounting Standards 39, 36, 37, 12 and International Financial Reporting Standard 9*.

The results of empirical analysis show that countries with severe economic problems, specifically Greece and Cyprus, have higher “red” loan losses provisions. Finally, it is noted that some bank financial ratios provide information for the recognition of provisions for loan losses, while others are not considered as determinants.

Key words: bank accounting, loan valuation, IAS, IFRS, discretionary loan losses provisions (LLP), non-performing loans (NPL)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1
1.1Εισαγωγικά 1
1.2 Σκοπός 2
1.3 Ερευνητικά Ερωτήματα 3
1.4 Δομή της Διπλωματικής Εργασίας 4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2
2.1 Εισαγωγή 5
2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση 5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
3.1 Εισαγωγή 18
3.2 Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 19
3.3 Γενικές Αρχές Διεθνών Λογιστικών Προτύπων 23
3.4 Όργανα Κατάρτισης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων 25
3.5 Τρόπος Έκδοσης Διεθνών Λογιστικών Προτύπων 27
3.6 ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»-Καταμέτρηση & Αποτίμηση» 28
3.7 ΔΠΧΑ 7 - Γνωστοποιήσεις και Χρηματοοικονομικά Μέσα 39
3.8 ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» & και η Αντικατάσταση του ΔΛΠ 39 40
3.9 ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία» ... 49
3.10 ΔΛΠ 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων» 55
3.11 Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια – Απομείωση και Προβλέψεις 58
3.12 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 - Αναβαλλόμενη Φορολογία 59
3.13 Αναβαλλόμενη Φορολογία και Τράπεζες 62
3.14 Συμπεράσματα 63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
4.1 Εισαγωγή 64
4.2 Ερευνητικό πλαίσιο και Ερευνητικές Υποθέσεις 64
4.3 Δείγμα Εμπειρικής Ανάλυσης 68
4.4 Μεθοδολογία και Ανάπτυξη Υποδείγματος 71
4.5 Αποτελέσματα Υποδείγματος 72
4.6 Συμπεράσματα 75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
Συμπερασματα, Περιορισμοι και Προτασεις για Μελλοντικη Έρευνα 77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ……79

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΣΧΗΜΑΤΩΝ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Πίνακας 3.1 Απεικόνιση Λογιστικών Προτύπων πριν από 1.1.2005……20

Πίνακας 3.2 Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ενεργητικού……32

Πίνακας 3.3 Εξαιρέσεις Παύσης Αναγνώρισης Χρηματοοικονομικού Περιουσιακού Στοιχείου……..…...33

Πίνακας 3.4 Ιστορική Επισκόπηση ΔΠΧΑ 9……....41

Πίνακας 3.5 Εφαρμογή Μοντέλου Απομείωσης ΔΠΧΑ 9……....47

Πίνακας 3.6 Ιστορική Επισκόπηση ΔΛΠ 37……..51

Πίνακας 3.7 Ιστορική Επισκόπηση ΔΛΠ 36……..56

Πίνακας 4.1 Στοιχεία Περιγραφικής Στατιστικής……....……69

Πίνακας 4.2 Μήτρα συσχετίσεων……...……...……70

Πίνακας 4.3 Αποτελέσματα Εκτίμησης Βασικού Υποδείγματος……...……73

Πίνακας 4.4 Αποτελέσματα Υποδείγματος με τις Επιδράσεις της Κρίσης……74

Σχήμα 1.1 Δείκτης NPL ανά κατηγορία δανείων στην Ελλάδα……...2

Σχήμα 2.1 Κατανομή Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων στην Ευρώπη……...15

Σχήμα 3.1 Όργανα Κατάρτισης Διεθνών Λογιστικών Προτύπων……27

Σχήμα 3.2 Μελλοντικές Φορολογικές Συνέπειες – ΔΛΠ 12…….....61

Διάγραμμα 4.1 Χρονική εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων……...68

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

ΕΤΑ: Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή

ΔΛΠ: Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

ΔΠΧΑ: Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

ΜΕΔ: Μόνιμη Επιτροπή Διερμηνειών (**SIC**: Standard Interpretations Committee)

ΟΔΛΠ: Οργανισμός Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

AICPA: American Institute of Certified Public Accountants

AQR: Asset Quality Review

CICA: Canadian Institute of Certified Accountants

EC: European Council

EFRAG: European Financial Reporting Advisory Group

EPSAS: European Public Sector Accounting Standards

FASB: Financial Accounting Standards Board

GAAP: General Accepted Accounting Principles

IAIS: International Association of Insurance Supervisors

IASB: International Accounting Standards Board

IASC: International Accounting Standards Committee

ICAEW: Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών της Αγγλίας και Ουαλίας

IFAC: International Federation of Accountants

IFRIC: International Financial Reporting Interpretations Committee

IOSCO: International Organization of Securities Commissions

LEV: Leverage

LGD: Loss Given Default

LLP: Loan Loss Provisions

MtB: Market to Book

NPL: Non-performing Loans

ROA: Return on Assets

SAC: Standards Advisory Council

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικά

Η τραπεζική λογιστική συσχετίζεται με πολλούς οικονομικούς παράγοντες και αποτελεί έναν ιδιαίτερο κλάδο της λογιστικής σε ευρύτερο πλαίσιο. Η διαφορά βέβαια στη τραπεζική λογιστική βρίσκεται στο γεγονός πως χρησιμοποιούνται λογαριασμοί και εφαρμόζονται λογιστικοί χειρισμοί που δεν συναντώνται σε άλλους επιχειρηματικούς κλάδους. Έτσι, τα βασικά χαρακτηριστικά της τραπεζικής λογιστικής ορίζονται ως εξής:

Οι τράπεζες είναι οι μόνες επιχειρήσεις που δέχονται καταθέσεις από το κοινό, οι οποίες αξιοποιούνται για τη διευκόλυνση των συναλλαγών στο διεθνές εμπόριο. Αντίθετα, τα αποθέματα τα οποία στις βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις ασκούν σημαντική επίδραση, δεν παρακολουθούνται λογιστικά για τα τραπεζικά ιδρύματα. Ταυτόχρονα, εξαιτίας της ιδιαιτερότητας και της σημασίας που έχουν συγκεκριμένοι λογαριασμοί και ομάδες , οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται για τις τράπεζες διαφέρουν από τις λοιπές επιχειρήσεις.

Η τραπεζική λογιστική διαπραγματεύεται με θέματα όπως η λογιστική των χρηματοοικονομικών μέσων, η λογιστική των ενσώματων και ασώματων ακινητοποιήσεων, η λογιστική του φόρου εισοδήματος, οι ενοποιημένοι λογαριασμοί, καθώς και άλλα λογιστικά θέματα που απασχολούν τα στελέχη των τραπεζών. Αναμφισβήτητα, η λογιστική των χρηματοοικονομικών μέσων αποτελεί καταλυτικό κομμάτι της τραπεζικής επιχείρησης και γενικότερα των επιχειρήσεων του χρηματοοικονομικού τομέα.

Στην τραπεζική ορολογία**, εξυπηρέτηση δανείου** εννοούμε τις καταβολές που πραγματοποιεί ο οφειλέτης, προκειμένου να εξοφλήσει τις ληξιπρόθεσμες οφειλές του από το κεφάλαιο και τους τόκους του δανείου (Κόντος, 2010).[2] Συγκεκριμένα, υπάρχουν δύο μέθοδοι εξυπηρέτησης δανείων: *η μέθοδος των ίσων μερών του κεφαλαίου* και *η μέθοδος του σταθερού τοκοχρεολυσίου* η οποία εφαρμόζεται κυρίως στα δάνεια.

Όσον αφορά τις απαιτήσεις από δάνεια που θεωρούνται μη εξυπηρετούμενα, σωστό είναι να διαγράφονται και να αποσβένονται για το ποσό που αντιστοιχεί στη πιθανή ζημία, γεγονός που υποδηλώνει το σημαντικό βαθμό επιρροής της ομάδας αυτής στους Ισολογισμούς

[2] Κόντος, Γ., (2010) σελ.238, 240-241

και τις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών. Ενδεικτικά, παρουσιάζεται ένα σχήμα απεικόνισης των υψηλών ποσοστών δανείων στην Ελλάδα.

Σχήμα 1.1. Δείκτης NPL ανά κατηγορία δανείων στην Ελλάδα

Πηγή **:** *Τράπεζα της Ελλάδος – ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΜΑΙΟΣ 2017*

Το κομμάτι των μη εξυπηρετούμενων δανείων, κυρίως σε συνδυασμό με την παγκόσμια οικονομική ύφεση των τελευταίων ετών, είναι μείζονος σημασίας για τα τραπεζικά ιδρύματα, τόσο για την επιβίωσή τους, όσο και για την πληροφόρηση πιθανών μελλοντικών δυσχερειών και καταστάσεων. Έτσι, ο λογιστικός χειρισμός των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η σύνδεσή τους με την αναγνώριση προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων, προσφέρει χρήσιμη πληροφόρηση για τη δραστηριότητα και πορεία των τραπεζών, τόσο για τους εξωτερικούς, όσο και εσωτερικούς χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

1.2 Σκοπός

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η εξέταση του βαθμού επιρροής των λογιστικών μεγεθών στην αναγνώριση υψηλότερων ή χαμηλότερων προβλέψεων για ζημίες «κόκκινων» δανείων. Επιπρόσθετα, θίγεται ακόμη το πρόβλημα της άνισης κατανομής των «κόκκινων» δανείων στην Ευρώπη, με την Ελλάδα και τη Κύπρο να εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των χωρών που επηρεάστηκαν σε έντονο βαθμό από την οικονομική κρίση.

Στο πλαίσιο ενασχόλησης επί των προαναφερθέντων ζητημάτων, τα ευρήματα της επισκόπησης βιβλιογραφίας επισημαίνουν πως οι προβλέψεις για επισφαλή δάνεια αποτελούν πολλές φορές εργαλείο χειραγώγησης της ορθής απεικόνισης της καθαρής θέσης των τραπεζών, ενώ παράλληλα παρέχουν σημαντική πληροφόρηση για τη μελλοντική πορεία και εικόνα του τραπεζικού συστήματος κάθε χώρας. Τέλος, η υπάρχουσα βιβλιογραφία και το θεσμικό πλαίσιο γύρω από τον χειρισμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οδηγούν στο συμπέρασμα πως η ορθή αποτίμηση των δανείων και κατ' επέκταση η αντιμετώπιση των επισφαλών απαιτήσεων των τραπεζών, επιτυγχάνεται με το συνδυασμό λογιστικών χειρισμών που ορίζονται από διάφορα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, αλλά και από προσδιοριστικούς παράγοντες της οικονομίας ευρύτερα.

1.3 Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας διπλωματικής εργασίας αφορούν από τη μία πλευρά, το κατά πόσο τα λογιστικά μεγέθη (ROA, LEV, MtB, SIZE) είναι προσδιοριστικοί παράγοντες των προβλέψεων ζημιών για μη εξυπηρετούμενα δάνεια, για τράπεζες της Ελλάδος, της Κύπρου, της Ισπανίας, της Ιταλίας, της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας. Αναλυτικότερα, το ερώτημα αυτό βασίστηκε σε παλαιότερες μελέτες των Kim και Kross (1998), Ahmed et al. (1999) και Pool et al. (2015) οι οποίοι αναφέρουν πως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια επηρεάζονται από μεταβλητές όπως το ΑΕΠ, το ποσοστό ανεργίας, το δείκτη περιθωρίου κέρδους και το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα εστιάζει στην απόδειξη ή μη, της αναγνώρισης υψηλότερων προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων σε Ελλάδα και Κύπρο, σε σχέση με άλλες χώρες που χαρακτηρίζονται επίσης από οικονομική ύφεση, όπως η Ιταλία, η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Μελέτες αναφερόμενες στο ζήτημα αυτό αναπτύχθηκαν από τους Tor Oddvar et al. (2007), Λούζης κ.α. (2012), Nkusu (2011), Nir Klein (2013), Messai και Jouini (2013) και Mesnard et al. (2016), οι οποίοι επισήμαναν ότι τα υψηλά ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών, σχετίζονται αρνητικά με το ρυθμό της οικονομικής ανάκαμψης της χώρας.

1.4 Δομή της Διπλωματικής Εργασίας

Η διπλωματική εργασία απαρτίζεται από πέντε κεφάλαια. Στο Δεύτερο Κεφάλαιο περιλαμβάνεται η βιβλιογραφική επισκόπηση η οποία εστιάζει στα εξής θέματα: αναγνώριση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων, εφαρμογή και επικείμενες αλλαγές του Διεθνές Πρότυπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) 9, προβλέψεις και ζημίες δανείων, αλλά και μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Στο Τρίτο Κεφάλαιο αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο που σχετίζεται με το λογιστικό χειρισμό και την αποτίμηση των δανείων, καθώς και την αναγνώριση προβλέψεων ζημιών για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Αναλυτικότερα, αναπτύσσεται η σχέση της τραπεζικής λογιστικής και των μη εξυπηρετούμενων δανείων με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και συγκεκριμένα με το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: καταμέτρηση & αποτίμηση», ΔΠΧΑ 7 «Γνωστοποιήσεις και Χρηματοοικονομικά Μέσα», ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», ΔΛΠ 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων», ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία» και τέλος, ΔΛΠ 12 «Αναβαλλόμενη Φορολογία».

Στο Τέταρτο Κεφάλαιο παρατίθεται η εμπειρική μελέτη της διπλωματικής εργασίας. Αρχικά, αναλύεται το ερευνητικό πλαίσιο και οι ερευνητικές υποθέσεις της μελέτης, στην επόμενη ενότητα ερμηνεύονται τα στοιχεία Περιγραφικής Στατιστικής, ενώ στη συνέχεια παρατίθενται η μεθοδολογία συλλογής του δείγματος και η ανάπτυξη του υποδείγματος. Τέλος, παρουσιάζονται τα ευρήματα των υποδειγμάτων, καθώς και τα σχετικά συμπεράσματα που απορρέουν από αυτά.

Στο Πέμπτο Κεφάλαιο παρουσιάζονται τα βασικά συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας, η ανάλυση των περιορισμών της εμπειρικής μελέτης, και συμπληρωματικά, οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Η ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο και οργανωμένο σύστημα λογιστικής παρακολούθησης και ομοιόμορφης απεικόνισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων οδήγησε στην παγκόσμια ανάπτυξη και υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ) και Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικών Αναφοράς (ΔΠΧΑ).

Η βιβλιογραφία τόσο για τα ΔΛΠ, όσο και για τα ΔΠΧΑ τα οποία αντικατέστησαν το 2005 τα λογιστικά πρότυπα που ήταν σε ισχύ στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), είναι εκτεταμένη και αποτελείται από μελέτες οικονομολόγων και συγγραφέων σε διεθνές επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, στην παρούσα επισκόπηση βιβλιογραφίας γίνεται αναφορά σε έρευνες και άρθρα σχετικά με το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», καθώς και το επικείμενο ΔΠΧΑ 9, η ανάγκη του οποίου προέκυψε από τις αδυναμίες του προαναφερθέντος προτύπου. Παράλληλα, μελετώνται ακόμη, τα ΔΛΠ 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων» και ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία» τα οποία σχετίζονται με τις προβλέψεις που αναγνωρίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα για τις ζημίες απομείωσης των δανείων.

Τέλος, εξετάζονται οι προσδιοριστικοί παράγοντες στο επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, αλλά και η επιλογή τραπεζικών ιδρυμάτων για χρήση των προβλέψεων ως εργαλείο χειραγώγησης των κερδών και των οικονομικών αποτελεσμάτων τους.

2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39

Η έρευνα των Barth et al. (1995) εξέτασε την επίδραση της χρήσης της εύλογης αξίας, ενώ αναφέρεται πως ιδιαίτερα ενδιαφέρον στοιχείο για τις ρυθμιστικές αρχές των τραπεζών, είναι το γεγονός πως τα τραπεζικά ιδρύματα που εφαρμόζουν τη λογιστική της εύλογης αξίας,

παραβιάζουν συχνότερα τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, σε σχέση με τα τραπεζικά ιδρύματα που χρησιμοποιούν τη λογιστική του ιστορικού κόστους. Συμπληρωματικά, η μεταγενέστερη μελέτη των Barth et al. (2001) εξετάζει τη σημασία της εύλογης αξίας για τον καθορισμό των προτύπων χρηματοοικονομικής λογιστικής που έρχεται σε αντίθεση με την άποψη που προσφέρεται από τους Holthausen και Watts (2001), οι οποίοι υποστήριξαν πως η χρήση της εύλογης αξίας προσφέρει ελάχιστη ή καθόλου γνώση για τον καθορισμό των προτύπων.

Παράλληλα, ο Landsman (2006) εντοπίζει κάποια ζητήματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τις ρυθμιστικές αρχές των τραπεζών προκειμένου η εύλογη αξία να αποτελεί ένα αξιόπιστο μέσο αποτίμησης. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να εξετάζεται ο τρόπος υπολογισμού και εκτιμήσεων των εύλογων αξιών και η πιθανότητα χειραγώγησης των εισροών και των ιδίων κεφαλαίων, καθώς και να ελαχιστοποιείται η πιθανότητα σφάλματος στις μετρήσεις. Μελλοντικά ερωτήματα που μπορούν να τεθούν, αφορούν το βαθμό εφαρμογής των μέτρων αυτών και το κατά πόσο τα μέτρα αυτά μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος παγκοσμίως.

Παρόμοια ήταν και τα συμπεράσματα της έρευνας των Hodder et al. (2006) που έκριναν πως για να μπορέσει η εύλογη αξία να ληφθεί ως μέτρο αποτίμησης που αποδίδει με σαφήνεια, αξιοπιστία και συγκρισιμότητα τις οικονομικές καταστάσεις, πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες κάποιος θα μπορούσε χειραγωγήσει τις λογιστικές πληροφορίες. Μάλιστα, σύμφωνα με τα ευρήματα του Hitz (2007), η ισχύς και η εφαρμογή της εύλογης αξίας στην επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων δεν μπορεί να είναι πάντοτε εφικτή λόγω των παραγόντων που προκαλούν ανησυχίες για την αξιοπιστία και αντικειμενικότητα των μετρήσεων της έναντι της λογιστικής του ιστορικού κόστους. Βέβαια , πολλοί είναι οι υποστηρικτές της εύλογης αξίας όπως οι Barlev και Haddad (2007), που αναφέρουν πως η χρήση της εύλογης αξίας προσφέρει μια αποτελεσματικότερη λογιστική εναρμόνιση σε παγκόσμιο επίπεδο σε σχέση με την εφαρμογή του ιστορικού κόστους.

Ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί η έρευνα των Lantto και Sahlström (2009), οι οποίοι μελέτησαν τις συνέπειες εφαρμογής των ΔΠΧΑ στους βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες. Τα συμπεράσματα της έρευνας αναφέρουν πως μεταξύ των παραγόντων που οφείλονται για τις μεταβολές των χρηματοοικονομικών δεικτών, είναι η λογιστική της εύλογης αξίας, αλλά και η λογιστική των χρηματοπιστωτικών μέσων. Ακόμη, επισημαίνεται πως οι βασικοί παράγοντες για την εξέταση της αξιοπιστίας των μετρήσεων της εύλογης αξίας είναι (Κόντος, 2010) :

- Η απουσία ενεργούς αγοράς ,

- Η ευαισθησία στις διακυμάνσεις της αγοράς με αποτέλεσμα η αξία των χρηματοοικονομικών μέσων να παρουσιάζει πολλές, και συχνά απότομες μεταβολές και
- Η κριτική πως η εύλογη αξία βασίζεται σε υποθετικά σενάρια και όχι σε πραγματικές συναλλαγές.

Ο Cairns (2010) υποστήριξε πως η εφαρμογή των ΔΠΧΑ, ιδίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει οδηγήσει συχνά στην πεποίθηση ότι τα ΔΠΧΑ είναι «πρότυπα που βασίζονται στη δίκαιη αξία» και ότι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα κινούνται αναπόφευκτα προς την πλήρη εφαρμογή της λογιστικής της εύλογης αξίας. Επιπρόσθετα, αναφέρεται πως οι βασικοί σκοποί χρήσης της εύλογης αξίας στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ έχουν ως εξής :

- αποτίμηση συναλλαγών, περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων κατά την αρχική αναγνώριση,
- κατανομή του αρχικού ποσού στο οποίο μια συναλλαγή αναγνωρίζεται,
- μετέπειτα αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων και
- προσδιορισμός του ανακτήσιμου ποσού των περιουσιακών στοιχείων.

Όμως, ο οικονομολόγος συμπεραίνει πως η χρήση της εύλογης αξίας δεν είναι τόσο εκτεταμένη όσο υπονοείται από πολλούς, και πως δεν είναι ορθό να δηλώνεται ότι τα ΔΠΧΑ απαιτούν όλα τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις να αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους.

Αναλυτικότερα, όσον αφορά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα - Αναγνώριση και Επιμέτρηση», παρουσιάζεται η εκτεταμένη χρήση της εύλογης αξίας ως εργαλείο μέτρησης των χρηματοοικονομικών μέσων, καθώς και ο βαθμός επιρροής της στη συμπεριφορά των διευθυντικών στελεχών που επιθυμούν να μειώσουν ή να αποφύγουν τη μεταβλητότητα των αποτελεσμάτων που τείνουν να συνοδεύουν τις μετρήσεις της εύλογης αξίας (Schipper,2011).

Ακόμη, οι Koonce et al. (2011) πραγματοποίησαν τρία πειράματα αναφερόμενοι στις απόψεις των επενδυτών όσον αφορά τη σχέση της εύλογης αξίας και της διάκρισης του χρηματοοικονομικού μέσου που εξετάζεται, σε Ενεργητικό ή Παθητικό. Η μελέτη βασίστηκε στη θεωρία αντισταθμιστικής συλλογιστικής από την ψυχολογία, η οποία υποδηλώνει ότι οι απόψεις επηρεάζονται από το εάν οι επενδυτές θεωρούν την εύλογη αξία ως δίκαιη αξία , και τα κύρια ευρήματα τείνουν προς την αντίληψη ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των προαναφερθέντων.

Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9-Επικείμενη Εφαρμογή και Αλλαγές

Αξίζει να αναφερθεί πως λόγω της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008, το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 δέχτηκε αρκετές κριτικές πως συνέβαλλε στη χρηματοπιστωτική αστάθεια, γεγονός που οδήγησε στην ανάπτυξη του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 ως μέσο επίλυσης των αδυναμιών που εντοπίστηκαν. Το πρακτορείο Reuters αναφέρει πως όσον αφορά τα «κόκκινα δάνεια», από την 1η Ιανουαρίου του 2018 που θα υιοθετηθεί και το ΔΠΧΑ 9, η ΕΚΤ θα δώσει στις τράπεζες περιθώριο δύο ετών, προκειμένου να εξοικονομήσουν τα απαιτούμενα κεφάλαια, και περιθώριο επτά ετών, για να αντιμετωπίσουν τα «κόκκινα δάνεια» μέσω ρυθμίσεων, πωλήσεων και εκποιήσεων.

Την ανησυχία της χρηματοπιστωτικής αστάθειας εξέφρασε και ο Ball (2006), ο οποίος επισήμανε πως οι διαφορές μεταξύ των χωρών κατά την εφαρμογή των ΔΠΧΑ, μπορεί να οδηγήσουν στη μη ομοιόμορφη παρουσίαση της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Την αντίδραση των χρηματοπιστωτικών αγορών στις τροποποιήσεις των ΔΠΧΑ σχετικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα μελέτησαν οι Cuzman et al. (2010), οι οποίοι χρησιμοποίησαν δείγμα πληθυσμού που περιλάμβανε οικονομικούς ερευνητές, διαχειριστές χαρτοφυλακίων, εταιρικούς αναλυτές, καθώς και λογιστές/ελεγκτές. Όσον αφορά τη συμβολή του ΔΠΧΑ 9 στη βελτίωση της αποτίμησης των χρηματοοικονομικών μέσων, το 40% θεωρεί πως θα υπάρξει θετική εξέλιξη, το 30% πως θα υπάρξουν αρνητικές συνέπειες, το 21% πως δεν είναι σίγουρο για τη θετική επιρροή και τέλος, το 9% πως δεν θα υπάρξει κάποια ουσιαστική διαφορά. Επίσης, οι Firoz et al. (2011) κρίνουν πως το ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να παρέχει και μια μικρή ευελιξία όσον αφορά τη ταξινόμηση των περιουσιακών στοιχείων.

Παρόμοια ευρήματα παρουσίασε ο Fiechter (2011) ο οποίος εξέτασε την επίδραση της τροποποίησης του ΔΛΠ 39 στους κανόνες ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που κατέχονται προς διαπραγμάτευση και είναι διαθέσιμα προς πώληση. Αναλυτικότερα, μελετώντας το δείγμα των 219 ευρωπαϊκών τραπεζών, διαπιστώθηκε πως το 1/3 είχαν επωφεληθεί από την τροποποίηση αυτή, ενώ ταυτόχρονα οι χρηματοοικονομικοί δείκτες ROA και ROE εμφανίστηκαν βελτιωμένοι. Τέλος, ο οικονομολόγος αναφέρει πως οι τροποποιήσεις του ΔΛΠ 39 αποτελούν βραχυπρόθεσμο μέσο επίλυσης και πως η ουσιαστική αλλαγή στη λογιστική των χρηματοοικονομικών μέσων θα επέλθει με την υιοθέτηση και εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9.

Οι Onali και Ginesti (2014) εξέτασαν τις αντιδράσεις των επενδυτών στην υιοθέτηση του Διεθνές Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 και τα ευρήματά τους υποδηλώνουν ότι οι επενδυτές αντέδρασαν θετικά στη λογιστική μεταρρύθμιση, ιδίως όσον αφορά τους

μετόχους εταιρειών που εδρεύουν σε χώρες με ασθενέστερο κράτος δικαίου. Μελλοντικές εμπειρικές μελέτες που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν μετά την τελική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 αφορούν τη διαπίστωση εάν έχουν εκπληρωθεί αυτές οι προσδοκίες και εάν η αντίδραση της αγοράς εξαρτάται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων, εκτός από τους παράγοντες που προβλέπονται στο πλαίσιο κάθε χώρας.

Η ικανότητα του νέου προτύπου να προβλέπει μελλοντικές δανειακές ζημίες, όπως αναφέρουν μάλιστα και οι Pool et al. (2015), αναμένεται να συμβάλλει στη μείωση της προκυκλικότητας που προκαλείται από τη πρόβλεψη ζημιών δανείων. Ταυτόχρονα, προτείνεται για μελλοντική έρευνα ο καθορισμός της σχέσης μεταξύ μικροοικονομικού και μακροοικονομικού περιβάλλοντος και της πρόβλεψης της πιστοληπτικής ικανότητας.

Ακόμη, ο Mark Rhys, επικεφαλής της Deloitte αναφέρει για την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 στα τραπεζικά ιδρύματα: «Η λογιστική απεικόνιση της απομείωσης των δανείων, αποτελεί το σημαντικότερο πεδίο μεταρρύθμισης που θα επηρεάσει τις οικονομικές καταστάσεις των μεγάλων τραπεζικών ομίλων στο άμεσο μέλλον. Ενώ οι αλλαγές έχουν σχεδιαστεί ώστε να αυξήσουν τα επίπεδα διαφάνειας γύρω από το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν ότι είναι πιθανό οι ρυθμιστικές αρχές να είναι αυτές που θα βρουν πιο χρήσιμες τις λεπτομέρειες» (2015).[3]

Βέβαια, οι Pavlovic et al. (2015) παρουσιάζουν μια διαφορετική άποψη αναφέροντας πως η αλλαγή των κανόνων ταξινόμησης των περιουσιακών στοιχείων ενδέχεται να μην πληροί τους στόχους για την επίτευξη της συγκρισιμότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, και να περιορίζεται έτσι στην εκπλήρωση των στόχων όσον αφορά τη συνάφεια και την αξιοπιστία των λογιστικών πληροφοριών

Ο Gebhardt (2016) σε μια μελέτη περίπτωσης ελληνικού κρατικού ομολόγου για την περίοδο 2009-2011, αναλύει και συγκρίνει τα χαρακτηριστικά μεταξύ του ΔΛΠ 39 και του ΔΠΧΑ 9, ενώ αναφέρει πως το τελευταίο βασίζεται στη λογική ότι οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες κατά τη λήξη του χρεωστικού τίτλου, αντικατοπτρίζονται σε ασφάλιστρο πιστωτικού κινδύνου που περιλαμβάνεται στο επιτόκιο.

Μία μελέτη που εξετάζει την αλληλεπίδραση του νέου προτύπου με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι του Novotny-Farkas (2016), ο οποίος επισημαίνει πως το ΔΠΧΑ 9 ενσωματώνει προηγούμενα και μεγαλύτερα δικαιώματα

[3] https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Financial-Services/gx-fsi-fifth-banking-ifrs-survey-full.pdf

απομείωσης και είναι περισσότερο ευθυγραμμισμένο με τις αναμενόμενες απώλειες. Έτσι, η προηγούμενη αναγνώριση των πιστωτικών ζημιών θα μειώσει τη συσσώρευση πλεονασματικών ζημιών και την υπερεκτίμηση του εποπτικού κεφαλαίου. Επιπλέον, οι εκτεταμένες απαιτήσεις γνωστοποίησης ενδέχεται να συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη πειθαρχία της αγοράς, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

Ακόμη, ο Edwards (2016) αναφέρει πως οι νέες απαιτήσεις απομείωσης του ΔΠΧΑ 9 έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν περισσότερες χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα που δεν λογιστικοποιούνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (π.χ. χαρτοφυλάκια). Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει τρία στάδια απομείωσης των χρηματοοικονομικών μέσων, τα οποία σχετίζονται με το χρονικό ορίζοντα των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Στο 1^{ο} στάδιο, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες αφορούν χρονικό ορίζοντα 12 μηνών, ενώ τα έσοδα τόκων υπολογίζονται με τη μέθοδο του αποτελεσματικού επιτοκίου στη μικτή λογιστική αξία. Στο 2^{ο} και 3^{ο} στάδιο, όταν ο χρονικός ορίζοντας ξεπερνάει τους 12 μήνες ("lifetime expected credit losses"), τα έσοδα τόκων υπολογίζονται επίσης με τη μέθοδο του αποτελεσματικού επιτοκίου στη μικτή λογιστική αξία (στο 2^{ο} στάδιο) και το αποσβεσμένο κόστος (3^{ο} στάδιο) αντίστοιχα.

Ακόμη, οι Landini et al. (2017) αναφέρουν πως η υιοθέτηση νέων κανονιστικών κριτηρίων, γνωστών και ως Βασιλεία ΙΙΙ, προωθούν μια πιο προληπτική τραπεζική δραστηριότητα, τόσο βραχυπρόθεσμα, όσο και μακροπρόθεσμα. Πιο συγκεκριμένα, με το δελτίο τύπου της 24ης Ιουλίου 2014 για τα χρηματοπιστωτικά μέσα, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), αρμόδιο για τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (IFRS), ανακοίνωσε την ανάπτυξη μιας νέας προσέγγισης για την ταξινόμηση και τη μέτρηση των πιστωτικών ζημιών. Το νέο μοντέλο αναμένεται να εισάγει την έννοια της αναμενόμενης ζημίας στα λογιστικά πρότυπα, γεγονός που κρίνεται ως σημαντική καινοτομία για τα υφιστάμενα προληπτικά μέτρα κινδύνου και λογιστικής. Επίσης, η αξιολόγηση των αναμενόμενων ζημιών, λαμβάνοντας υπόψη την προοπτική διάρκειας δανείου, είναι κάτι καινούργιο σε σύγκριση με το ισχύον εποπτικό πλαίσιο, όπου λαμβάνεται υπόψη ο χρονικός ορίζοντας ενός έτους. Έτσι, το νέο πρότυπο αναμένεται να βελτιώσει το πρόβλημα της καθυστερημένης αναγνώρισης πιστωτικών ζημιών από δάνεια, καθώς προβλέπει πως κάθε οικονομική μονάδα θα πρέπει να μεριμνεί για τις αναμενόμενες ζημίες , τόσο για τους πρώτους 12 μήνες, όσο και για τη πλήρη διάρκεια ζωής του δανείου.

Προβλέψεις και Ζημίες Δανείων - ΔΛΠ 36 και ΔΛΠ 37

Κρίνοντας από τις καθοριστικές αλλαγές που αναμένεται να επιφέρει το ΔΠΧΑ 9 , μείζον θέμα κρίνεται και το κομμάτι των μοντέλων προβλέψεων ζημιών και της απομείωσης των δανείων των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Το θέμα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας έθιξε αρκετά χρόνια πριν ο Orgler (1970), ο οποίος χρησιμοποίησε ένα μοντέλο βαθμολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και συμπέρανε πως οι παράγοντες που επηρεάζουν τα προβληματικά δάνεια σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά των δανειοληπτών, και όχι τόσο στα χαρακτηριστικά των τραπεζών.

Σύμφωνα με τους Kim και Kross (1998) το 1989, οι ρυθμιστικές αλλαγές δημιούργησαν κίνητρα για τη μείωση των προβλέψεων για ζημίες λόγω διαγραφής δανείων μετά από το 1989. Τα αποτελέσματά της μελέτης δείχνουν ότι οι τράπεζες με χαμηλό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, παρουσίασαν χαμηλότερες προβλέψεις για ζημίες δανείων και αυξημένο ποσοστό διαγραφής ζημιών δανείων από τους ισολογισμούς κατά την περίοδο 1990-1992, σε σύγκριση με την περίοδο 1985-1988. Από την άλλη, οι τράπεζες με υψηλό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας δεν εμφάνισαν σημαντικές διαφορές στις προβλέψεις για ζημίες μεταξύ των δύο χρονικών περιόδων, αλλά αύξησαν σημαντικά τη διαγραφή ζημιών δανείων από τους ισολογισμούς τους κατά την περίοδο 1990-92. Αναφέρεται ακόμη, πως τα αποτελέσματα της έρευνας είναι συνεπή με την υπόθεση ότι εφαρμόζεται η αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων για λόγους υπολογισμού του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Ακόμη, αναφέρεται από τους Ahmed et al. (1999) πως οι προβλέψεις για ζημίες δανείων σχετίζονται αρνητικά, τόσο με τις μελλοντικές μεταβολές των κερδών, όσο και με τις αποδόσεις των μετοχών. Τα ευρήματα ήταν σύμφωνα και με παλαιότερες βιβλιογραφικές μελέτες των Laeven και Majnoni (2003) και των Bikker και Metzemakers (2005), οι οποίοι παρουσίασαν την αρνητική σχέση μεταξύ της δημιουργίας προβλέψεων και τραπεζικού δανεισμού.

Ο Δημητρόπουλος κ.α. (2011) επισήμανε πως προηγούμενες μελέτες έδειξαν ότι οι προβλέψεις για ζημίες δανείων χρησιμοποιούνται κυρίως ως εργαλείο για τη χειραγώγηση των κερδών και τη διαχείριση κεφαλαίου από τράπεζες οι οποίες είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο. Για τα ευρήματα της μελέτης χρησιμοποιήθηκε δείγμα από 91 εισηγμένες εμπορικές τράπεζες της ΕΕ που καλύπτουν περίοδο 10 ετών, πριν και μετά την εφαρμογή των ΔΠΧΑ, και διαπιστώθηκε πως η χειραγώγηση των κερδών χρησιμοποιώντας μοντέλα προβλέψεων για ζημίες από δάνεια, μειώνεται σημαντικά μετά την εφαρμογή των ΔΠΧΠ. Τέλος, προτάθηκε για μελλοντική έρευνα ο βαθμός μείωσης της χειραγώγησης των κερδών

από τις τράπεζες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας, μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Σημειώνεται επίσης, ότι η ερμηνευτική δύναμη των μοντέλων προβλέψεων θα μπορούσε να ενισχυθεί με την ενσωμάτωση μεταβλητών εταιρικής διακυβέρνησης

Παράλληλα, μελετώντας προηγούμενες βιβλιογραφικές αναφορές, αναφέρεται πως τα ευρήματα ήταν σύμφωνα σε γενικές γραμμές με τα συμπεράσματα των Beatty και Liao (2011) που υποστήριξαν πως οι τράπεζες με λιγότερο έγκαιρη αναγνώριση ζημιών πιθανόν να μην είχαν δημιουργήσει επαρκείς δανειακές προβλέψεις πριν από την οικονομική ύφεση με αποτέλεσμα, οι τράπεζες αυτές να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες συνέπειες της πιστωτικής κρίσης από ό, τι οι πιο συνετές τράπεζες.

Ακόμη, το πρόβλημα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας θίχτηκε και από τους Chen και Cheng (2013) οι οποίοι επισήμαναν πως παρότι έχουν προταθεί πολλά μοντέλα για την επίλυση του προβλήματος, εμφανίζονται τα ακόλουθα μειονεκτήματα:

1) αδυναμία των υποθέσεων και των αναπτυσσόμενων θεωριών να εξηγήσουν αποτελεσματικά τα ευρήματά τους για το αντίστοιχο θέμα,
2) αδυναμία κάποιων στατιστικών τεχνικών που χρησιμοποιούνται για επιλογή αντιπροσωπευτικού δείγματος ή λανθασμένες υποθέσεις που οδηγούν σε ανακριβή συμπεράσματα και
3) πολλές μεταβλητές.

Έτσι, επιδίωξαν την εφαρμογή δύο υβριδικών μοντέλων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, ενώ για την επαλήθευση του μοντέλου, χρησιμοποιήθηκε ένα πειραματικό σύνολο δεδομένων που συλλέχθηκε από τη βάση δεδομένων Bankscope για την περίοδο 1998-2007. Ακόμη, αναφέρεται πως τα αποτελέσματα καταδεικνύουν μια ικανοποιητική απόδοση για τα προτεινόμενα υβριδικά μοντέλα, όμως οι μελλοντικές μελέτες πρέπει να εφαρμόζουν διάφορους τύπους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας εκτός από τις αξιολογήσεις Fitch, όπως η S&P και η Moody's, προκειμένου να επικυρωθεί η αξιοπιστία τους .

Σύμφωνα με την μελέτη των Lim et al. (2014) για την τιμολόγηση δανείων που επιλέγουν οι τράπεζες, αναφέρεται πως η έγκαιρη αναγνώριση ζημιών οδηγεί σε υψηλότερα περιθώρια κέρδους και σε μια λιγότερο προκυκλική συμπεριφορά τιμολόγησης .

Τη σχέση της παροχής τραπεζικών δανείων και των προβλέψεων ανέλυσαν με μια εμπειρική μελέτη και οι Pool et al. (2015). Αρχικά, τα αποτελέσματα δείχνουν πως η αύξηση των προβλέψεων μειώνει τη χορήγηση τραπεζικών δανείων και την οικονομική δραστηριότητα. Δεύτερον, φαίνεται ότι οι τράπεζες μειώνουν τις προβλέψεις ως ποσοστό των συνολικών στοιχείων του Ισολογισμού τους, όταν αυξάνεται η χορήγηση τραπεζικών δανείων και αντιστρόφως.

Οι Marton και Runesson (2017) σύγκριναν την ικανότητα πρόβλεψης για ζημίες δανείων σε σχέση με τις πραγματικές ζημίες σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και ΔΛΠ και τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP) ισχύουν στις Η.Π.Α. Τα βασικά συμπεράσματα της μελέτης αυτής αναφέρουν πως οι GAAP παρουσιάζουν μεγαλύτερη προβλεπτική ικανότητα για τις ζημίες από δάνεια σύμφωνα με το μοντέλο ζημιών που μειώνει την επικαιρότητα των προβλέψεων, ενώ εμφανίζονται περισσότερο αποτελεσματικές σε μεγάλα και κερδοφόρα τραπεζικά ιδρύματα.

Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια

Οι Tor Oddvar et al. (2007) εξέτασαν τη σχέση μακροοικονομικών παραγόντων και των μη εξυπηρετούμενων τραπεζικών δανείων, επισημαίνοντας πως η ανάπτυξη των δανείων αυτών σχετίζεται άμεσα με την ικανότητα και το κίνητρο του δανειολήπτη να εξυπηρετήσει και να αποπληρώσει το χρέος του. Αναλυτικότερα, μελέτησαν δύο εμπειρικά μοντέλα προβληματικών δανείων προερχόμενα από τον οικιακό και επιχειρηματικό τομέα αντίστοιχα, και τα ευρήματα προσδιόρισαν τις μεταβλητές που επηρεάζουν τη κάθε μία από τις δύο κατηγορίες. Όσον αφορά τον οικιακό τομέα, οι μεταβλητές που επηρεάζουν τον όγκο των μη εξυπηρετούμενων δανείων περιλαμβάνουν το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα, τις πραγματικές τιμές κατοικίας, το ποσοστό της ανεργίας και το ύψος των πραγματικών επιτοκίων. Από την άλλη, το ύψος των προβληματικών δανείων που προέρχονται από τον επιχειρηματικό τομέα, επηρεάζεται από την εγχώρια ζήτηση, τις πραγματικές τιμές πετρελαίου, τα πραγματικά επιτόκια, το πραγματικό ακαθάριστο χρέος, αλλά και τον επιχειρηματικό ανταγωνισμό.

Αντίστοιχη θετική σχέση μεταξύ των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) και των μακροοικονομικών επιδόσεων μιας χώρας επισήμανε ο Nkusu (2011), επιβεβαιώνοντας τα προαναφερθέντα συμπεράσματα. Τέλος, προτάθηκε για ενίσχυση της έρευνας η χρήση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) ως δείκτης μέτρησης της τραπεζικής δυσπραγίας και οικονομικής δυσχέρειας, και στη συνέχεια η μέτρηση της ανθεκτικότητας των τραπεζών στο πρόβλημα αυτό.

Παράλληλα, το πρόβλημα του υψηλού ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα έθιξαν και οι Λούζης κ.α. (2012), εξετάζοντας τους καθοριστικούς παράγοντες των «κόκκινων» δανείων στον ελληνικό τραπεζικό τομέα. Διαπιστώθηκε πως οι μακροοικονομικές μεταβλητές, και συγκεκριμένα ο ρυθμός αύξησης ΑΕΠ, το ποσοστό ανεργίας, τα επιτόκια δανεισμού και το δημόσιο χρέος έχουν ισχυρή επίδραση στο επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ακόμη, τα εμπειρικά αποτελέσματα δείχνουν ότι οι τα

καταναλωτικά δάνεια είναι τα περισσότερο ευαίσθητα στις μεταβολές των επιτοκίων δανεισμού, ενώ αντίθετα, τα στεγαστικά δάνεια επηρεάζονται λιγότερο από τις μακροοικονομικές εξελίξεις. Βέβαια, μελλοντικά ερωτήματα που μπορούν να εξετασθούν, είναι ο βαθμός επίδρασης των υψηλόβαθμων στελεχών των τραπεζικών ιδρυμάτων και των λανθασμένων διοικητικών αποφάσεων στην εμφάνιση υψηλών ποσοστών μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Μια μελέτη αντίστοιχου περιεχομένου, είναι του Nir Klein (2013) ο οποίος εξέτασε τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στη Κεντρική, Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη κατά τη περίοδο 1998-2011. Συγκεκριμένα, κατέληξε στο συμπέρασμα πως ο όγκος των μη εξυπηρετούμενων δανείων μπορεί να επηρεαστεί, τόσο από τις μακροοικονομικές συνθήκες, όσο και από συγκεκριμένους τραπεζικούς παράγοντες, αν και αυτοί οι παράγοντες βρέθηκε να παρουσιάζουν σχετικά χαμηλή ερμηνευτική ισχύ. Τα ευρήματα του άρθρου, επιβεβαιώνουν το γεγονός πως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανταποκρίνονται σε μακροοικονομικές συνθήκες, όπως η αύξηση του ΑΕΠ, η ανεργία και ο πληθωρισμός. Εκτός από αυτό, η ανάλυση δείχνει πως υπάρχουν ισχυρά αποτελέσματα «ανατροφοδότησης» από το τραπεζικό σύστημα στην πραγματική οικονομία, υποδηλώνοντας με αυτό το τρόπο ότι τα υψηλά μη εξυπηρετούμενα δάνεια αντιμετωπίζουν αρνητικά τον ρυθμό της οικονομικής ανάκαμψης.

Παρόμοια συμπεράσματα κατέδειξαν και οι Messai και Jouini (2013) οι οποίοι επισήμαναν πως η αύξηση του ΑΕΠ έχει αρνητικό αντίκτυπο στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ενώ το ποσοστό ανεργίας και τα πραγματικά επιτόκια επηρεάζουν θετικά τα απομειωμένα δάνεια. Επιπρόσθετα, τόνισαν πως όσον αφορά τη παροχή τραπεζικών δανείων, τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ανταγωνιστικότητα και τη κερδοφορία της εθνικής οικονομίας.

Εκτός όμως από τις προβλέψεις ζημιών από δάνεια που αναγνωρίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η σχετικά άνιση κατανομή των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε Ευρώπη και Η.Π.Α (Mesnard B. et al. - Economic Governance Support Unit/European Parliament, 2016).[4] Πιο συγκεκριμένα, τα ποσοστά σε Ελλάδα και Κύπρο είναι 43,6% και 50% αντίστοιχα, ενώ τα ποσοστά στην υπόλοιπη Ευρώπη κυμαίνονται μέχρι το 15%. Από την άλλη, σε σύγκριση με τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία η Παγκόσμια Τράπεζα αναφέρει πως οι δείκτες ήταν χαμηλότεροι από 2%, στοιχεία που δίνουν κίνητρο για μελλοντική έρευνα όσον αφορά τους παράγοντες που οδηγούν στις διαφορές αυτές κατανομής των μη

[4]http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/574400/IPOL_BRI(2016)574400_EN.pdf

εξυπηρετούμενων δανείων. Η κατανομή των μη εξυπηρετούμενων δανείων σύμφωνα με τη συγκεκριμένη μελέτη παρουσιάστηκε ως εξής:

Σχήμα 2.1 Κατανομή Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων στην Ευρώπη

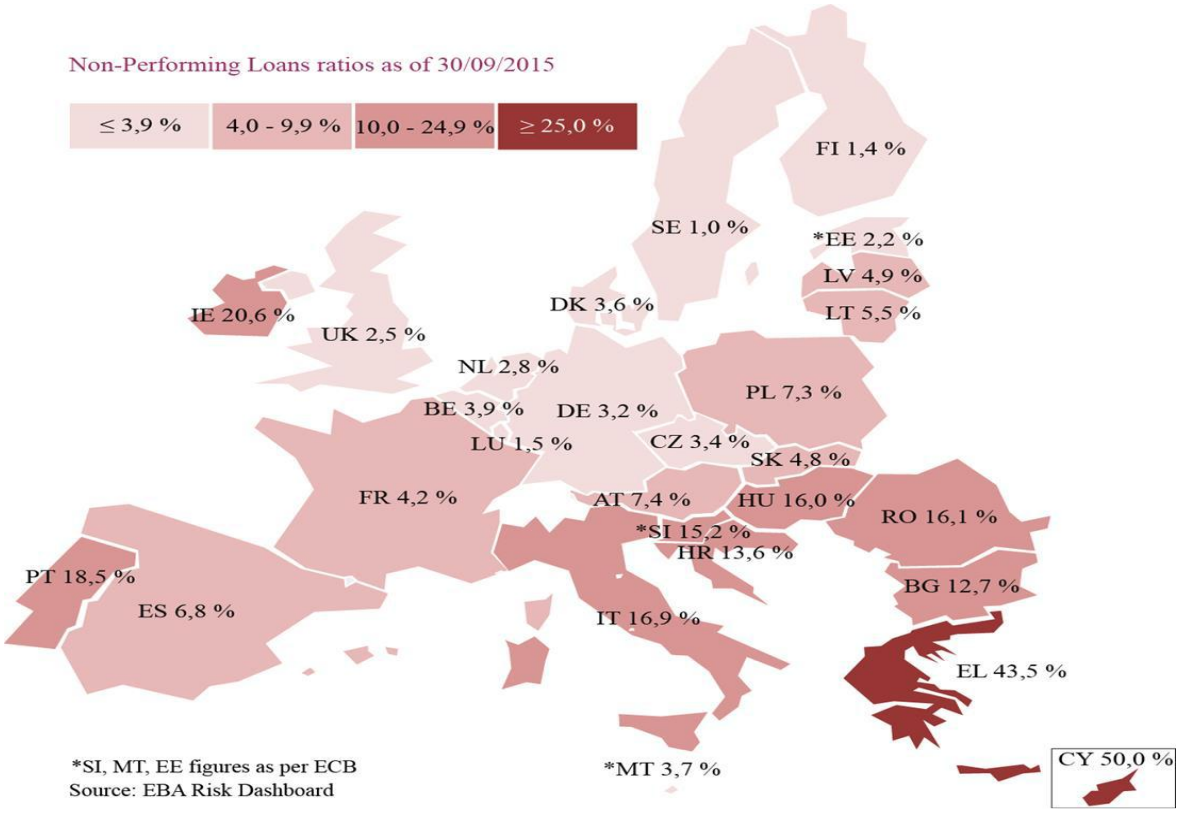

Πηγή: *EBA Risk Dashboard*

Συμπεράσματα

Αναμφισβήτητα, η υιοθέτηση και εφαρμογή των ΔΛΠ και ΔΠΧΑ στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχει συμβάλλει στη γενικότερη ενίσχυση του κλάδου, αλλά και στην αποτελεσματικότερη διαφάνεια και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών. Μελετώντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία, απορρέει το συμπέρασμα πως, το ΔΛΠ 39 είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, και σε εκτενέστερο επίπεδο με τη μέθοδο της εύλογης αξίας, που φαίνεται να «κερδίζει» έδαφος με το πέρασμα των χρόνων σε σχέση με τη μέθοδο του ιστορικού κόστους. Υπάρχουν ποικίλες μελέτες που υποστηρίζουν τη μία ή την άλλη μέθοδο αποτίμησης των χρηματοοικονομικών μέσων, όμως η εύλογη αξία φαίνεται να συμβάλλει περισσότερο στη λογιστική εναρμόνιση των οικονομικών στοιχείων των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Βέβαια, ενδιαφέρον σημείο μελέτης αποτελεί το επικείμενο ΔΠΧΑ 9, το οποίο αναμένεται να εφαρμοσθεί από τη 1η Ιανουαρίου 2018, και παρουσιάζει διάφορες μεταβολές που θα επιφέρει στην τραπεζική λογιστική. Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του προτύπου, είναι η εισαγωγή του μοντέλου προβλέψεων ζημιών το οποίο θα λαμβάνει υπόψη, όχι μόνο τις πραγματοποιηθείσες ζημίες απομείωσης (όπως όριζε το ΔΛΠ 39), αλλά και τις αναμενόμενες μελλοντικές ζημίες για ένα τραπεζικό ίδρυμα. Με αυτό τον τρόπο γίνεται προσπάθεια ενίσχυσης της τραπεζικής σταθερότητας, στοχεύοντας ταυτόχρονα στη μείωση της προκυκλικότητας που προκαλείται από τη πρόβλεψη ζημιών δανείων[5].

Το κομμάτι αυτό της απομείωσης των δανείων, αποτελεί καταλυτικό παράγοντα για τις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων, κρίνοντας μάλιστα από την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων τα τελευταία χρόνια. Μάλιστα, σε μία προσπάθεια αντιμετώπισης του κινδύνου αυτού, οι τράπεζες αναγνωρίζουν υψηλά ποσά προβλέψεων για ζημίες απομείωσης από «κόκκινα δάνεια», γεγονός που γίνεται ιδιαίτερα εμφανές και στους Ισολογισμούς τους. Έτσι, προκύπτουν αρκετά μελλοντικά ερωτήματα, εάν τελικά το νέο αυτό πρότυπο θα επιφέρει όντως τις αλλαγές αυτές που αναμένονται, και αν σε αναλυτικότερο πλαίσιο αυτές οι αλλαγές έχουν θετικά αποτελέσματα για τους τραπεζικούς ομίλους. Επιπλέον, εάν τελικά τα ευρήματα είναι ενθαρρυντικά, αξίζει να μελετηθούν οι περιπτώσεις τραπεζών που δεν θα καταφέρουν να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα, καθώς και οι συνθήκες που οδήγησαν στην αποτυχία.

Στη συνέχεια της βιβλιογραφικής επισκόπησης, εξετάστηκαν μελέτες σχετικά με το ΔΛΠ 36 & 37 οι οποίες αφορούσαν τις προβλέψεις για ζημίες απομείωσης των δανείων. Συγκεκριμένα, ανάμεσα στα κυριότερα ευρήματα ήταν η θετική σχέση των προβλέψεων και του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, αλλά και η θετική σχέση της έγκαιρης αναγνώρισης ζημιών με το δείκτη περιθωρίου κέρδους. Από την άλλη, σε άλλες έρευνες διαπιστώθηκε πως η αναγνώριση προβλέψεων παρουσιάζει αρνητική σχέση με τη παροχή τραπεζικών δανείων, τις μελλοντικές μεταβολές των κερδών, καθώς και με τις αποδόσεις των μετοχών.

Επιπρόσθετα, ένα άλλο ενδιαφέρον εύρημα αποτελεί το γεγονός πως τα μοντέλα πρόβλεψης ζημιών των GAAP που ισχύουν στις ΗΠΑ, εμφανίζονται με μεγαλύτερη προβλεπτική ικανότητα και περισσότερο αποτελεσματικά σε μεγάλα και κερδοφόρα τραπεζικά ιδρύματα, σε σχέση με τα μοντέλα πρόβλεψης των ΔΛΠ και ΔΠΧΑ.

Τέλος, δύο σημαντικά σημεία που θίχτηκαν ήταν η χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων ως εργαλείο χειραγώγησης των κερδών των τραπεζών, αλλά και η διαπίστωση άνισης

[5] https://home.kpmg.com/gr/el/home/insights/2017/01/ifrs9-implications-european-banks.html

κατανομής των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε Ευρώπη και ΗΠΑ. Συμπερασματικά, σύμφωνα με τη παρούσα επισκόπηση βιβλιογραφίας, βρέθηκε πως το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων διαμορφώνεται με βάση τις τρέχουσες μακροοικονομικές συνθήκες που επικρατούν, και διαμορφώνεται από παράγοντες, όπως για παράδειγμα, η αύξηση του ΑΕΠ, των πραγματικών επιτοκίων, του ποσοστού ανεργίας κτλ.

Βέβαια, διαπιστώθηκε πως υπάρχουν αρκετές εμπειρικές μελέτες για τη χρήση του δείκτη NPL στη προσπάθεια «εξομάλυνσης» του εισοδήματος των τραπεζών ή χειραγώγησης των κερδών, περίπτωση που συνήθως τα τραπεζικά ιδρύματα πραγματοποιούν υπεραναγνώριση προβλέψεων ζημιών δανείων. Από την άλλη, δεν υπάρχουν σχετικά άρθρα και βιβλιογραφία για την αντίθετη περίπτωση όπου τα τραπεζικά ιδρύματα επιλέγουν να αναγνωρίσουν λιγότερες προβλέψεις ζημιών δανείων από τις πραγματικές, στοχεύοντας σε βελτιωμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες και αποδόσεις μετοχών, αλλά και υψηλή επίδοση στα Stress Tests των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Εισαγωγή

Αναμφισβήτητα, οι συζητήσεις και οι μελέτες σχετικά με την επίδραση των Διεθνών Λογιστικών προτύπων τόσο σε Ευρωπαϊκό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ποικίλες και οι περισσότεροι οικονομικοί μελετητές τείνουν στο συμπέρασμα πως η εφαρμογή τους συνδέεται με την υψηλότερη λογιστική ποιότητα[6](Barth, et al., 2008), αλλά και τα βελτιωμένα χαρακτηριστικά της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Στη παρούσα εργασία εξετάζεται η επίδραση του Διεθνές Λογιστικού Προτύπου 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» στη Τραπεζική Λογιστική, καθώς και το νέο Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 που συμβάλλει στην αντιμετώπιση των αδυναμιών του προαναφερθέντος προτύπου και αναμένεται να εφαρμοσθεί από τον Ιανουάριο του 2018.

Παράλληλα, μελετάται το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 37 «Προβλέψεις Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενες Απαιτήσεις» το οποίο αναφέρεται στις λογιστικές τεχνικές παρακολούθησης, αναγνώρισης και εκτίμησης των προβλέψεων, απαιτήσεων και υποχρεώσεων μιας επιχείρησης. Αναλυτικότερα, στην Ελλάδα οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να διενεργούν προβλέψεις για πιθανούς κινδύνους και ζημίες.

Τέλος, αναλύεται ταυτόχρονα και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 36 «Απομείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού» το οποίο αναφέρεται στην έννοια απομείωσης της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού. Στόχος του συγκεκριμένου προτύπου είναι να ανιχνεύσει πιθανές ζημίες από τη μείωση της αξίας στοιχείων του ενεργητικού, ώστε να μην εμφανιστούν τα στοιχεία αυτά σε αξία μεγαλύτερη από την ανακτήσιμη αξία τους.

Έτσι, σε συνδυασμό με το εμπειρικό κομμάτι της παρούσας εργασίας, εξετάζεται η σχέση μεταξύ των προτύπων αυτών και των προβλέψεων που αναγνωρίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα για ζημίες από την απομείωση των μη εξυπηρετουμένων δανείων.

[6] Barth, M, Landsman, W., Lang, M., (2008) , pp. 467–498

3.2 Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Ορισμός και Σημασία

Ένας απλοποιημένος ορισμός που περιγράφει το τι είναι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι η «ενιαία δέσμη διεθνών λογιστικών προτύπων υψηλής ποιότητας και χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, τα οποία συμβάλλουν στη σύνταξη χρηματοοικονομικών καταστάσεων όπως (Νεγκάκης, 2015)[7]:

- Ισολογισμός,
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης,
- Κατάσταση Μεταβολών Χρηματοοικονομικής Θέσης,
- Κατάσταση Ταμειακών Ροών και
- Επεξηγηματικές Σημειώσεις

Όμως, ο επίσημος ορισμός, όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 του κανονισμού αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002, επισημαίνει πως[8]: «Ως Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα νοούνται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π.), τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.) και οι συναφείς ερμηνείες (ερμηνείες της SIC), οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις των εν λόγω προτύπων και συναφών ερμηνειών, καθώς και τα μελλοντικά πρότυπα και συναφείς ερμηνείες που θα εκδώσει ή θα δημοσιεύσει στο μέλλον ο Οργανισμός Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΟΔΛΠ)».

Παράλληλα, όπως αναφέρεται στη παράγραφο 4 του κανονισμού 1606/2002[9], ο βασικός σκοπός των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων ορίζεται ως εξής: «Ο παρών κανονισμός ενισχύει την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων στην εσωτερική αγορά και βοηθά τις κοινοτικές εταιρείες να ανταγωνίζονται σε ισότιμή βάση για την εξεύρεση διαθέσιμων χρηματοοικονομικών πόρων, τόσο στις κοινοτικές, όσο και στις διεθνείς κεφαλαιαγορές».

Έτσι, κρίνεται πως η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων θα οδηγήσει σε μία ομαλή και εύρυθμη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς, στη προστασία των επενδυτών, αλλά και στη δημιουργία κλίματος ασφαλείας και εμπιστοσύνης στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

---

[7] Νεγκάκης, Χ., (2015), σελ.58-59

[8] «Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» (2002),σελ. L 243/3, http://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html

[9] https://www.pwc.com/gr

Βέβαια, αξίζει να επισημανθεί πως η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει τη σύγκλιση των Λογιστικών Προτύπων που χρησιμοποιούνται στην Ευρώπη, με διάφορα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που θα χρησιμοποιούνται παγκοσμίως και σε οποιαδήποτε χρηματιστηριακή αγορά στο κόσμο. Ενδεικτικά, η εικόνα των λογιστικών προτύπων πριν την υποχρεωτική εφαρμογή τους από τις 1.1.2005 παρουσιάζεται στο παρακάτω πίνακα[10] (Κόντος, 2010).

Πίνακας 3.1 Απεικόνιση Λογιστικών Προτύπων πριν από 1.1.2005

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ	ΦΟΡΕΙΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ
US GAAP'S	Financial Accounting Standards Board (FASB)	Εταιρείες στις ΗΠΑ ή εταιρείες άλλων χωρών που έχουν μετοχές εισηγμένες σε αμερικάνικα Χρηματιστήρια
Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IAS,IFRS)	International Accounting Standards Board (IASB)	Εταιρείες συγκεκριμένων χωρών (Κύπρος, Ζηλανδία, Αυστραλία κτλ.) και εταιρίες με διεθνή παρουσία παράλληλα με τα τοπικά τους πρότυπα
Ευρωπαϊκά Πρότυπα	Ευρωπαϊκή Επιτροπή	Εταιρείες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Εγχώρια Πρότυπα	Εσωτερικός νομοθέτης κάθε χώρας	Εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε κάθε χώρα

***Πηγή**: Κόντος, Γ., (2010) «Λογιστική Τραπεζών και εταιρειών Leasing & Factoring»*

Εν κατακλείδι, ο κύριος λόγος δημιουργίας και εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων βρίσκεται στην ανάγκη για μια αντικειμενική, αμερόληπτη και «πραγματική» απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και αποτελεσμάτων.

<u>Ιστορική Επισκόπηση</u>

Η ιστορία των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC) άρχισε πραγματικά το 1966[11], με τη πρόταση να συσταθεί μια Διεθνής Ομάδα Μελέτης που θα περιλάμβανε το Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών της Αγγλίας και της Ουαλίας (ICAEW), το Αμερικανικό Ινστιτούτο

[10] Κόντος, Γ., (2010) «Λογιστική Τραπεζών και εταιρειών Leasing & Factoring», σελ.8

11 https://www.icaew.com/library/subject-gateways/accounting-standards/knowledge-guide-to-international accounting-standards

Πιστοποιημένων Λογιστών (AICPA) και το Καναδικό Ινστιτούτο Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (CICA- τώρα γνωστό ως Chartered Professional Accountants of Canada).

Η πρώτη προσπάθεια κοινής σύγκλισης λογιστικής παρακολούθησης έγινε τον Ιούνιο του 1973 όταν ιδρύθηκε η Διεθνής Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee – IASC) στην οποία αρχικά συμμετείχαν οι εξής χώρες: Αυστραλία, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία και ΗΠΑ[12] (Νεγκάκης, 2015). Η βασική λειτουργία της IASC ήταν δημιουργία προτύπων για τις χώρες που δεν διέθεταν, ενώ το 1975 πραγματοποιήθηκε η έκδοση του πρώτου Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου.

Στη συνέχεια, το 1977[13] (Κόντος, 2010), οργανώθηκε η Διεθνής Ομοσπονδία των Λογιστών (International Financial Accounting Committee- IFAC), ενώ το 1981 συμφωνήθηκε μεταξύ IASC και IFAC πως η πρώτη θα αναλάμβανε το πλήρη έλεγχο όσον αφορά το καθορισμό των Διεθνών Προτύπων Λογιστικής και την έκδοση των αντίστοιχων εγγράφων. Ακόμη, το 1989[14] (Κόντος, 2010) η Ευρωπαϊκή Ένωση Λογιστικής υποστήριξε πως η λογιστική εναρμόνιση πρέπει να επιτευχθεί σε διεθνές επίπεδο, ενώ παράλληλα στις αρχές της δεκαετίας του ’90 ξεκινά η προσπάθεια αναβάθμισης των Λογιστικών Προτύπων.

Στη περίοδο μεταξύ 1995 και 1998 η IASC ολοκλήρωσε το συμφωνημένο αριθμό προτύπων, τα οποία απέβλεπαν στη δημιουργία ενιαίων λογιστικών προτύπων που θα ήταν κοινώς αποδεκτά από τη διεθνή κοινότητα. Επιπρόσθετα, στις 30 Οκτωβρίου 1998[15] οι υπουργοί οικονομικών και οι διοικητές των τραπεζών του G7, ζήτησαν από το Διεθνή Οργανισμό Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (IOSCO - International Organization of Securities Commissions), τη Διεθνή Ένωση Εποπτικών Αρχών & Ασφαλίσεων (IAIS – International Association of Insurance Supervisors) και την Επιτροπή Βασιλείας (Basel Committee) να καταρτίσουν μια ανασκόπηση των προτύπων που εξέδωσε η IASC.

Στις 13 Ιουνίου 2000[16] εκδόθηκε ανακοίνωση η οποία έκανε υποχρεωτική τη κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα από 1.1.2005 για όλες τις επιχειρήσεις οι οποίες είναι εισηγμένες σε χρηματιστήριο της Ε.Ε. Υποστηρικτής της παραπάνω απόφασης ήταν και το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων (Ecofin), το οποίο στις 17/07/2000 τόνισε την αναγκαιότητα της

[12] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.25
[13] Κόντος, Γ., (2010), σελ.21-22
[14] Κόντος, Γ., (2010) σελ.21-22
[15]https://www.icaew.com/library/subject-gateways/accounting-standards/knowledge-guide-to-international-accounting-standards
[16]https://www.icaew.com/library/subject-gateways/accounting-standards/knowledge-guide-to-international-accounting-standards

συγκρισιμότητας και αμεροληψίας των λογιστικών στοιχείων. Οι ανώτεροι υπάλληλοι της IASC καθοδηγούνται από τον Paul Volcker, ενώ ο Sir David Tweedie είναι επικεφαλής του νέου συμβουλίου το οποίο εκδίδει τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης που βρίσκονται συμπληρωματικά στα ΔΛΠ ή αντικαθιστούν κάποια από αυτά.

Στη συνέχεια, το 2000[17] η IASC αναδιοργανώνεται, και μετά από 27 χρόνια έργου αντικαθιστάται από το IASB. Το Μάρτιο του 2001 ανακοινώνεται πως τα πρότυπα από το Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) θα ονομάζονται Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, ενώ τα πρότυπα που έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC) κατά τη περίοδο 1973-2001 θα ονομάζονται Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Το 2003[18] η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε το Κανονισμό 1725/2003, ο οποίος υιοθετεί τις διερμηνείες που ενέκρινε η Μόνιμη Επιτροπή Διερμηνειών (ΜΕΔ), ενώ αξίζει να γίνει αναφορά στη Διερμηνεία 8, η οποία αναφέρεται στη «Πρώτη Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων ως Βασικό Λογιστικό Πλαίσιο». Αναλυτικότερα, η ΜΕΔ 8 ορίζει πως όταν τα ΔΛΠ εφαρμόζονται πλήρως για πρώτη φορά, η επιχείρηση πρέπει να καταρτίζει και να παρουσιάζει τις οικονομικές καταστάσεις της, σαν αυτές να είχαν πάντοτε καταρτιστεί σύμφωνα με τα πρότυπα και τις Διερμηνείες που ισχύουν κατά το χρόνο της πρώτης εφαρμογής. Παράλληλα, το 2003 είναι και η χρονιά που η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία και το Χονγκ Κονγκ δεσμεύονται να υιοθετήσουν τα ΔΠΧΑ.

Το 2006[19], το Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων υπέγραψε σύμφωνο συνεννόησης με το αντίστοιχο Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων των ΗΠΑ (FASB), έχοντας σαν κύριο στόχο τη σύγκλισή τους σε σημαντικά ζητήματα. Η Κίνα ακόμη, υιοθετεί το 2006 λογιστικά πρότυπα που συγκλίνουν με τα ΔΠΧΑ.

Ένα χρόνο αργότερα, στις 6 Ιουλίου 2007[20] έγινε η πρώτη έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τη σύγκλιση μεταξύ των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) και των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών τρίτων χωρών. Πιο συγκεκριμένα, ο Καναδάς, η Ινδία, η Ιαπωνία και η Κορέα συμφωνούν σε σχέδια εφαρμογής και σύγκλισης των εθνικών λογιστικών προτύπων τους με τα ΔΠΧΑ.

[17] https://www.icaew.com/library/subject-gateways/accounting-standards/knowledge-guide-to-international-accounting-standards
[18] https://www.pwc.com/gr
[19] «»
[20] «»

Πλέον, στις 6 Νοεμβρίου 2008[21], υπάρχει ενιαίο κείμενο για όλα τα ΔΠΧΑ που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το οποίο εκδίδεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συγκεντρώνοντας όλα τα ΔΠΧΠ που εγκρίθηκαν από τις 29 Σεπτεμβρίου 2003 έως τις 15 Οκτωβρίου 2008.

Στις 7 Σεπτεμβρίου 2010, δημοσιεύεται πως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησαν στην υπογραφή ενός νέου πλαισίου χρηματοπιστωτικής εποπτείας για την Ευρώπη. Ένα χρόνο αργότερα, στις 29 Αυγούστου 2011, το Συμβούλιο Χρηματοοικονομικών Λογιστικών Προτύπων (FASB) και η Ευρωπαϊκή Συμβουλευτική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (EFRAG) συμφώνησαν να συνεργαστούν για την ανάπτυξη ενός πλαισίου γνωστοποίησης, με σκοπό τη δημιουργία ενός συνεκτικού πλαισίου, τόσο για τις Ηνωμένες Πολιτείες, όσο και για τις διεθνείς GAAP.

Το Φεβρουάριο του 2012[22], η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat) εξέδωσε δημόσια έκθεση για την αξιολόγηση της καταλληλότητας των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για τον Δημόσιο Τομέα (IPSAS) για τα κράτη μέλη της ΕΕ, ενώ τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν την ύπαρξη αντικρουόμενων απόψεων.

Στη συνέχεια, στις 26 Οκτωβρίου 2013, η Ευρωπαϊκή Συμβουλευτική Ομάδα για τη Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση (EFRAG) κρίνει πως ότι η χρήση της εύλογης αξίας μπορεί να είναι απαραίτητη για την ύπαρξη αμερόληπτης και διαφανούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, και υποβάλλει έτσι επιστολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EC).

3.3 Γενικές Αρχές Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα βασίζονται σε κάποιες γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές, δηλαδή σε θεμελιώδεις προϋποθέσεις που διέπουν την ετοιμασία και τη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων[23](International Accounting Standards Board, 2007). Πιο συγκεκριμένα, οι βασικές λογιστικές αρχές διασφαλίζουν την αντικειμενικότητα, εγκυρότητα και αξιοπιστία των λογιστικών στοιχείων. Αναλυτικότερα, οι αρχές αυτές παρουσιάζονται παρακάτω[24] (Νεγκάκης, 2015).

[21] https://www.icaew.com/library/subject-gateways/accounting-standards/knowledge-guide-to-international-accounting-standards
[22] https://www.icaew.com/library/subject-gateways/accounting-standards/knowledge-guide-to-international-accounting-standards
[23] International Accounting Standards Board (2007), σελ.49
[24] Νεγκάκης, Χ. (2015),σελ.54-58

- **Αρχή της πραγματικής και δίκαιης παρουσίασης**

Οι οικονομικές καταστάσεις των οικονομικών οντοτήτων που καταρτίζονται σύμφωνα με τα ΔΛΠ θα πρέπει να συμμορφώνονται απαραίτητα σε όλες τις αρχές των προτύπων, καθώς και να παρουσιάζουν ακριβοδίκαια την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Στόχος της εφαρμογής της αρχής της ακριβοδίκαιης παρουσίασης αποτελεί η αποφυγή της παραπληροφόρησης των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις που παρουσιάζονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις, έχοντας ως αποτέλεσμα κάθε παρέκκλιση από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα να γίνεται με την προϋπόθεση ότι θα εξηγείται ο λόγος που συμβαίνει αυτό.

- **Αρχή της Συνεχιζόμενης Δραστηριότητας (Going Concern)**

Η αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern) ορίζει πως η οικονομική οντότητα θα πρέπει να παρουσιάζει συνεχιζόμενη δραστηριότητα, η οποία θα φαίνεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και στον Ισολογισμό της, εκτός εάν η διοίκηση έχει πρόθεση να ρευστοποιήσει τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης ή να παύσει τις εμπορικές συναλλαγές[25] (International Accounting Standards Board, 2007). Βέβαια, σε αυτή τη περίπτωση, τα στοιχεία γνωστοποιούνται στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης.

- **Αρχή Δεδουλευμένων Εσόδων και Εξόδων**

Με βάση την αρχή των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων, τα έσοδα και τα έξοδα λογίζονται στη χρήση που αφορούν και όχι σύμφωνα με τη ταμιακή βάση, ανεξάρτητα δηλαδή από το χρόνο είσπραξης ή πληρωμής τους. Συνεπώς, έσοδα ή έξοδα προηγούμενων χρήσεων δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διότι κάθε χρήση θεωρείται ανεξάρτητη και αυτοτελής από την άλλη.

- **Αρχή της Αυτοτέλειας των Χρήσεων**

Όπως προαναφέρθηκε, η αρχή των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων θεωρεί πως η κάθε χρήση είναι ανεξάρτητη από τις άλλες[26](Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002), Συγκεκριμένα, στη παράγραφο 26 γίνεται ειδική αναφορά: «Οι συναλλαγές απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις όταν πραγματοποιούνται και κατά τις χρήσεις που αυτές αφορούν».

[25] International Accounting Standards Board (2007), σελ.49
[26] Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.43

❖ **Αρχή της Ομοιομορφίας των Οικονομικών Καταστάσεων**

Η αρχή αυτή αφορά τη παροχή συγκριτικής πληροφόρησης, η οποία επιτυγχάνεται μόνο εάν η εμφάνιση και ταξινόμηση των λογιστικών στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις παραμένει ίδια από χρήση σε χρήση. Εξαιρέσεις όμως αποτελούν οι εξής περιπτώσεις :

- Μεταβολή στις επιχειρηματικές δραστηριότητες της οικονομικής μονάδας.
- Μεταβολή που απαιτείται και ορίζεται στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Παράλληλα, οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι διαχρονικά συγκρίσιμες (International Accounting Standards Board, 2007),[27] έτσι ώστε οι χρήστες να μπορούν να εκτιμούν τις τάσεις και να προβαίνουν σε προβλέψεις για το μέλλον. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, πρέπει να υπάρχει μεταξύ των διάφορων περιόδων χρονική, κλαδική και διακλαδική σύγκριση. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να υπάρξει παρέκκλιση από τη προηγούμενη οικονομική περίοδο, και συγκεκριμένα όταν ορίζεται από τα λογιστικά πρότυπα.

❖ **Αρχή της Σημαντικότητας (Materiality)**

Ορίζεται πως, κάθε σημαντικό στοιχείο θα πρέπει να παρουσιάζεται ξεχωριστά στις οικονομικές καταστάσεις, ενώ η παράλειψη ή παραποίηση σημαντικών οικονομικών δεδομένων και λογιστικών στοιχείων θεωρείται ατόπημα και μπορεί να διαστρεβλώσει τις επενδυτικές αποφάσεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

❖ **Αρχή του Συμψηφισμού**

Αναλυτικότερα, δεν επιτρέπεται ο συμψηφισμός στοιχείων ενεργητικού-παθητικού, εσόδων-εξόδων, ζημιών-κερδών, περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στη παράγραφο 33 του ΔΛΠ 1.

3.4 Όργανα Κατάρτισης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC)

Η IASC συστάθηκε το 1973 (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002) [28], από επαγγελματικούς οργανισμούς λογιστικής της Αυστραλίας, Γαλλίας Καναδά, Μεξικού, Ολλανδίας, ΗΠΑ,

[27] International Accounting Standards Board (2007), σελ.52-53
[28] Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.37-39

Ιρλανδίας και Αγγλίας. Η Επιτροπή ιδρύθηκε με σκοπό την έκδοση λογιστικών προτύπων, ενώ συστάθηκε ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός με έδρα τη Delaware των ΗΠΑ. Μάλιστα, αξίζει να αναφερθεί πως η IASC αποτέλεσε απόγονο του Σώματος Διεθνών Λογιστικών Προτύπων το οποίο είχε έδρα το Λονδίνο (Ernst & Young, 2008).[29]

Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)

Το Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board) αποτελείται από 14 μέλη, ενώ βασική αποστολή του είναι η δημιουργία Διεθνών Λογιστικών Προτύπων υψηλών προδιαγραφών (Νεγκάκης, 2015).[30] Ειδικότερα, το IASB είναι αρμόδιο για την έκδοση και την ανάπτυξη Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, αλλά και για τα προσχέδια των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων (SAC)

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων (Standards Advisory Council) αποτελείται από 50 μέλη και είναι υπεύθυνη για τη παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς το IASB, καθώς και για τη πληροφόρηση του IASB σχετικά με τις συνέπειες των λογιστικών προτύπων στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων (International Accounting Standards Board, 2007).[31] Έτσι, για την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ IASB και SAC, πραγματοποιούνται 3 συνεδριάσεις μεταξύ τους.

Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRIC)

Η Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης αποτελείται από δώδεκα(12) μέλη, διορίζεται από επίτροπους και εκτελεί θητεία τριών(3) ετών. Αρμοδιότητά της αποτελεί η ερμηνεία των προτύπων και των ασαφειών τους, ενώ για αυτό το σκοπό συνεδριάζει κάθε δεύτερο μήνα (International Accounting Standards Board, 2007).[32]

[29] Ernst & Young (2008), pp.12-17, 24-28
[30] Νεγκάκης, Χ. (2015),σελ.36-37
[31] International Accounting Standards Board (2007), σελ.6-7
[32] International Accounting Standards Board (2007) σελ.7,

Σχήμα 3.1 Όργανα Κατάρτισης Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

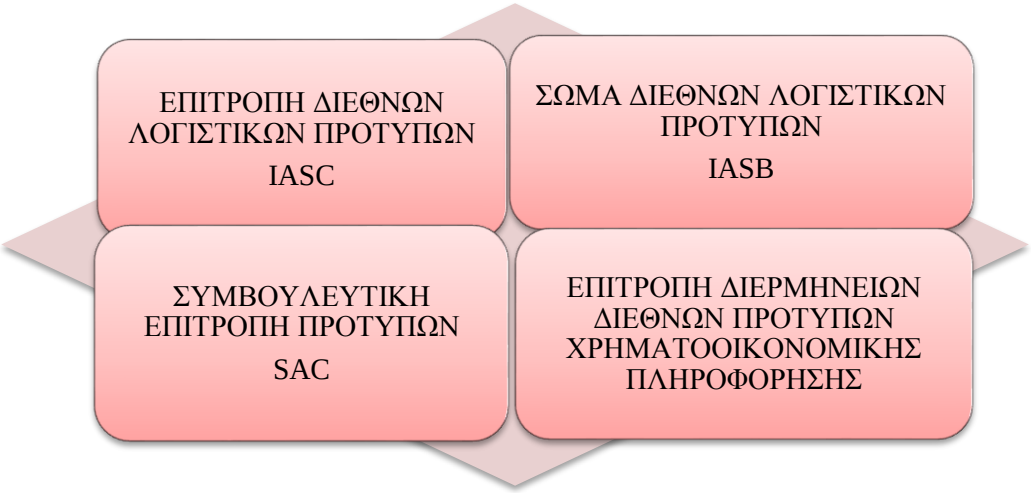

3.5 Τρόπος Έκδοσης Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Αρμόδια αρχή για τη διαδικασία έκδοσης ενός ΔΛΠ είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών, η οποία μεριμνά για την επιλογή των θεμάτων προς εξέταση και την έκδοση σχεδίων κατά θέμα. Στη συνέχεια, τα σχέδια αυτά υποβάλλονται στο Συμβούλιο προς έγκριση και εφόσον εγκριθούν τα δύο τρίτα αυτών, διαβιβάζονται στους ενδιαφερόμενους (λογιστικές οργανώσεις, κυβερνήσεις, χρηματιστηριακές αρχές) για μελέτη και σχόλια. Τα σχόλια αυτά λαμβάνονται υπόψη και έτσι γίνονται οι απαιτούμενες τροποποιήσεις στα αρχικά σχέδια. Στη συνέχεια, το νέο σχέδιο εφόσον εγκριθεί από τα τρία τέταρτα (3/4) του Συμβουλίου, λαμβάνει τη μορφή Λογιστικού Προτύπου. Στις παραπάνω ψηφοφορίες, κάθε χώρα και οργάνωση αντιπροσωπεύεται με μία ψήφο.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, δημοσιεύονται στην Αγγλική γλώσσα και μπορούν να μεταφράζονται στις εθνικές γλώσσες από τα ενδιαφερόμενα Λογιστικά Σώματα της κάθε χώρας με την έγκριση της IASC (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002).[33] Σημειώνεται πως, τα ΔΛΠ δεν έχουν στόχο την ακύρωση των Εθνικών Λογιστικών Προτύπων, όμως η επιτυχία της IASC βρίσκεται στο βαθμό υιοθέτησης των ΔΛΠ από ολοένα και περισσότερα διαφορετικά μέλη-κράτη (Κόντος, 2010).[34]

[33]Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002) σελ.39-40
[34]Κόντος, Γ., (2010) «Λογιστική Τραπεζών και εταιρειών Leasing & Factoring», σελ.12-19

3.6 ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»-Καταμέτρηση & Αποτίμηση»

Σκοπός και Έναρξη Ισχύος

Ο σκοπός του παρόντος προτύπου είναι να καθιερώσει αρχές για την αναγνώριση και την επιμέτρηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και κάποιων συμβολαίων αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων (Νεγκάκης, 2015).[35] Το ΔΛΠ 39 λειτουργεί συμπληρωματικά με το ΔΛΠ 32 το οποίο αναλύει τις απαιτήσεις παρουσίασης πληροφοριών σχετικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα. Ακόμη, οι γνωστοποιήσεις πληροφοριών σχετικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα καλύπτονται από το ΔΠΧΑ 7 (International Accounting Standards Board, 2007).[36]

Το ΔΛΠ 39 αρχίζει να εφαρμόζεται για τις οικονομικές καταστάσεις οι οποίες καλύπτουν τα οικονομικά έτη που αρχίζουν τη 1η Ιανουαρίου 2001.

Πεδίο Εφαρμογής

Το παρόν πρότυπο εφαρμόζεται για το σύνολο των οικονομικών μονάδων, καθώς και για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα. Ωστόσο, περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΛΠ 39 παρουσιάζονται παρακάτω (Νεγκάκης, 2015) [37]:

- Συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες στις οποίες ο λογιστικός χειρισμός γίνεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις των ΔΠΧΑ 10, ΔΛΠ 27 και ΔΛΠ 28,
- Δικαιώματα και δεσμεύσεις από μισθώματα στα οποία ο λογιστικός χειρισμός γίνεται σύμφωνα με το ΔΛΠ 17,
- Δικαιώματα και δεσμεύσεις εργοδοτών που προκύπτουν από προγράμματα παροχών σε εργαζομένους ,στα οποία ο λογιστικός χειρισμός ακολουθεί τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 19,
- Χρηματοοικονομικά μέσα που έχουν εκδοθεί από την οικονομική οντότητα και ανταποκρίνονται στον ορισμό του συμμετοχικού τίτλου του ΔΛΠ 32, συμπεριλαμβανομένων δικαιωμάτων προαίρεσης και δικαιωμάτων αγοράς μετοχών,

[35] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.361
[36] International Accounting Standards Board (2007), σελ.1419-1422
[37]Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.362

- Δικαιώματα και δεσμεύσεις που απορρέουν από ασφαλιστήρια συμβόλαια ή από σύμβαση που περιλαμβάνει ένα χαρακτηριστικό προαιρετικής συμμετοχής, όπου ο λογιστικός χειρισμός γίνεται σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 4,
- Συμβάσεις για τη μελλοντική αγορά ή πώληση μεταξύ ενός αποκτώντος και ενός πωλητή μετόχου από την οποία θα προκύπτει μία συνένωση επιχειρήσεων σε μελλοντική ημερομηνία απόκτησης,
- Δανειακές δεσμεύσεις, εκτός των δανειακών δεσμεύσεων που προβλέπονται στη παράγραφο 4 του ΔΛΠ 39,
- Χρηματοοικονομικά μέσα, συμβάσεις και δεσμεύσεις που αφορούν συμφωνίες για παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών, στα οποία ο λογιστικός χειρισμός γίνεται σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 2,
- Δικαιώματα σε πληρωμές για την αποζημίωση που θα εισπράξει η οικονομική οντότητα και αφορά εκροή οικονομικών πόρων για τη τακτοποίηση υποχρέωσης που έχει ήδη αναγνωριστεί ως πρόβλεψη (ΔΛΠ 37).

Βασικές Αρχές του ΔΛΠ 39

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 απαρτίζεται από τέσσερις βασικές αρχές[38] :

1) Όσον αφορά την επιμέτρηση των περισσότερων χρηματοοικονομικών μέσων, η καταλληλότερη μέθοδος είναι η **εύλογη αξία**, η οποία αποτελεί και τη μοναδική μέθοδο επιμέτρησης των παραγώγων. Επίσης, η μέθοδος της εύλογης αξίας είναι ο μοναδικός τρόπος σωστής παρουσίασης των παραγώγων στη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

2) Τα στοιχεία του Ενεργητικού, αλλά και οι υποχρεώσεις πρέπει να αναγνωρίζονται το χρόνο κατά τον οποίο πραγματοποιούνται, ενώ η αναβολή αναγνώρισης ζημιών ή κερδών δεν επιτρέπεται.

3) Τα παράγωγα θα πρέπει να λογιστικοποιούνται ως χρηματοοικονομικά εργαλεία.

4) Η αντισταθμιστική λογιστική καθίσταται προαιρετική, διότι κρίνεται ιδιαίτερα περίπλοκη και έχει αυστηρές προϋποθέσεις εφαρμογής. Ως αντισταθμιστική λογιστική ορίζεται η αναγνώριση της συμψηφιστικής επίδρασης των μεταβολών των εύλογων αξιών του μέσου αντιστάθμισης και του αντισταθμισμένου στοιχείου στα αποτελέσματα.

[38] http://www.econlib.org/library/, https://www.ft.com/companies/financials

Ακόμη, σημειώνεται πως η αντισταθμιστική λογιστική χρησιμοποιείται για να μειώσει τις έντονες μεταβολές στα κέρδη και στα Ίδια Κεφάλαια.

Αναγνώριση Χρηματοοικονομικών Μέσων

Η αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας αντίστοιχης υποχρέωσης πραγματοποιείται μόνο αν η οικονομική οντότητα θεωρείται ως ένας από τους συμβαλλόμενους του χρηματοοικονομικού μέσου (Νεγκάκης, 2015). [39]

Το σύνολο των συμβατικών δικαιωμάτων και δεσμεύσεων που απορρέουν από παράγωγα, αναγνωρίζονται από την οικονομική οντότητα στη Κατάσταση Οικονομικής Θέσης ως περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις. Ωστόσο, εξαιρούνται τα παράγωγα που αποκλείουν τη λογιστική αντιμετώπιση της μεταβίβασης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ως πώληση.

Επιπρόσθετα, εάν η μεταβίβαση χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου δεν πληροί τις προϋποθέσεις για παύση αναγνώρισης, τότε η οικονομική οντότητα που αποκτά το παράγωγο, δεν αναγνωρίζει το μεταβιβασθέν στοιχείο ως δικό της περιουσιακό στοιχείο (Νεγκάκης, 2015).[40] Στη περίπτωση δε συμβάσεων που αφορούν τη κανονική παράδοση χρηματοοικονομικών μέσων, για την αναγνώριση και τη παύση αναγνώρισης χρησιμοποιείται είτε η λογιστική της ημερομηνίας συναλλαγής, είτε η λογιστική της ημερομηνίας διακανονισμού (Νεγκάκης, 2015).[41]

Ως ***ημερομηνία εμπορικής συναλλαγής*** ορίζεται εκείνη η ημερομηνία όπου η οικονομική οντότητα δεσμεύεται για αγορά ή πώληση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου. Με τη χρήση αυτής της μεθόδου, το αποκτώμενο περιουσιακό στοιχείο και η αντίστοιχη υποχρέωση εξόφλησης αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία εμπορικής συναλλαγής.

Ως ***ημερομηνία διακανονισμού*** καθορίζεται η ημερομηνία παράδοσης του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου. Εφαρμόζοντας τη μέθοδο αυτή, το σχετικό στοιχείο του Ενεργητικού αναγνωρίζεται κατά την ημερομηνία που λαμβάνεται, ενώ η παύση καταχώρησής του στις οικονομικές καταστάσεις και η αναγνώριση του αποτελέσματος (κέρδος ή ζημία) πραγματοποιείται την ημερομηνία που το στοιχείο διατίθεται σε άλλο μέρος.

[39] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.364, ΔΛΠ 39, παρ.14
[40] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.384, ΔΛΠ 39, παρ.ΟΕ34
[41] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.365,384 ΔΛΠ 39, παρ.38 και παρ.ΟΕ53

Παύση Αναγνώρισης Χρηματοοικονομικών Μέσων

Α)Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία

Αρχικά, όταν ένα στοιχείο εξετάζεται για παύση αναγνώρισης στις οικονομικές καταστάσεις, το πρώτο βήμα που πρέπει να ακολουθείται είναι να προσδιοριστεί εάν η παύση αυτή επηρεάζει το σύνολο του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μέρος αυτού. Οι ενδείξεις παύσης αναγνώρισης και διαγραφής από τις οικονομικές καταστάσεις έχουν ως εξής (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002)[42]:

- Όταν εκπνεύσουν τα πνευματικά δικαιώματα επί των ταμιακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου και
- Όταν μεταβιβαστούν τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και η μεταβίβαση αυτή πληροί τους όρους διαγραφής (Νεγκάκης, 2015).[43]

Σημειώνεται πως, μεταβίβαση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου μπορεί να πραγματοποιηθεί στην περίπτωση που μεταβιβασθούν τα συμβατικά δικαιώματα σχετικά με τις ταμιακές ροές του στοιχείου ή διατηρηθούν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμιακών ροών, αλλά ταυτόχρονα υπάρχει συμβατική δέσμευση της οικονομικής οντότητας για καταβολή των ταμιακών ροών σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες που ορίζονται από το πρότυπο ως παρεπόμενοι παραλήπτες. Τέλος, στη περίπτωση μεταβίβασης χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, αξιολογείται ο βαθμός διατήρησης των κινδύνων καθώς και των ωφελειών της κυριότητας του στοιχείου (International Accounting Standards Board, 2007).[44]

Στη περίπτωση που ένα μεταβιβαζόμενο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο συνεχίσει να αναγνωρίζεται, το περιουσιακό στοιχείο και η συνδεδεμένη υποχρέωση δεν συμψηφίζονται. Ομοίως, η οντότητα δεν θα συμψηφίζει οποιοδήποτε έσοδο ανακύπτει από το μεταβιβαζόμενο περιουσιακό στοιχείο, με το έξοδο που πραγματοποιείται επί της συνδεδεμένης υποχρέωσης (Νεγκάκης, 2015).[45]

Ο λογιστικός χειρισμός του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου για τις διαδικασίες παύσης αναγνώρισης, αφορά το σύνολό του στοιχείου, εκτός αν το μέρος του στοιχείου που εξετάζεται αποτελείται από κάποιο από τα ακόλουθα (Νεγκάκης, 2015)[46] :

---

[42] Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.543-544, 547-548
[43] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.367-368, ΔΛΠ 39, παρ.17-20
[44] International Accounting Standards Board (2007), σελ.1437
[45]Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.379, ΔΛΠ 32, παρ.42
[46] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.367

Πίνακας 3.2 Εξαιρέσεις Παύσης Αναγνώρισης Χρηματοοικονομικού Περιουσιακού Στοιχείου

Ειδικά προσδιοριζόμενες ταμιακές ροές προερχόμενες από χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο
Κατ'αναλογία μερίδιο των ταμιακών ροών προερχόμενες από χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο
Κατ' αναλογία μερίδιο των ειδικά προσδιοριζόμενων ταμιακών ροών από χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο

Β)Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις

Η οικονομική οντότητα παύει να αναγνωρίζει μια χρηματοοικονομική υποχρέωση στη Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, εάν η δέσμευση που καθορίζεται στο συμβόλαιο εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή εκπνέει.[47]

Το σύνολο ή μέρος μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης εξαλείφεται όταν ο οφειλέτης απαλλάσσεται της υποχρέωσης ή μέρους αυτής, είτε εξοφλώντας τον πιστωτή με μετρητά (ή άλλα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, αγαθά ή υπηρεσίες), είτε εάν απαλλαχθεί νομίμως από την πρωταρχική ευθύνη της υποχρέωσης ή μέρους αυτής.

Επίσης, σημειώνεται ότι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης (ή ενός τμήματός της) η οποία εξοφλείται ή μεταβιβάζεται σε ένα άλλο μέρος, και της ανταλλαγής που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων (εκτός των μετρητών και των αναληφθέντων υποχρεώσεων), θα αναγνωρίζεται στα Αποτελέσματα.

<u>Αποτίμηση Χρηματοοικονομικών Μέσων</u>

Η αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου γίνεται στην εύλογη αξία προσαυξημένη με το κόστος συναλλαγών που σχετίζεται άμεσα με την απόκτηση ή την έκδοση του χρηματοοικονομικού μέσου (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002).[48] Βέβαια, αξίζει

[47] ΔΛΠ 39, παρ.39
[48]ΔΛΠ 39, παρ.43, Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.505

να αναφερθεί πως στην περίπτωση χρηματοοικονομικών στοιχείων που κατατάσσονται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, τα κόστη συναλλαγής δεν προστίθενται στην εύλογη αξία.

Ακόμη, όταν η οντότητα κάνει χρήση της λογιστικής της ημερομηνίας διακανονισμού για χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο που στη συνέχεια αποτιμάται στο κόστος ή στο αποσβεσμένο κόστος, το περιουσιακό αυτό στοιχείο αναγνωρίζεται αρχικά στην εύλογη αξία του κατά την ημερομηνία της εμπορικής συναλλαγής (Κόντος, 2010).[49]

Στη μεταγενέστερη αποτίμηση, το παρόν πρότυπο κατατάσσει τα **χρηματοοικονομικά στοιχεία του Ενεργητικού** σε τέσσερις κατηγορίες, ανάλογα με τους σκοπούς αποτίμησής τους μετά την αρχική τους αναγνώριση (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002).[50] Συγκεκριμένα:

1) Χρηματοοικονομικά στοιχεία Ενεργητικού που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των Αποτελεσμάτων Χρήσης,
2) Επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη,
3) Δάνεια και απαιτήσεις και
4) Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση.

Πίνακας 3.3 Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ενεργητικού

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία Ενεργητικού	Βάση Αποτίμησης	Έλεγχος απομείωσης (στη περίπτωση ύπαρξης ενδείξεων)
1) Χρηματοοικονομικά στοιχεία Ενεργητικού που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των Αποτελεσμάτων Χρήσης	**Εύλογη Αξία**	όχι
2) Επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη	**Αποσβεσμένο Κόστος**	ΝΑΙ
3) Δάνεια και απαιτήσεις	**Αποσβεσμένο Κόστος**	ΝΑΙ
4) Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	**Εύλογη Αξία**	ΝΑΙ

Επιπρόσθετα, μετά την αρχική αναγνώριση, η οικονομική οντότητα αποτιμά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων που είναι

[49] ΔΛΠ 39, Προσάρτημα Α, παρ. ΟΕ53-ΟΕ56, Κόντος, Γ., (2010), σελ.191
[50] Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.505-507, 519-520, 524-525, 531-532

περιουσιακά στοιχεία, στην εύλογη αξία τους από την οποία δεν εκπίπτει το κόστος συναλλαγής που σχετίζεται με τη πώληση/διάθεση.

Παράλληλα, μετά την αρχική αναγνώριση, όλες οι **χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις** αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού (αποτελεσματικού) επιτοκίου, εκτός από (Νεγκάκης, 2015)[51]:

(α) χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Τέτοιες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων που είναι υποχρεώσεις, αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους. Ωστόσο, εξαίρεση αποτελούν οι υποχρεώσεις οι οποίες πρέπει να διακανονίζονται με την παράδοση ενός μη εισηγμένου σε χρηματιστήριο συμμετοχικού τίτλου, του οποίου η εύλογη αξία δεν είναι δυνατόν να αποτιμηθεί αξιόπιστα, και οι οποίες πρέπει να αποτιμώνται στο κόστος,

(β) χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις οι οποίες προκύπτουν όταν η μεταβίβαση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου δεν πληροί τις προϋποθέσεις για διαγραφή, ή αντιμετωπίζεται λογιστικά με τη προσέγγιση της συνεχιζόμενης ανάμειξης.

(γ) συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης που αποτιμώνται στο υψηλότερο ποσό μεταξύ του ποσού που αναγνωρίστηκε με βάση το ΔΛΠ 37, και του ποσού που αναγνωρίστηκε αρχικά, μειωμένο κατά τη σωρευμένη απόσβεση που αναγνωρίστηκε σύμφωνα με το ΔΛΠ 18, και

(δ) δεσμεύσεις παροχής δανείου με επιτόκια χαμηλότερα από αυτά της αγοράς. Στη περίπτωση αυτή, η αρχική αναγνώριση γίνεται στην εύλογη αξία, ενώ η μεταγενέστερη αποτίμηση γίνεται στο υψηλότερο ποσό μεταξύ του ποσού που αναγνωρίστηκε με βάση το ΔΛΠ 37, και του ποσού που αναγνωρίστηκε αρχικά, μειωμένο κατά τη σωρευμένη απόσβεση που αναγνωρίστηκε σύμφωνα με το ΔΛΠ 18.

Ταυτόχρονα, χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που χαρακτηρίζονται ως αντισταθμιζόμενα στοιχεία, αποτιμώνται σύμφωνα με τις απαιτήσεις της λογιστικής αντιστάθμισης.

<u>Επαναταξινομήσεις</u>

Ως επαναταξινόμηση ορίζεται η μεταφορά ενός χρηματοοικονομικού μέσου από μια κατηγορία σε μια άλλη, σύμφωνα με τη κατηγοριοποίηση των χρηματοοικονομικών μέσων για σκοπούς

[51] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.385

αποτίμησης (Ernst & Young, 2008).[52] Τα σημαντικότερα σημεία που λαμβάνονται υπόψη είναι (International Accounting Standards Board, 2007)[53] :

- ✓ Μια οικονομική μονάδα δεν μπορεί να κάνει επαναταξινόμηση από και προς την κατηγορία του χαρτοφυλακίου που αποτιμάται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, κατά τη διάρκεια που το χρηματοοικονομικό μέσο είναι υπό κατοχή ή έκδοση.
- ✓ Μια οικονομική οντότητα δεν μπορεί επίσης να κάνει επαναταξινόμηση σε άλλη κατηγορία των χρηματοοικονομικών μέσων από την κατηγορία των αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αν κατά την αρχική αναγνώριση είχαν αναγνωριστεί ως χρηματοοικονομικά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.
- ✓ Εκτός από τα παραπάνω, δεν επιτρέπεται η επαναταξινόμηση στη κατηγορία των αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, οποιουδήποτε χρηματοοικονομικού μέσου, μετά την αρχική του αναγνώριση.

Βέβαια, μια οικονομική μονάδα μπορεί να επαναταξινομήσει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο που ανήκει σε άλλη κατηγορία, εκτός της κατηγορίας των αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, στη περίπτωση που το εν λόγω στοιχείο δεν κατέχεται πλέον για πώληση ή επαναγορά στο σύντομο μέλλον και πληρούνται οι σχετικές απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002).[54]

Έτσι, στη περίπτωση που πραγματοποιηθεί τέτοιου είδους επαναταξινόμηση, χρησιμοποιείται η εύλογη αξία του χρηματοοικονομικού μέσου κατά την ημερομηνία της επαναταξινόμησης, ενώ τα κέρδη ή οι ζημίες που έχουν ήδη αναγνωριστεί στα αποτελέσματα δεν αντιλογίζονται. Σημειώνεται πως, η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία της επαναταξινόμησης γίνεται κατά περίπτωση το νέο ή το ήδη αποσβεσμένο του κόστος.[55]

<u>Κέρδη και Ζημίες</u>

Κέρδη ή ζημίες οι οποίες προκύπτουν λόγω μεταβολής της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου, που δεν αποτελεί όμως μέρος αντισταθμιστικής σχέσης, αντιμετωπίζονται λογιστικά ως ακολούθως (Νεγκάκης, 2015) [56] :

[52] Ernst & Young (2008), pp.1426
[53] International Accounting Standards Board (2007), σελ.1441-1442
[54] Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.533-535
[55] ΔΛΠ 39, παρ.50Γ
[56] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.393-394, ΔΛΠ 39, παρ.89-102

Κέρδος ή ζημία επί ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης που κατατάσσεται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

Κέρδος ή ζημία επί διαθέσιμου προς πώληση χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου θα αναγνωρίζεται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, μέσω της κατάστασης μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων (ΔΛΠ 1, Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων)

Όμως, εξαίρεση της τελευταίας περίπτωσης αποτελούν οι ζημίες απομείωσης και συναλλαγματικά , κέρδη και ζημίες, μέχρι που το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο διαγραφεί, οπότε το σωρευτικό κέρδος ή ζημία που είχε προηγουμένως αναγνωριστεί στα ίδια κεφάλαια, θα αναγνωριστεί στα αποτελέσματα.

Από την άλλη, ο τόκος που υπολογίζεται με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου[57] αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα (ΔΛΠ 18, Έσοδα). Τέλος, τα μερίσματα επί διαθέσιμου προς πώληση συμμετοχικού τίτλου, αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα όταν κατοχυρώνεται το δικαίωμα της οικονομικής οντότητας να λάβει το αντίστοιχο ποσό της πληρωμής (ΔΛΠ 18).

Απομείωση Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων

Η περίπτωση όπου η αξία ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου με την οποία έχει καταχωρηθεί στις οικονομικές καταστάσεις, διαφέρει από την αξία που θα μπορούσε να ανακτηθεί το στοιχείο αυτό, ορίζεται ως **απομείωση** της αξίας του περιουσιακού στοιχείου. Αναλυτικότερα, η οικονομική οντότητα σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού αξιολογεί την ύπαρξη αντικειμενικών ενδείξεων για απομείωση αξίας των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Συγκεκριμένα, οι αντικειμενικές ενδείξεις που πρέπει να εξετάζονται σχετίζονται με τα εξής γεγονότα (Νεγκάκης, 2015)[58]:

- Σημαντική οικονομική δυσχέρεια του εκδότη ή του υπόχρεου,
- Καταγγελία συμβολαίου,
- Παροχή έκπτωσης από το δανειστή προς τον οφειλέτη, βάσει οικονομικών ή νομικών λόγων που οφείλονται σε οικονομική δυσχέρεια του οφειλέτη, την οποία ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση,
- Αυξημένη πιθανότητα χρεοκοπίας οφειλέτη,

[57] ΔΛΠ 39, παρ.9, http://www.logistis.gr/default.asp?pid=228&la=1
[58] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.394-395, ΔΛΠ 39, παρ.58-59,61, http://www.logistis.gr/default.asp?pid=228&la=1

- Μη ύπαρξη, λόγω οικονομικών δυσχερειών, λειτουργίας ενεργούς αγοράς για το εξεταζόμενο χρηματοοικονομικό στοιχείο. Αναφέρεται πως, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 13, ως «**ενεργός αγορά**» ορίζεται η αγορά όπου οι συναλλαγές για ένα περιουσιακό στοιχείο γίνονται με επαρκή συχνότητα και όγκο, ώστε να παρέχεται συνεχής πληροφόρηση σχετικά με τη τιμολόγησή τους.
- Ύπαρξη στοιχείων που υποδεικνύουν μείωση των αναμενόμενων μελλοντικών ταμιακών ροών από την αρχική αναγνώριση στοιχείων που προέρχονται από ομάδα χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.
- Εκτός από τα γεγονότα που περιγράφηκαν, στις αντικειμενικές ενδείξεις απομείωσης αξίας για επενδύσεις σε συμμετοχικό τίτλο, περιλαμβάνονται οι πληροφορίες για σημαντικές αρνητικές μεταβολές στη τεχνολογία, την αγορά, το οικονομικό ή νομικό περιβάλλον, στο οποίο η οντότητα δραστηριοποιείται, διότι υποδεικνύουν ότι το κόστος της επένδυσης στον συμμετοχικό τίτλο μπορεί να μην ανακτηθεί,
- Μία σημαντική ή παρατεταμένη μείωση της εύλογης αξίας μίας επένδυσης σε συμμετοχικό τίτλο κάτω του κόστους του.

❖ **<u>Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία Απεικονιζόμενα στο Αποσβεσμένο Κόστος</u>**

Αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη για ζημία απομείωσης που αφορά δάνεια και απαιτήσεις ή επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη που αποτιμώνται λογιστικά στο αποσβεσμένο κόστος, το ποσό της απομείωσης ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμιακών ροών, εξαιρώντας μελλοντικές πιστωτικές ζημίες που δεν έχουν πραγματοποιηθεί, προεξοφλημένες με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του περιουσιακού στοιχείου. Η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου μειώνεται, είτε απευθείας, είτε μέσω της χρήσης ενός λογαριασμού πρόβλεψης, ενώ το ποσό της ζημίας αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα (Νεγκάκης, 2015).[59]

Ακόμη, το ΔΛΠ 39 επιτρέπει την αναστροφή απομείωσης στη περίπτωση που η ζημία απομείωσης που είχε αναγνωριστεί στο παρελθόν, δεν συνεχίζει πλέον να υφίσταται. Η αναστροφή της ζημίας απομείωσης πραγματοποιείται είτε άμεσα, είτε με τη προσαρμογή σχετικού λογαριασμού πρόβλεψης, ενώ το ποσό της αναστροφής καταχωρείται στα αποτελέσματα.

[59] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.396, ΔΛΠ 39, παρ.63

- **Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία Απεικονιζόμενα στο Κόστος**

Στη περίπτωση ζημίας απομείωσης που αφορά μη εισηγμένο συμμετοχικό τίτλο ο οποίος δεν τηρείται λογιστικά στην εύλογη αξία, επειδή αυτή δεν μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα, ή αφορά παράγωγο περιουσιακό στοιχείο που συνδέεται και πρέπει να διακανονιστεί με την παράδοση μη εισηγμένου συμμετοχικού τίτλου, το ποσό της ζημίας απομείωσης ορίζεται ως η διαφορά της λογιστικής αξίας του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμιακών ροών, προεξοφλημένων με το ισχύον επιτόκιο της αγοράς για παρόμοια χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Αξίζει να αναφερθεί πως τέτοιου είδους ζημίες απομείωσης δεν αναστρέφονται (Νεγκάκης, 2015).[60]

- **Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία Διαθέσιμα Προς Πώληση**

Όταν η μείωση της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου διαθέσιμου προς πώληση έχει αναγνωριστεί απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια και υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις για ύπαρξη απομείωσης αξίας, η σωρευτική ζημία που είχε αναγνωριστεί απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια, αναγνωρίζεται στο σύνολό της στα αποτελέσματα, έστω και αν δεν υπάρχει παύση αναγνώρισης για το συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο (Νεγκάκης, 2015).[61] Το ποσό της ζημίας απομείωσης ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης, μετά την αφαίρεση αποπληρωμών κεφαλαίων και αποσβέσεων, και της τρέχουσα εύλογης αξίας, μείον κάθε ζημία απομείωσης στο εν λόγω χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο η οποία είχε αναγνωριστεί προηγουμένως στα αποτελέσματα.[62]

Επίσης, η αναστροφή της ζημίας απομείωσης μέσω των αποτελεσμάτων δεν επιτρέπεται, στη περίπτωση που οι ζημίες απομείωσης είχαν αναγνωριστεί στα αποτελέσματα για επένδυση σε συμμετοχικό τίτλο ο οποίος διατίθεται προς πώληση. Όμως, εάν σε μεταγενέστερη περίοδο, αυξηθεί η εύλογη αξία ενός χρεωστικού τίτλου που διατίθεται προς πώληση λόγω γεγονότος που πραγματοποιείται, μετά την αναγνώριση της ζημίας απομείωσης στα αποτελέσματα, τότε η αναστροφή της ζημίας απομείωσης είναι επιτρεπτή και αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα .[63]

---

[60] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.401
[61] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.401-402, ΔΛΠ 39, παρ.67
[62] ΔΛΠ 39, παρ.68, http://www.logistis.gr/default.asp?pid=228&la=1
[63] ΔΛΠ 39, παρ.70

3.7 ΔΠΧΑ 7 - Γνωστοποιήσεις και Χρηματοοικονομικά Μέσα

Το ΔΠΧΑ 7 αναλύει τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις που πρέπει να παρουσιάζει μια οικονομική οντότητα σχετικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα. Οι αρχές του προτύπου συμπληρώνουν τις αρχές αναγνώρισης, επιμέτρησης και παρουσίασης των ΔΛΠ 32 και ΔΛΠ 39. Τα πιο βασικά σημεία γνωστοποίησης εντοπίζονται στις παρακάτω κατηγορίες (Ernst & Young, 2008)[64].

Όσον αφορά τη ***Κατάσταση Οικονομικής Θέσης ή τις Σημειώσεις,*** γνωστοποιούνται τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, εμφανίζοντας χωριστά όσα επιμετρήθηκαν στην εύλογη αξία στην αρχική αναγνώριση, καθώς και όσα προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση. Παράλληλα, γνωστοποιούνται ξεχωριστά οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, τα δάνεια και οι απαιτήσεις, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση, αλλά και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος (Νεγκάκης, 2015).[65]

Στην ***επαναταξινόμηση*** των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων γνωστοποιούνται μεταξύ άλλων, οι λόγοι μεταφοράς σε άλλη κατηγορία και τα αντίστοιχα ποσά των λογιστικών, αλλά και εύλογων αξιών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων για τα οποία πραγματοποιήθηκε η επαναταξινόμηση (International Accounting Standards Board, 2007). [66]

Ταυτόχρονα, όταν υπάρχουν ***ζημίες απομείωσης*** του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου λόγω επισφαλών απαιτήσεων, και αυτή η απομείωση παρουσιάστηκε σε ξεχωριστό λογαριασμό, τότε πρέπει να γνωστοποιείται η συμφωνία των μεταβολών στον αντίστοιχο λογαριασμό για αυτές τις κατηγορίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων (Νεγκάκης, 2015). [67]

Ο ***συμψηφισμός των εύλογων αξιών*** και η ομαδοποίηση των χρηματοοικονομικών μέσων, επιτρέπεται μόνο εάν πραγματοποιείται αντίστοιχος συμψηφισμός στη Κατάσταση Οικονομικής Θέσης (Ernst & Young, 2008).[68]

---

[64] Ernst & Young (2008), pp.1622-1627
[65] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.415, ΔΠΧΑ 7, παρ.8-11
[66] International Accounting Standards Board (2007), σελ.437
[67] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.417
[68] ΔΠΧΑ 7, παρ.26, Ernst & Young (2008), pp.1627

Για τα ***χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία*** που βρίσκονται σε ***καθυστέρηση ή έχουν απομειωθεί***, πρέπει να γνωστοποιούνται τα εξής (Νεγκάκης, 2015)[69]:

- Τη διάρκεια μέχρι τη λήξη των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται σε καθυστέρηση,
- Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που προσδιορίζονται ξεχωριστά, και τους λόγους για το προσδιορισμό αυτό και
- Οι εξασφαλίσεις και οι πιστωτικές ενισχύσεις που έχουν ληφθεί από την οικονομική οντότητα, και επιπρόσθετα την εύλογή τους αξία αν αυτό είναι εφικτό.

3.8 ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» & και η Αντικατάσταση του ΔΛΠ 39

Σκοπός και Έναρξη Ισχύος

Το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» εκδόθηκε στις **24 Ιουλίου 2014** και στοχεύει στην αντικατάσταση του ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση & Επιμέτρηση». Το παρόν ΔΠΧΑ περιλαμβάνει απαιτήσεις για την αναγνώριση, επιμέτρηση, απομείωση, διαγραφή και την γενική λογιστική αντιστάθμιση. Το ΔΠΧΑ 9 αντικαθιστά όλες τις προηγούμενες εκδόσεις και έχει υποχρεωτική ισχύ για περιόδους μετά τη 1η Ιανουαρίου 2018 (Νεγκάκης, 2015).[70] Σημειώνεται, πως για περιορισμένο χρονικό διάστημα, οι προηγούμενες εκδόσεις του ΔΠΧΠ 9 μπορούν να υιοθετηθούν, εφόσον η σχετική ημερομηνία της αρχικής αίτησης είναι πριν τη 1η Φεβρουαρίου 2015.

Αξίζει να αναφερθεί, πως το ΔΠΧΠ 9 δεν αντικαθιστά τις απαιτήσεις για τη λογιστική αντιστάθμισης εύλογης αξίας χαρτοφυλακίου για τον επιτοκιακό κίνδυνο, η οποία συχνά αναφέρεται ως «απαιτήσεις μακροοικονομικής αντιστάθμισης κινδύνου».[71]Το ΔΠΧΑ 9 πρέπει να εφαρμόζεται αναδρομικά σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές Λογιστικής, Εκτιμήσεις και Σφάλματα», με ορισμένες εξαιρέσεις, όπως για παράδειγμα οι απαιτήσεις της μεθόδου του αποτελεσματικού επιτοκίου, οι απαιτήσεις του προσδιορισμού του ποσού απομείωσης και οι απαιτήσεις της λογιστικής αντιστάθμισης.

[69] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.421-422
[70] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.27
[71] http://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/

Τέλος, αναφέρεται πως το ΔΠΧΑ 9 επηρεάζει σε μεγαλύτερο βαθμό τις τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και αποτελεί ένα νέο μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για την απομείωση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, ενώ ταυτόχρονα στοχεύει στη μείωση των κανόνων λογιστικής αντιστάθμισης.[72]

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα σημαντικότερα ιστορικά συμβάντα που αφορούν τις διαδικασίες έκδοσης του ΔΠΧΑ 9[73] :

Πίνακας 3.4 Ιστορική Επισκόπηση ΔΠΧΑ 9

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΓΕΓΟΝΟΣ
12 Νοεμβρίου 2009	Έκδοση ΔΠΧΑ 9 από το IASB ως το πρώτο βήμα αντικατάστασης του ΔΛΠ 39
28 Οκτωβρίου 2010	Επανέκδοση ΔΠΧΑ 9 από το IASB, ενσωματώνοντας νέες απαιτήσεις για τη λογιστικοποίηση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και μεταφέροντας από το ΔΛΠ 39, τις απαιτήσεις για διαγραφή χρηματοοικονομικών μέσων.
16 Δεκεμβρίου 2011	Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, όρισε ως υποχρεωτική ημερομηνία έναρξης ισχύος σε ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά τη 1η Ιανουαρίου 2015. Ταυτόχρονα, τροποποίησαν και τις σχετικές γνωστοποιήσεις στο ΔΠΧΑ 7.
19 Νοεμβρίου 2013	Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών προτύπων εξέδωσε τροποποιήσεις σχετικά με το ΔΠΧΑ 9, ώστε να συμπεριληφθεί το νέο γενικό μοντέλο λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνου.
24 Ιουλίου 2014	Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εκδίδει τη τελική έκδοση του ΔΠΧΑ 9, ενσωματώνοντας ένα νέο μοντέλο απομείωσης αναμενόμενων ζημιών και εισάγοντας ορισμένες τροποποιήσεις και απαιτήσεις για τη ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Πηγή: *Taxheaven*

Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 και Επικείμενες Αλλαγές

Το νέο πρότυπο εισάγει μεταβολές σε τέσσερις πτυχές του ΔΛΠ 39 και συγκεκριμένα (Κόντος, 2010):[74]

- ✓ ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων,
- ✓ απομείωση,
- ✓ ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και
- ✓ λογιστική αντιστάθμιση.

[72] http://www.naftemporiki.gr/story/1271729/oi-trapezes-antimetopes-me-to-dpxa-9
[73] https://www.taxheaven.gr/pages/ias, https://www.iasplus.com/en
[74] Κόντος, Γ., (2010), σελ.217-218

Εκτός από αυτά, το πρότυπο καθορίζει το λογιστικό χειρισμό κατά την αρχική αναγνώριση και τη παύση αναγνώρισης των χρηματοοικονομικών μέσων, καθώς και το λογιστικό χειρισμό των ενσωματωμένων παραγώγων και τις προϋποθέσεις για μεταφορά από τη μια κατηγορία αποτίμησης σε μια άλλη.

Αποτίμηση Χρηματοοικονομικών Μέσων

Το πρότυπο διαχωρίζει τα χρηματοοικονομικά μέσα σε δύο κατηγορίες που αφορούν τον τρόπο της αρχικής αποτίμησης :

- ✓ Τα χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος
- ✓ Τα χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει δύο υποκατηγορίες που σχετίζονται με τα χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία οι διαφορές στην εύλογη αξία καταχωρούνται στα αποτελέσματα, και τα χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία οι διαφορές στην εύλογη αξία καταχωρούνται στα λοιπά συνολικά έσοδα (Κόντος, 2010).[75]

Έτσι, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, τα χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώνται αρχικά στην εύλογη αξία συν ή πλην τα έξοδα συναλλαγής, ανάλογα με το εάν αποτελεί περίπτωση χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή χρηματοοικονομικής υποχρέωσης που δεν αποτιμάται στην εύλογη αξία (Ernst & Young, 2008).[76]

Μετά την αρχική αναγνώριση, όλα τα περιουσιακά στοιχεία που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΠ 9 αποτιμώνται σε:[77]

- ✓ αποσβεσμένο κόστος.
- ✓ εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (**FVTOCI**) ή
- ✓ εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (**FVTPL**).

Αξίζει να σημειωθεί πως, η αποτίμηση σε FVTOCI είναι υποχρεωτική για ορισμένα περιουσιακά στοιχεία χρεογράφων και χρεωστικών τίτλων, εκτός εάν υπάρχει η επιλογή για αποτίμηση στη FVTPL. Αντιθέτως, για επενδύσεις σε μετοχές δεν ισχύει κάποιος περιορισμός για αποτίμηση στη FVTOCI, ενώ αναφέρεται πως οι απαιτήσεις για επαναταξινόμηση των κερδών ή ζημιών που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα (OCI), είναι διαφορετικές για επενδύσεις χρέους και μετοχικού κεφαλαίου.

---

[75] ΔΠΧΑ 11, παρ.4.1.1, Κόντος, Γ.,(2010), σελ.217
[76] Ernst & Young (2008), pp.1196-1198
[77] http://www.grant-thornton.gr/globalassets/1.-member-firms/greece/insights/pdfs/newsletters/get-ready-for-ifrs-9-issue-2-the-impairment-requirements.pdf

Επιπρόσθετα, όσον αφορά τα χρεόγραφα που αποτιμώνται στη FVTOCI , τα έσοδα από τόκους (υπολογιζόμενα βάσει του αποτελεσματικού επιτοκίου), τα κέρδη ή οι ζημίες από συναλλαγματικές διαφορές, καθώς και τα κέρδη ή ζημίες από απομείωση, αναγνωρίζονται απευθείας στα αποτελέσματα.

Χρεωστικοί Τίτλοι

Σημειώνεται πως, ένας χρωστικός τίτλος που πληροί τις δύο προϋποθέσεις που αναφέρονται παρακάτω, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, πρέπει να αποτιμάται στο αναπόσβεστο κόστος, εκτός αν πρόκειται για περίπτωση χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου που ορίζεται να αποτιμάται στη FVTPL.[78] Αναλυτικότερα, οι προϋποθέσεις είναι οι εξής:

- Επιχειρηματικό Μοντέλο: Το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο κατέχεται σύμφωνα με ένα επιχειρηματικό μοντέλο το οποίο έχει στόχο την κατοχή χρηματοοικονομικών στοιχείων με σκοπό την είσπραξη των ταμιακών ροών (και όχι να πωλούν τα στοιχεία του Ενεργητικού πριν τη λήξη τους).
- Χαρακτηριστικά Ταμιακών Ροών: Οι συμβατικοί όροι του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου δημιουργούν, σε καθορισμένες ημερομηνίες, ταμιακές ροές που αποτελούν μόνο πληρωμές κεφαλαίου και τόκων επί του αρχικού ποσού.

Όσον αφορά το κομμάτι της ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων, θεμελιώδες χαρακτηριστικό αποτελεί η ***αξιολόγηση των επιχειρηματικών* μοντέλων** που αφορούν τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Μια οικονομική οντότητα, ανάλογα με τους επιχειρηματικούς της στόχους, μπορεί να επιλέξει περισσότερα από ένα επιχειρηματικά μοντέλα για τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων της (Κόντος, 2010).[79]

Αναλυτικότερα, το ΔΠΧΑ 9 παρέχει πληροφόρηση όσον αφορά τον τρόπο επιλογής ενός επιχειρηματικού μοντέλου που θα μπορεί να διαχειρίζεται περιουσιακά στοιχεία με σκοπό, είτε τη συλλογή ταμιακών ροών, είτε τη πώληση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.

Από την άλλη, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, μόνο τα χρεόγραφα ικανοποιούν **τα χαρακτηριστικά των ταμιακών ροών**, σε αντίθεση με τα παράγωγα στοιχεία ενεργητικού και τις επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους που δεν πληρούν τα κριτήρια.

[78]http://www.grant-thornton.gr/globalassets/1.-member-firms/greece/insights/pdfs/newsletters/get-ready-forifrs-9-issue-2-the-impairment-requirements.pdf
[79] Κόντος, Γ.,(2010) σελ.218

Συγκεκριμένα, το ΔΠΧΠ 9 παρέχει λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με την αξιολόγηση των ταμιακών ροών ενός περιουσιακού στοιχείου, ενώ επιπλέον ορίζει συγκεκριμένες απαιτήσεις για τα μη-περιουσιακά στοιχεία και τα συμβατικά συνδεδεμένα μέσα.

Ακόμη, ένας χρεωστικός τίτλος που πληροί τα χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών και δεν αποτιμάται σε FVTPL, πρέπει να αποτιμάται σε FVTOCI, εάν κατέχεται σε επιχειρηματικό μοντέλο του οποίου ο στόχος είναι η κατοχή χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων για την είσπραξη ταμειακών ροών. Από την άλλη, όλα τα άλλα περιουσιακά στοιχεία χρεωστικών τίτλων, αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL).[80]

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως η κατηγορία χρεογράφων που αποτιμώνται σε FVTOCI δεν ταυτίζεται με τη κατηγορία διαθεσίμων προς πώληση σύμφωνα με το ΔΛΠ 39. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, τα κέρδη και οι ζημίες απομείωσης βασίζονται σε ήδη πραγματοποιηθέντα γεγονότα, ενώ αντιθέτως, το ΔΠΧΑ 9 ορίζει πως η απομείωση βασίζεται στις αναμενόμενες ζημίες και επιμετράται με βάση το αποσβεσμένο κόστος των περιουσιακών στοιχείων**.**

Παράλληλα, τα κριτήρια για τη μέτρηση σε FVTOCI βασίζονται στο «επιχειρηματικό μοντέλο της οικονομικής οντότητας», κάτι που δεν εφαρμόζεται για τη κατηγορία διαθεσίμων προς πώληση. Για παράδειγμα, με βάση το ΔΛΠ 39, ορισμένα χρηματοοικονομικά μέσα μπορούν να ταξινομηθούν ως διαθέσιμα προς πώληση, ενώ σύμφωνα με το ΔΠΧΠ 9, η ταξινόμηση σε FVTOCI δεν μπορεί να επιλεγεί για χρεωστικούς τίτλους.

Επενδύσεις σε Μετοχές

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, όλες οι επενδύσεις σε μετοχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του προτύπου, αποτιμώνται στην εύλογη αξία στη κατάσταση οικονομικής θέσης, με τις μεταβολές της εύλογης αξίας να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα.[81]

Ωστόσο, εξαίρεση αποτελούν οι επενδύσεις μετοχών για τις οποίες η οικονομική οντότητα έχει ορίσει πως οι μεταβολές της εύλογης αξίας θα αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα (FVTOCI). Βέβαια, η επιλογή αυτή είναι διαθέσιμη κατά την αρχική αναγνώριση και παραμένει αμετάκλητη. Έτσι, απορρέει το γεγονός πως όλα τα κέρδη και οι ζημίες εμφανίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα (OCI), εκτός όμως από τα έσοδα μερισμάτων

[80] https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/25063

[81] http://www.grant-thornton.gr/globalassets/1.-member-firms/greece/insights/pdfs/newsletters/get-ready-for-ifrs-9-issue-2-the-impairment-requirements.pdf

τα οποία αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα. Ο χειρισμός αυτός διαφέρει από λογιστικό χειρισμό των συμμετοχικών τίτλων AFS σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, όπου τα κέρδη και οι ζημίες που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα, αναταξινομούνται ανάλογα με το εάν το στοιχείο βρίσκεται σε διαδικασία διαγραφής ή απομείωσης.

Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις και Μεταγενέστερη Αποτίμηση

Γενικά, το λογιστικό μοντέλο για τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις όπως ορίζεται στο ΔΠΧΠ 9, είναι το ίδιο με αυτό του ΔΛΠ 39, παρουσιάζοντας μόνο δύο βασικές διαφορές μεταξύ τους.

1. Παρουσίαση των επιπτώσεων των μεταβολών της εύλογης αξίας που οφείλονται στο πιστωτικό κίνδυνο: το ΔΛΠ 39 ορίζει πως οι μεταβολές της εύλογης αξίας αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, ενώ για την αντίστοιχη περίπτωση το ΔΠΧΑ 9 ορίζει πως το ποσό της μεταβολής που οφείλεται στο πιστωτικό κίνδυνο αναγνωρίζεται στα λοιπά συνολικά έσοδα, και τέλος, το υπόλοιπο ποσό της μεταβολής της εύλογης αξίας αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα, εκτός εάν ο πιστωτικός κίνδυνος δημιουργεί αναντιστοιχία στη μέτρηση. Εν κατακλείδι, σημειώνεται πως τα ποσά εκείνα που εμφανίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα, δεν μεταφέρονται στη συνέχεια στα αποτελέσματα.
2. Κατάργηση της απαλλαγή από το κόστος για τα παράγωγα μέσα που αποτελούν μη εισηγμένους συμμετοχικούς τίτλους**:** πιο συγκεκριμένα, το ΔΠΧΑ 9 καταργεί την απαλλαγή από το κόστος που ορίζεται στο ΔΛΠ 39 σχετικά με τις μη εισηγμένες μετοχές και τα σχετικά παράγωγα μέσα, όπου η εύλογη αξία δεν μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα. Επομένως, όπως ορίζει το ΔΠΧΑ 9, όλα τα παράγωγα μέσα που αποτελούν μη εισηγμένους συμμετοχικούς τίτλους αποτιμώνται στην εύλογη αξία.

Παράγωγα Μέσα

Όλα τα παράγωγα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αφορούν μη εισηγμένες επενδύσεις σε μετοχές, αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Επιπρόσθετα, οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, με εξαίρεση τη περίπτωση που η οικονομική οντότητα εφαρμόζει τη λογιστική αντιστάθμισης.

Όσον αφορά τα ενσωματωμένα παράγωγα, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 τα παράγωγα που δεν έχουν άμεση σχέση με το περιουσιακό στοιχείο, εμφανίζονται χωριστά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, ενώ με βάση το ΔΠΧΑ 9 δεν υφίσταται ο διαχωρισμός αυτός (Κόντος, 2010)[82].

Επαναταξινόμηση

Αρχικά, ανάγκη επαναταξινόμησης στα χρηματοοικονομικά στοιχεία υπάρχει στη περίπτωση που αλλάζει ο στόχος του επιχειρηματικού μοντέλου της οικονομικής οντότητας για τα περιουσιακά της στοιχεία, διότι αν συμβεί αυτό, οι προηγούμενες εκτιμήσεις του μοντέλου δεν θα έχουν πλέον ισχύ. Όμως, με βάση το ΔΠΧΑ 9, η επαναταξινόμηση απαγορεύεται στις εξής περιπτώσεις:

- ✓ Όταν έχει οριστεί από την αρχική αναγνώριση πως οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο θα αποτιμάται στην εύλογη αξία, ή
- ✓ όταν τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία αφορούν επενδύσεις σε μετοχές, ή
- ✓ για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις.

Μοντέλο Απομείωσης

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα νέο μοντέλο απομείωσης με βάση τις αναμενόμενες ζημίες το οποίο συμπεριλαμβάνει το ευρύτερο πεδίο εφαρμογής από το ΔΛΠ 39. Συγκεκριμένα, το ΔΠΧΑ 9 απαιτεί το μοντέλο απομείωσης αναμενόμενης ζημίας να εφαρμόζεται στα εξής (Κόντος, 2010)[83]:

[82] Κόντος, Γ., (2010) σελ.218
[83] Κόντος, Γ., (2010), σελ.265-266

Πίνακας 3.5 Εφαρμογή Μοντέλου Απομείωσης ΔΠΧΑ 9

Δανειακές δεσμεύσεις όταν υφίσταται παρούσα υποχρέωση παράτασης της πίστωσης
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε FVTOCI
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος
Συμβάσεις χρηματοοικονομικής εγγύησης για τις οποίες εφαρμόζεται το ΔΠΧΑ 9 (εκτός εκείνων που μετρώνται σε FVTPL)
Συμβόλαια ενεργητικού που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΠ 15 "Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες"
Απαιτήσεις από μισθώματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΛΠ 17 το οποίο αφορά τις Μισθώσεις (ή, όταν εφαρμόζεται, ΔΠΧΑ 16 Μισθώσεις)

Πηγή: *Κόντος, Γ., (2010) «Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring»*

Ακόμη, το ΔΠΧΑ 9 ορίζει την ίδια βάση μέτρησης για την απομείωση όλων των στοιχείων που εμπίπτουν στο πεδίο των απαιτήσεων απομείωσης. Αντιθέτως, το ΔΛΠ 39 επισημαίνει πως τα ποσά απομείωσης υπολογίζονται διαφορετικά για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος, και διαφορετικά για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση.

Εκτός από αυτό, το ΔΠΧΑ 9 εφαρμόζει την ίδια προσέγγιση μέτρησης σε κάποιες δανειακές δεσμεύσεις και συμβάσεις χρηματοοικονομικής εγγύησης, οι οποίες προηγουμένως μετρούνταν σύμφωνα με το ΔΛΠ 37 *«Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενες Απαιτήσεις»*.

Εκτίμηση των Αναμενόμενων Πιστωτικών Ζημιών

Όσον αφορά τη μέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, η οικονομική οντότητα πρέπει να εξετάζει και να λαμβάνει υπόψη μια ολοκληρωμένη πληροφόρηση σχετικά με παρελθοντικά γεγονότα, τρέχουσες συνθήκες αλλά και εκτιμήσεις για μελλοντικές καταστάσεις (Κόντος, 2010).[84]Το ΔΠΧΑ 9 αναφέρει πως, ακόμη και για ένα μεμονωμένο

[84] Κόντος, Γ.,(2010), σελ.265

χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο, ο υπολογισμός της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας πρέπει να συμπεριλαμβάνει τη πιθανότητα στάθμισης των πιστωτικών ζημιών.

Σε πρακτικό πλαίσιο, το ΔΠΧΑ 9 επιτρέπει σε μια οικονομική οντότητα να υποθέσει ότι ο πιστωτικός κίνδυνος για ένα χρηματοπιστωτικό μέσο δεν έχει αυξηθεί σημαντικά, εάν ο πιστωτικός κίνδυνος είναι χαμηλός κατά την ημερομηνία αναφοράς. Παράλληλα, το πρότυπο υποδηλώνει ότι η βαθμολογία «επενδυτικού βαθμού» μπορεί να αποτελεί ένδειξη για δείκτη χαμηλού πιστωτικού κινδύνου.

Λογιστική Αντιστάθμισης

Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί πως η εφαρμογή των απαιτήσεων της λογιστικής αντιστάθμισης στο ΔΠΧΑ 9 είναι προαιρετική.[85] Το μοντέλο λογιστικής αντιστάθμισης στο ΔΠΧΠ 9 δεν έχει σχεδιαστεί για να εφαρμόζεται στην αντιστάθμιση ανοικτών και δυναμικών χαρτοφυλακίων. Πιο συγκεκριμένα, για την αντιστάθμιση της εύλογης αξίας του επιτοκιακού κινδύνου ενός χαρτοφυλακίου χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων, η οικονομική οντότητα δύναται να εφαρμόζει τις απαιτήσεις λογιστικής αντιστάθμισης βάσει του ΔΛΠ 39, σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις της λογιστικής αντιστάθμισης του ΔΠΧΑ 9. Επιπλέον, όταν μια οικονομική οντότητα εφαρμόζει για πρώτη φορά το ΔΠΧΠ 9, μπορεί να επιλέξει να συνεχίσει να εφαρμόζει όλες τις απαιτήσεις λογιστικής αντιστάθμισης του ΔΛΠ 39, αντί των απαιτήσεων όπως αναφέρονται στο κεφάλαιο 6 του ΔΠΧΑ 9.

Στο κομμάτι των μέσων αντιστάθμισης, η κύρια διαφορά του ΔΠΧΑ 9 σε σύγκριση με το ΔΛΠ 39 είναι πως τα μη-παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία αποτιμώνται σε FVTPL, μπορούν να καταστούν επιλέξιμα μέσα αντιστάθμισης. Τέλος, οι κυριότερες αλλαγές σχετικά με τα μέσα αντιστάθμισης αφορούν το λογιστικό χειρισμό των συμβάσεων δικαιωμάτων προαίρεσης (Ernst & Young, 2008).[86]

Με την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, εισάγονται σημαντικές αλλαγές για τα μέσα που χρησιμοποιούνται στη λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου και παρέχει κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο που μπορεί μια οικονομική οντότητα να ορίσει αυτά τα αντισταθμισμένα στοιχεία.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, μια οικονομική οντότητα μπορεί να αντισταθμίσει μέρος ή το σύνολο των ταμιακών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου, είτε λόγω των εγγενών

[85]http://www.euro2day.gr/news/economy/article/697047/deloitte-dihasmenes-oi-trapezes-gia-to-dpha-9.html
[86] Ernst & Young (2008), pp.1196-1197

κινδύνων, είτε λόγω μόνο των ειδικών κινδύνων (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002).[87] Βέβαια, σημειώνεται πως η προσέγγιση αυτή είναι γνωστή ως «τμήματα αντιστάθμισης κινδύνου» και επιτρέπεται μόνο εάν μπορεί να προσδιοριστεί ο κίνδυνος αντιστάθμισης του χρηματοοικονομικού στοιχείου, καθώς και να εκτιμηθεί και να μετρηθεί αξιόπιστα η αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης.

Η διαφοροποίηση του ΔΠΧΑ 9 έγκειται στη διεύρυνση του πεδίου επιλογής των στοιχείων αντιστάθμισης κινδύνου, με αποτέλεσμα να συμπεριλαμβάνονται και μη-χρηματοοικονομικά στοιχεία, με την προϋπόθεση όμως, πως τα στοιχεία αυτά αναγνωρίζονται χωριστά και είναι αξιόπιστα μετρήσιμα.

Αποτελεσματικότητα Αντιστάθμισης

Τα κριτήρια αποτελεσματικότητας της λογιστικής αντιστάθμισης στο ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές σε σχέση με τα κριτήρια που ορίζονται στο ΔΛΠ 39. Αναλυτικότερα, οι απαιτήσεις της αποτελεσματικότητας αντιστάθμισης στο ΔΠΧΑ 9 σχετίζονται με:

1) Την ύπαρξη οικονομικής σχέσης μεταξύ του αντισταθμιζόμενου στοιχείου και του μέσου αντιστάθμισης,

2) Το γεγονός πως η επίδραση του πιστωτικού κινδύνου δεν κυριαρχεί στις μεταβολές αξίας που προκύπτουν από αυτή την οικονομική σχέση και

3) Τη προϋπόθεση πως ο δείκτης της σχέσης αντιστάθμισης είναι ο ίδιος με εκείνος που χρησιμοποιείται στην οικονομική αντιστάθμιση.

3.9 ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία»

Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής

Αρχικά, το ΔΛΠ 37 προσδιορίζει τη λογιστική καταχώρηση και γνωστοποίηση των προβλέψεων, των ενδεχόμενων υποχρεώσεων, καθώς και των ενδεχόμενων απαιτήσεων. Συμπληρωματικά, το πρότυπο προβλέπει επίσης και τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις, στοχεύοντας στη πλήρη και ολοκληρωμένη πληροφόρηση των χρηστών των οικονομικών

[87] Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.570-573

καταστάσεων. Οι προβλέψεις που αναγνωρίζει μια οικονομική μονάδα, θα πρέπει να αναθεωρούνται σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού και να προσαρμόζονται καταλλήλως, έτσι ώστε να αντικατοπτρίζουν τη τρέχουσα βέλτιστη εκτίμηση (International Accounting Standards Board, 2007, Νεγκάκης, 2015)[88].

Στο πεδίο εφαρμογής του ΔΛΠ 37 εμπίπτουν όλες οι προβλέψεις για ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία και ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εκτός από εκείνες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής διαφορετικού προτύπου. Συγκεκριμένα, αυτές οι εξαιρέσεις είναι (International Accounting Standards Board, 2007)[89]:

- Τα χρηματοοικονομικά μέσα (ΔΛΠ 39),
- Οι συμβάσεις κατασκευής (ΔΛΠ 11),
- Οι φόροι εισοδήματος (ΔΛΠ 12),
- Οι μισθώσεις (ΔΛΠ 17),
- Οι παροχές σε εργαζομένους (ΔΛΠ 19) και
- Προβλέψεις, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και απαιτήσεις από εκτελεστέες συμβάσεις, εκτός και αν αποτελούν επαχθή σύμβαση. Σημειώνεται πως, οι επαχθείς συμβάσεις αναγνωρίζονται και αποτιμώνται ως πρόβλεψη[90]. Όμως, προηγουμένως αναγνωρίζεται από την οικονομική οντότητα μια ζημία απομείωσης που συνδέεται με την αντίστοιχη σύμβαση.

Αναλυτικότερα, μια οικονομική μονάδα αναγνωρίζει μια **πρόβλεψη**, στη περίπτωση που υπάρχει πιθανότητα απαίτησης εκροής μετρητών ή άλλων οικονομικών πόρων για την εξόφληση της πρόβλεψης αυτής. Ειδάλλως, αν μια εκροή δεν είναι πιθανή, τότε η οικονομική οντότητα αναγνωρίζει μια **ενδεχόμενη υποχρέωση** (International Accounting Standards Board, 2007)[91].

Στον ελληνικό χώρο, υπάρχει υποχρέωση αναγνώρισης προβλέψεων για τις οικονομικές οντότητες για ενδεχόμενες ζημίες, ενώ επισημαίνεται πως η εφαρμογή των διατάξεων του ΔΛΠ 37 οδηγεί σε οικονομικές καταστάσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται περισσότερο συγκρίσιμες και αντιπροσωπευτικές της πραγματικής οικονομικής θέσης της επιχείρησης.

[88]International Accounting Standards Board (2007), σελ.1330, Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.325
[89]International Accounting Standards Board (2007), σελ.1330-1331
[90]ΔΛΠ 37, παρ.66
[91]International Accounting Standards Board (2007), σελ.1337

Ιστορική Επισκόπηση

Βασικά ιστορικά γεγονότα που αφορούν το ΔΛΠ 37 κοινοποιούνται παρακάτω[92]:

Πίνακας 3.6 Ιστορική Επισκόπηση ΔΛΠ 37

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΓΕΓΟΝΟΣ
Αύγουστος 1997	Δημοσίευση Σχεδίου Έκθεσης Ε59«Προβλέψεις,ενδεχόμενες υποχρεώσεις και ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία»
Ιούλιος 1998	Έγκριση ΔΛΠ 37 από το Συμβούλιο της ΕΔΛΠ και αντικατάσταση του ΔΛΠ 10
Σεπτέμβριος 1998	Έναρξη εφαρμογής ΔΛΠ 37 για οικονομικές καταστάσεις που καλύπτουν περιόδους που άρχιζαν την ή μετά την 1η Ιουλίου 1999
Ιούνιος 2005	Δημοσίευση Έκθεσης Σχέσεων Τροποποίησης στο ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενες Απαιτήσεις» και ΔΔΛ 19 «Παροχές σε Εργαζομένους»
Ιανουάριος 2010	Δημοσίευση Σχεδίου Έκθεσης ED/2010/1 για το ΔΛΠ 37 που αφορούσε την επιμέτρηση υποχρεώσεων
Μάρτιος 2010	Απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου για επανεξέταση του Σχεδίου Εκτίμησης των υποχρεώσεων που αφορούν το ΔΛΠ 37

Πηγή: *Taxheaven*

Αναγνώριση Προβλέψεων

Αναφέρεται πως**,** σύμφωνα με το ΔΛΠ 37, για την αναγνώριση πρόβλεψης απαιτείται η ύπαρξη συγκεκριμένων προϋποθέσεων (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002)[93]:

- Ύπαρξη παρούσας δέσμευσης, νομικής ή τεκμαιρόμενης φύσεως, που οφείλεται σε ένα παρελθοντικό γεγονός,
- Ύπαρξη πιθανής μελλοντικής εκροής οικονομικών πόρων για το διακανονισμό της δέσμευσης που προαναφέρθηκε, οποία ενσωματώνει οικονομικά οφέλη και

[92]https://www.taxheaven.gr/pages/ias, https://www.iasplus.com/en, https://www.eforologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=76D12F6E8CB89CE8.1D031AEA53&version=2005/08/18

[93] ΔΛΠ 37, παρ.14, Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.469-471 https://www.eforologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=76D12F6E8CB89CE8.1D031AEA53&version=2005/08/18

- Αξιόπιστη εκτίμηση μέτρησης του ποσού της υποχρέωσης.

Αξίζει να αναφερθεί πως, το ποσό που αναγνωρίζεται ως πρόβλεψη, θα πρέπει να αποτελεί τη βέλτιστη εκτίμηση των δαπανών που απαιτούνται για τον διακανονισμό της παρούσας δέσμευσης κατά την ημερομηνία του ισολογισμού, δηλαδή το ποσό πληρωμής της υποχρέωσης ή το ποσό μεταβίβασης σε τρίτο μέρος. Ακόμη, θεωρείται πως η πιθανότητα πραγματοποίησης εκροής οικονομικών πόρων θεωρείται μεγαλύτερη από τη πιθανότητα μη πραγματοποίησης. Στη περίπτωση δε που μια εκροή δεν είναι πλέον πιθανή, η αντίστοιχη πρόβλεψη αντιστρέφεται[94].

Παράλληλα, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη εκτίμηση της πρόβλεψης[95]. Βέβαια, σημειώνεται πως η αναγνώριση μιας πρόβλεψης, οδηγεί σε μια χρεωστική εγγραφή που όμως δεν αφορά πάντοτε δαπάνη. Πιο συγκεκριμένα, μια πρόβλεψη μπορεί να αποτελεί μέρος του κόστους ενός περιουσιακού στοιχείου. Τέτοιου είδους παραδείγματα περιλαμβάνονται στο κόστος των αποθεμάτων ή στην υποχρέωση περιβαλλοντικής εκκαθάρισης όταν ανοίγεται νέο ορυχείο ή πραγματοποιείται εξόρυξη πετρελαίου.

Επίσης, οι μελλοντικές λειτουργικές ζημίες δεν εμπίπτουν στο κομμάτι της αναγνώρισης των προβλέψεων, καθώς αποτελούν ένδειξη για τυχόν απομείωση περιουσιακών στοιχείων, όπως ορίζεται στο ΔΛΠ 36.

Εκτός από αυτά, η αναγνώριση προβλέψεων αφορά δεσμεύσεις που αφορούν το παρελθόν, ανεξαρτήτως από τις μελλοντικές ενέργειες που μπορεί να προβεί η επιχείρηση. Τέλος, για κάθε κατηγορία προβλέψεων, απαιτούνται συνοπτικές γνωστοποιήσεις που περιλαμβάνουν τις κατάλληλες περιγραφές και ποσά (International Accounting Standards Board (2007).[96]

<u>Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία</u>

Όσον αφορά να ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία, απαιτείται απλή γνωστοποίηση και όχι αναγνώριση, διότι η καταχώρισή τους θα μπορούσε να αποτελεί αναγνώριση εσόδων που δεν θα πραγματοποιηθούν, εκτός βέβαια από τη περίπτωση που η πραγματοποίησή τους είναι βέβαιη. Στη περίπτωση αυτή, όταν η πραγματοποίηση των εσόδων είναι βέβαιη, τότε η

[94] ΔΛΠ 37, παρ.59, http://www.logistis.gr/default.asp?pid=228&la=1
[95] ΔΛΠ 37, παρ.42
[96]International Accounting Standards Board (2007), σελ.1346-1347

αντίστοιχη εισροή δεν αποτελεί ενδεχόμενο στοιχείο ενεργητικού, ενώ η αναγνώρισή του είναι κατάλληλη[97].

Επίσης, για ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία που απορρέουν από έκτακτα ή μη αναμενόμενα γεγονότα και υπάρχει η πιθανότητα εισροών οικονομικών πόρων, τότε υπάρχει απαίτηση γνωστοποίησης της φύσης των στοιχείων αυτών, καθώς και την οικονομική τους επίδραση στην επιχείρηση (International Accounting Standards Board, 2007)[98].

Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις

Για τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις, υπάρχει απαίτηση μόνο γνωστοποίησης και όχι αναγνώρισης, εκτός βέβαια εάν η πιθανότητα εκροής οικονομικών πόρων είναι ελάχιστη, άρα δεν απαιτείται ούτε γνωστοποίηση. Όπως συμβαίνει και στα ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία, απαιτείται συνεχής εκτίμηση των ενδεχόμενων υποχρεώσεων για την εξέταση ύπαρξης έκτακτων ή μη αναμενόμενων συμβάντων, έτσι ώστε να εντοπισθεί εάν υπάρχει πιθανότητα εκροής πόρων που ενσωματώνει οικονομικά οφέλη.[99]

Αναγνώριση πρόβλεψης για μια ενδεχόμενη υποχρέωση πραγματοποιείται όταν υπάρχει πιθανότητα απαίτησης εκροής οικονομικών πόρων (International Accounting Standards Board, 2007).[100]

Αποτίμηση Προβλέψεων

Στη περίπτωση που η αποτίμηση μια πρόβλεψης επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, τότε κάθε περίπτωση εξετάζεται χωριστά, ενώ τα αντίστοιχα αποτελέσματα και πιθανότητες συνδέονται όλα μεταξύ τους (Νεγκάκης, 2015).[101]Αναλυτικότερα, μια πρόβλεψη μπορεί να προεξοφληθεί στη περίπτωση που το αποτέλεσμα θεωρηθεί ουσιώδης, εάν δηλαδή η επίδραση της διαχρονικής αξίας του χρήματος χαρακτηρίζεται ουσιώδης. (Νεγκάκης, 2015).[102]

Έτσι, το κομμάτι της αποτίμησης μιας πρόβλεψης πραγματοποιείται προ φόρων, διότι οι μεταγενέστερες φορολογικές συνέπειες και οι μεταβολές της πρόβλεψης αναλύονται και ακολουθούν τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 12. Εν κατακλείδι, αναφέρεται πως τυχόν κέρδη που

[97]ΔΛΠ 37, παρ.31-35
[98]International Accounting Standards Board (2007), σελ.1337
[99] ΔΛΠ 37, παρ.30, http://www.logistis.gr/default.asp?pid=228&la=1
[100]International Accounting Standards Board (2007), σελ.1337
[101] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.329, ΔΛΠ 37, παρ.39
[102] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.329, ΔΛΠ 37, παρ.47

αναμένονται από τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων δεν συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό της πρόβλεψης (Νεγκάκης, 2015).[103]

Προβλέπεις και Τραπεζικά Ιδρύματα

Οι λογαριασμοί αποτελεσμάτων και χρηματοοικονομικών στοιχείων των τραπεζικών ιδρυμάτων περιλαμβάνουν δύο τύπους προβλέψεων που πραγματοποιούνται για την αντιμετώπιση των πιστωτικών κινδύνων. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν οι γενικές προβλέψεις, οι οποίες διατίθενται κατά την έγκριση ενός δανείου, και συγκεκριμένες διατάξεις που έχουν συσταθεί για να καλύπτονται οι αθετήσεις των δανείων. Με λίγα λόγια, οι τράπεζες καθορίζουν με αυτό τον τρόπο ένα είδος «*αποζημίωσης»* στους ισολογισμούς τους, προκειμένου να καλύψουν τη πιθανότητα αβέβαιης πληρωμής ή ενός μη-εξυπηρετούμενου δανείου (Χριστοδούλου, 2012).[104]

Για τις τράπεζες, μια γενική πρόβλεψη θεωρείται ως συμπληρωματικό κεφάλαιο στο πλαίσιο της πρώτης συμφωνίας της Βασιλείας. Όσον αφορά τις ειδικές διατάξεις, θεωρούνται περιουσιακό στοιχείο υψηλότερου κινδύνου, διότι θεωρείται πως τα κεφάλαια αυτά δεν θα «εκπληρωθούν» μελλοντικά (Pariente, 2017).[105]

Όσον αφορά το λογιστικό χειρισμό, το ποσό της πρόβλεψης εμφανίζεται στο Ενεργητικό του ισολογισμού, στο λογαριασμό «Δάνεια και Προκαταβολές Πελατών», δίνοντας την δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να γνωρίζουν τον όγκο του χαρτοφυλακίου ακαθάριστων και καθαρών δανείων. Ταυτόχρονα, οι προβλέψεις για τυχόν μελλοντικές υποχρεώσεις εμφανίζονται στο λογαριασμό «Προβλέψεις», στη πλευρά των υποχρεώσεων.

Τα ποσά που αναγνωρίζονται, τόσο κατά τη χορήγηση του δανείου, όσο και για τη κάλυψη των δανείων που θεωρούνται μη-εξυπηρετούμενα, αντιμετωπίζονται λογιστικά ως «Ζημίες Απομείωσης Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων» και εμφανίζονται στο λογαριασμό Αποτελεσμάτων. Από την άλλη, οι προβλέψεις που αφορούν πιθανές μελλοντικές υποχρεώσεις καταχωρούνται στο λογαριασμό «Έξοδα Προμήθειας». Παράλληλα, λόγω των συγκεκριμένων απαιτήσεων που ορίζονται στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, οι τράπεζες οφείλουν να διαθέτουν επαρκή κεφάλαια για την αντιστάθμιση των κινδύνων.

Μάλιστα, αναφέρεται πως οι ελληνικές τράπεζες αναμένεται να εμφανίσουν αυξημένες **προβλέψεις για τα «κόκκινα δάνεια»**, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της

[103] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.330, ΔΛΠ 37, παρ.51
[104] Christodoulou, M., (2012) "IAS 37 rule on legal costs set to cause confusion"
[105]https://www.bbva.com/en/banking-provisions-definition-types/, Pariente, R. (2017) "Banking Provisions"

Ελλάδος, τα δάνεια τα οποία βρίσκονται σε καθεστώς καθυστέρησης για τουλάχιστον τρία χρόνια, ανέρχονται σε 48 δισ. ευρώ. Αξιόλογο επίσης είναι και το στοιχείο πως, τα δάνεια αυτά αντιπροσωπεύουν το 45% του χαρτοφυλακίου των μη-εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ 28,6 δισ. ευρώ είναι σε καθυστέρηση πάνω από τρεις μήνες. Τέλος, σημειώνεται πως μη-εξυπηρετούμενα δάνεια των ευρωπαϊκών τραπεζών ανέρχονται στο 1 τρισ. ευρώ, κυρίως λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης της περιόδου 2007-2009 (Τζώρτζη, 2017).[106]

3.10 ΔΛΠ 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων»

Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής

Σκοπός του ΔΛΠ 36, το οποίο αναλύει το λογιστικό χειρισμό, την παρουσίαση και τις γνωστοποιήσεις των απομειώσεων, είναι η εξασφάλιση της απεικόνισης των περιουσιακών στοιχείων σε αξίες όχι υψηλότερες από το ανακτήσιμο ποσό τους (Νεγκάκης, 2015).[107]

Το ΔΛΠ 36 εφαρμόζεται για τη λογιστική απομείωσης των περιουσιακών στοιχείων εκτός από τις εξής περιπτώσεις:

- ✓ Αποθέματα (ΔΛΠ 2),
- ✓ Περιουσιακά στοιχεία από: συμβάσεις κατασκευής έργων (ΔΛΠ 11), αναβαλλόμενα περιουσιακά στοιχεία (ΔΛΠ 12), παροχές σε εργαζομένους (ΔΛΠ 19),
- ✓ Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (ΔΛΠ 39),
- ✓ Επενδύσεις σε ακίνητα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία (ΔΛΠ 40),
- ✓ Βιολογικά περιουσιακά στοιχεία που συνδέονται με τη γεωργία (ΔΛΠ 41),
- ✓ Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση (ΔΠΧΑ 5),
- ✓ Άυλα περιουσιακά στοιχεία από συμβατικά δικαιώματα του ασφαλιστικού φορέα (ΔΠΧΑ 4).

Ιστορική Επισκόπηση

Βασικά ιστορικά γεγονότα που αφορούν το ΔΛΠ 36 κοινοποιούνται παρακάτω[108]:

---

[106]http://www.kathimerini.gr/918573/article/oikonomia/epixeirhseis/me-ay3hmenes--provleyeis--apeiloyntai- oi-trapezes

[107]Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.285

[108] https://www.taxheaven.gr/pages/ias , https://www.iasplus.com/en

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΓΕΓΟΝΟΣ
Μάιος 1997	Σχέδιο Έκθεσης Ε55 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων»
Ιούνιος 1998	Έναρξη εφαρμογής ΔΛΠ 36 για οικονομικές καταστάσεις που καλύπτουν περιόδους που άρχιζαν την ή μετά την 1η Ιουλίου 1999.
31 Μάρτιος 2004	Εφαρμογή ΔΛΠ 36 για την υπεραξία και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν σε συνενώσεις επιχειρήσεων.
22 Μαΐου 2008	Γνωστοποίηση εκτιμήσεων για το προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού.
29 Μαΐου 2013	Γνωστοποιήσεις για το ανακτήσιμο ποσό για μη χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (αποσαφήνιση απαιτούμενων γνωστοποιήσεων).

Πηγή: *Taxheaven*

Ενδείξεις Απομείωσης

Όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36, η απομείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων πραγματοποιείται όταν η λογιστική του αξία είναι μεγαλύτερη από το ανακτήσιμο ποσό τους (Φίλος, Αποστόλου, 2010, Νεγκάκης, 2010). [109]Ετσι, απορρέει το συμπέρασμα πως κάθε οικονομική οντότητα είναι υπεύθυνη να εξετάζει για τυχόν ενδείξεις απομείωσης (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002)[110], καθώς και να προβεί στην επανεκτίμηση του ανακτήσιμου ποσού αν καταστεί απαραίτητο.

Περαιτέρω, η ένδειξη απομείωσης για ένα περιουσιακό στοιχείο μπορεί παράλληλα να υποδηλώνει πως μπορεί να χρειάζεται αναθεώρηση, τόσο της ωφέλιμης ζωής του περιουσιακού στοιχείου και της μεθόδου απόσβεσης, όσο και της υπολειμματικής αξίας (Νεγκάκης, 2015).[111]

Α)Ενδείξεις από Εξωτερικές Πηγές Πληροφόρησης

1) Μείωση αγοραίας αξίας μεγαλύτερη από την αναμενόμενη,
2) Αρνητικές αλλαγές στη τεχνολογία, τις αγορές, το νομικό ή οικονομικό περιβάλλον,

[109]Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.285, Φίλος, Ι., Αποστόλου, Α., (2010), σελ.71
[110] Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.457
[111]Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.288, ΔΛΠ 36, παρ.17

3) Αυξήσεις των επιτοκίων της αγοράς που έχουν σαν αποτέλεσμα τη μείωση του ανακτήσιμου ποσού,
4) Μεγαλύτερη λογιστική αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων σε σχέση με τη κεφαλαιοποίηση της αγοράς και την αγοραία αξία.

Β)Ενδείξεις από Εσωτερικές Πηγές Πληροφόρησης

1) Οικονομική απαξίωση ή βλάβη περιουσιακού στοιχείου,
2) Αδράνεια, αναδιάρθρωση ή εκμετάλλευση περιουσιακού στοιχείου που επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην επιχείρηση,
3) Χειρότερη από την αναμενόμενη οικονομική απόδοση του περιουσιακού στοιχείου,
4) Λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου μεγαλύτερη από τη λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων της επενδύτριας επιχείρησης (όταν πρόκειται για επενδύσεις σε θυγατρικές, κοινοπραξίες ή συγγενείς επιχειρήσεις).

Ζημίες Απομείωσης και Αναστροφή

Μια οικονομική ομάδα αναγνωρίζει ζημίες απομείωσης όταν το ανακτήσιμο ποσό ενός περιουσιακού στοιχείου είναι μικρότερο από τη λογιστική του αξία. Σημειώνεται πως η διαφορά των δύο αυτών ποσών είναι το ποσό της ζημίας απομείωσης το οποίο εμφανίζεται στη Κατάσταση Αποτελεσμάτων για περιουσιακά στοιχεία που αποτιμώνται στο κόστος (Νεγκάκης, 2015).[112]Από την άλλη, στη περίπτωση περιουσιακών στοιχείων που αποτιμώνται σε αναπροσαρμοσμένα ποσά, η ζημία απομείωσης μειώνει την αντίστοιχη διαφορά αναπροσαρμογής (Φίλος, Αποστόλου, 2010).[113]

Όπως και στη περίπτωση ενδείξεων για αναγνώριση ζημιών απομείωσης, πρέπει να εξετάζεται σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού εάν υπάρχουν ενδείξεις πως η ζημία απομείωσης έχει μειωθεί ή δεν υφίσταται πλέον (Νεγκάκης, 2015).[114] Αν εντοπισθεί κάτι τέτοιο, τότε γίνεται αναστροφή της ζημίας απομείωσης, εφόσον υπολογισθεί εκ νέου το ανακτήσιμο ποσό, η οποία αναγνωρίζεται ως έσοδο στη Κατάσταση Αποτελεσμάτων (International Accounting Standards Board, 2007).[115] Εξαίρεση όμως, αποτελούν τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα

[112]Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.291, ΔΛΠ 36, παρ.59-60, http://www.fpress.gr/giakgosharalampoys/story/12547/to-kleidi-meiosis-tis-axias-perioysiakon-stoixeion-stis-xrimatooikonomikes-katastaseis
[113] Φίλος, Ι., Αποστόλου, Α., (2010), σελ.71
[114] Νεγκάκης, Χ. (2015), σελ.307-309, ΔΛΠ 36, παρ.110
[115] International Accounting Standards Board (2007), σελ.1267-1268

πάγια, διότι αυτά αποτιμώνται με τη μέθοδο της αναπροσαρμογής. Τέλος, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36, δεν επιτρέπεται η αναστροφή στις ζημίες απομείωσης σχετικά με την υπεραξία. Ο λογαριασμός που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για το σκοπό της λογιστικής απομείωσης είναι ο **69.51 «Ζημίες από απομείωση δανείων και απαιτήσεων (allowance account)»** (Κόντος, 2010).[116]

3.11 Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια – Απομείωση και Προβλέψεις

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία παρουσιάζουν καθυστερημένη αποπληρωμή και υπάρχει υψηλός κίνδυνος αθέτησής τους, αποτελούν μια σημαντική κατηγορία της ομάδας των δανείων και απαιτήσεων, κυρίως όσον αφορά το ζήτημα της αναγνώρισης ζημιών απομείωσης (Ernst & Young (2008).[117]

Ο χειρισμός, καθώς και η αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων αποτελεί κομμάτι μείζονος σημασίας για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, διότι το ύψος των δανείων αυτών επηρεάζει αρνητικά τους δείκτες:

- ✓ **Ρευστότητας,** ειδικά σε συνδυασμό με της περιόδους οικονομικής ύφεσης που σημειώνεται μείωση των καταθέσεων,
- ✓ **Κερδοφορίας,** καθώς η αύξηση των «κόκκινων δανείων», όπως συχνά αποκαλούνται, οδηγεί σε μείωση των καθαρών εσόδων από τόκους,
- ✓ **Κεφαλαιακής Επάρκειας,** λόγω της αναγνώρισης ζημιών απομείωσης και των προβλέψεων και επισφαλείς απαιτήσεις.

Οι προβλέψεις απομείωσης για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, αξίζει να αναφερθεί πως γίνεται, τόσο σε ατομική βάση αξιολογώντας μεμονωμένα την απομείωση ενός συγκεκριμένου στοιχείου, όσο και συλλογικά, εξετάζοντας την απομείωση του συνολικού χαρτοφυλακίου.[118]

Στη περίπτωση δανείων που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο αθέτησης αποπληρωμής, τα τραπεζικά ιδρύματα υπολογίζουν το ποσό που «χάνουν» με τη χρήση του **μοντέλου LGD (Loss Given Default**), συγκρίνοντας τις πραγματικές συνολικές ζημίες, με το ποσό του δανείου που χαρακτηρίζεται ως μη εξυπηρετούμενο. Παρόλο που υπάρχουν διάφοροι μέθοδοι ανάλυσης και καθορισμού του LGD, ο περισσότερο διαδεδομένος μεταξύ οικονομικών αναλυτών και

---

[116] Κόντος, Γ., (2010), σελ.261

[117] http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Impairment_accounting_of_IAS_36_Impairment_of_Assets/$FILE/Impairment_accounting_IAS_36.pdf Ernst & Young (2008), pp.1-12

[118] https://www2.deloitte.com/ng/en/pages/audit/articles/financial-reporting/audit-readiness-6.html

λογιστών είναι ο «ακαθάριστος υπολογισμός». Ειδικότερα, αναφέρεται πως ο δείκτης LGD υπολογίζεται από το λόγο της ζημίας εξαιτίας της μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του αντισυμβαλλόμενου, προς το ποσό του μη αποπληρωμένου δανείου.

Όταν υφίσταται απομείωση της αξίας των δανείων, το ποσό της ζημίας αναγνωρίζεται στα Αποτελέσματα της τράπεζας και εμφανίζεται στο Λογαριασμό « Συσσωρευμένες Προβλέψεις Απομείωσης Δανείων και Απαιτήσεων Πελατών». Όσον αφορά τα έσοδα τόκων, αυτά υπολογίζονται μετά την απομείωση, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.[119]

Ταυτόχρονα, ο τρόπος υπολογισμού των προβλέψεων απομείωσης δανείων αναμένεται να μεταβληθεί με την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, αφού θα καλύπτει ζημίες που σχετίζονται, όχι μόνο με πραγματοποιηθέντα συμβάντα, αλλά και με ζημίες που αναμένεται να συμβούν μελλοντικά. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (ΕΤΑ), το ύψος των προβλέψεων των τραπεζών αναμένεται να αυξηθεί, επηρεάζοντας με αυτό τον τρόπο και τη μεταβλητότητα των αποτελεσμάτων των τραπεζών. Μάλιστα, σε μια δειγματοληπτική έρευνα της ΕΤΑ, σημειώθηκε πως το ΔΠΧΑ 9 φαίνεται να αυξήσει τις προβλέψεις σε ένα ποσοστό της τάξεως του 18% κατά μέσο όρο, ενώ πιθανόν σε κάποιες περιπτώσεις να φτάσει και το 30%.[120]

Βέβαια, η ετοιμότητα στα νέα δεδομένα και η αντιμετώπιση του υψηλού ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων, προϋποθέτει εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τον καθορισμό συγκεκριμένων και μεθοδικών πολιτικών, αλλά και τη συλλογή των απαιτούμενων ιστορικών στοιχείων για τον υπολογισμό των αναμενόμενων μελλοντικών ζημιών.

3.12 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 - Αναβαλλόμενη Φορολογία

Η αναβαλλόμενη φορολογία αποτελείται ουσιαστικά από δύο κατηγορίες: τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις. Πιο συγκεκριμένα, ο καθορισμός του ποσού και κάθε μία από τις δύο κατηγορίες προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου του Ενεργητικού και της φορολογικής βάσης.

[119]https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ng/Documents/audit/Financial%20Reporting/ng_accounting-for-investment-in-associates6.pdf,

[120] http://www.sigmalive.com/simerini/business/394807/allazoun-ola-stis-provlepseis

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΩΝ: Για τον υπολογισμό των αναβαλλόμενων φόρων, χρησιμοποιούνται οι φορολογικοί συντελεστές οι οποίοι αναμένεται να ισχύσουν όταν τακτοποιηθεί η προσωρινή διαφορά. Σημειώνεται πως, οι φορολογικοί συντελεστές βασίζονται σε νόμους που ισχύουν κατά την Ημερομηνία Ισολογισμού. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, απαγορεύεται η αναγνώριση αναβαλλόμενων φόρων σχετικά με την υπεραξία, η οποία σε πολλές χώρες μάλιστα, έχει μηδενική φορολογική βάση (Φίλος, Αποστόλου, 2010).[121]

Τέλος, σημειώνεται πως οι αναβαλλόμενοι φόροι δεν αποτελούν πάντοτε κομμάτι των υποχρεώσεων, άρα πρέπει να δίνεται η απαιτούμενη προσοχή ώστε ο υπολογισμός των αναβαλλόμενων φόρων να λογιστικοποιείται και να εμφανίζεται στη σωστή πλευρά του Ισολογισμού.

ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ: Ορίζεται ως το ποσό των φόρων εισοδήματος που θα καταβληθεί σε μελλοντικές περιόδους και αφορούν φορολογητέες χρονικές διαφορές (International Accounting Standards Board, 2007). [122]

ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΑΙΤΗΣΗ: Ορίζεται ως το ποσό των φόρων εισοδήματος που αναμένεται να επιστραφούν σε μελλοντικές περιόδους και αφορούν εκπεστέες προσωρινές διαφορές, μεταφερόμενες αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες και μεταφερόμενους αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις εμπίπτουν στο ΔΛΠ 12, το οποίο καθορίζει το λογιστικό χειρισμό του φόρου εισοδήματος, καθώς και το λογιστικό χειρισμό των τρέχουσων και μελλοντικών φορολογικές συνέπειες από (Πρωτοψάλτης, Βραστούρης, 2002) [123]:

[121] Φίλος, Ι., Αποστόλου, Α., (2010), σελ.47-48
[122] International Accounting Standards Board (2007), σελ.651
[123] Πρωτοψάλτης, Ν., Βραστούρης, Π. (2002), σελ.150

Σχήμα 3.2 Μελλοντικές Φορολογικές Συνέπειες – ΔΛΠ 12

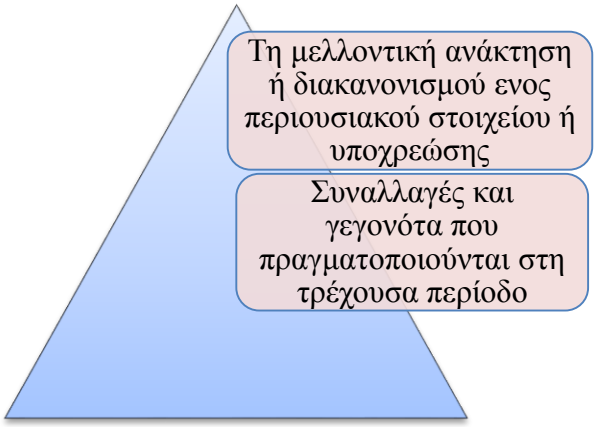

<u>Αναγνώριση και Επιμέτρηση</u>

Όσον αφορά τις εκπεστέες προσωρινές διαφορές, αναγνωρίζεται μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει πιθανότητα ύπαρξης φορολογητέου κέρδους, για να συμψηφιστεί στη συνέχεια η απαίτηση με τη φορολογική υποχρέωση μελλοντικά. Εξαίρεση βέβαια, αποτελεί η δημιουργία αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που προκύπτει από συναλλαγή που[124]:

A. Δεν αποτελεί συνένωση επιχειρήσεων και
B. Κατά το χρόνο συναλλαγής, δεν επηρεάζει ούτε το λογιστικό κέρδος, ούτε το φορολογητέο κέρδος.

Στο κομμάτι της επιμέτρησης των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων (και υποχρεώσεων), χρησιμοποιούνται οι φορολογικοί συντελεστές που αναμένονται να ισχύσουν κατά την περίοδο διεκπεραίωσης της απαίτησης (ή της υποχρέωσης). Βέβαια, αξίζει να αναφερθεί πως λαμβάνονται υπόψη οι φορολογικοί συντελεστές και οι νομικές διατάξεις που έχουν θεσπιστεί μέχρι την ημερομηνία Ισολογισμού.

Τέλος, η λογιστική αξία της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης πρέπει να επανεκτιμάται σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού. Αναλυτικότερα, εάν εντοπισθεί πως δεν υπάρχει πλέον επαρκές φορολογητέο κέρδος το οποίο θα επιτρέψει το συμψηφισμό αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης και υποχρέωσης, η οικονομική οντότητα μειώνει τη λογιστική αξία της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης. Όμως, εάν στη συνέχεια αυξηθεί

[124] ΔΛΠ 12, παρ.24

ξανά το φορολογητέο κέρδος και θεωρείται επαρκές, η μείωση που είχε προηγηθεί αντιστρέφεται (International Accounting Standards Board, 2007).[125]

Συμψηφισμός

Υποχρέωση συμψηφισμού των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων υπάρχει μόνο όταν (International Accounting Standards Board, 2007)[126]:

- ✓ Υπάρχει νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των τρέχουσων φορολογικών απαιτήσεων έναντι των τρεχόντων φορολογικών υποχρεώσεων και
- ✓ Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις αφορούν φόρους εισοδήματος που επιβάλλονται από την ίδια φορολογική αρχή.

3.13 Αναβαλλόμενη Φορολογία και Τράπεζες

Σημαντικό κομμάτι της τραπεζικής λογιστικής αποτελεί αναμφισβήτητα η αναβαλλόμενη φορολογία, καθώς αποτελεί ένα νομικά αποδεκτό τρόπο αντιμετώπισης των διαφορών στις λογιστικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων, αλλά και ένα μέσο αντιμετώπισης των ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου.

Μάλιστα, με τη νέα τροποποίηση του Ν.4172/2013 σχετικά με την αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα σταδιακής απόσβεσης των ζημιών εξαιτίας του κουρέματος της αξίας των ομολόγων (PSI), συμψηφίζοντας το μελλοντικό φόρο εισοδήματος που μπορεί να προκύψει, με μελλοντικά κέρδη. Αξίζει να αναφερθεί, πως οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικό κομμάτι για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, κρίνοντας από το γεγονός πως ενώ ουσιαστικά δεν αποτελούν ρευστοποιήσιμα ή «πραγματικά» κεφάλαια, συμπεριλαμβάνονται υπό συνθήκες, στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας.

Κρίνεται πως, η ενσωμάτωση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης αποτέλεσε τη «λύση ανάγκης» των ζημιών που κατέγραψαν τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα λόγω του PSI και των Stress Tests στα Assets Quality Review (AQR). Αναλυτικότερα, με το

[125] International Accounting Standards Board (2007), σελ.654-660
[126] International Accounting Standards Board (2007), σελ.677-678

νέο νόμο οι τράπεζες πραγματοποιούν σημαντικές διαγραφές των δανείων, επιχειρώντας να αντιμετωπίσουν τα μη κερδοφόρα και προβληματικά χαρτοφυλάκιά των δανείων τους. Έτσι, η αξία των ζημιών που προαναφέρθηκαν, αποτελούν μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση έναντι του Δημοσίου, η οποία, ενώ ορίζεται ως λογιστική ζημία σύμφωνα με τα ΔΛΠ, αναγνωρίζεται ως φορολογική ζημία για τις Τράπεζες.

Ένα άλλος παράγοντας που είναι αξιόλογος μελέτης, είναι και η αποδεκτή περίοδος συμψηφισμού των φορολογικών ζημιών που ισχύει στα τραπεζικά ιδρύματα. Σύμφωνα με το Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, το ποσό ζημιών που επιτρέπεται να μεταφερθεί προς συμψηφισμό είναι μέχρι τα επόμενα 5 έτη. Αντιθέτως, σύμφωνα με το Άρθρο 27 του νέου νόμου, εξαίρεση αποτελεί ο τραπεζικός κλάδος στον οποίο το αποδεκτό εύρος συμψηφισμού ορίζεται ως εξής:

- ✓ Δέκα πέντε (15) για οριστική ζημία λόγω πιστωτικού κινδύνου, η οποία προκύπτει για τα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος νομικά πρόσωπα.
- ✓ Τριάντα έτη (30) για ζημία η οποία προκύπτει από την ανταλλαγή ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου ή εταιρικών ομολόγων με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου

3.14 Συμπεράσματα

Η χρήση και η εφαρμογή των ΔΛΠ και ΔΠΧΑ έχουν φέρει χωρίς αμφιβολία σημαντικές αλλαγές στη λογιστική τυποποίηση και διαδικασία. Αναλυτικότερα, όσον αφορά τη συμβολή τους στο τραπεζικό σύστημα, έχουν ενισχύσει την τραπεζική σταθερότητα και την ορθότητα της λογιστικής εναρμόνισης, καθώς και τη διαφάνεια στη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων. Παράλληλα, η έναρξη της εφαρμογής του νέου ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να επιφέρει αλλαγές σε λογιστικούς χειρισμούς των τραπεζών, με την σημαντικότερη να αφορά τη δημιουργία υψηλότερων προβλέψεων για ζημίες δανείων, λόγω του μοντέλου αποτίμησης που λαμβάνει υπόψιν και τις μελλοντικές ζημίες απομείωσης των δανείων.

Ενδιαφέρον κομμάτι επίσης της τραπεζικής λογιστικής όσον αφορά την αποτίμηση των δανείων, είναι η σύνδεση των προβλέψεων για ζημίες δανείων με την αναβαλλόμενη φορολογία, λόγω της δυνατότητας συμψηφισμού των τραπεζών για προηγούμενες αναβαλλόμενες απαιτήσεις, η οποία οδηγεί στη απόδοση μικρότερου φόρου από αυτόν που αναλογεί στη τράπεζα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

4.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται η εμπειρική μελέτη της διπλωματικής εργασίας, περιγράφεται το δείγμα του υποδείγματος και αναλύονται τα αποτελέσματα της εμπειρικής μελέτης. Αναλυτικότερα, το ένα κομμάτι της μελέτης αφορά την επίδραση της οικονομικής κρίσης στο ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε συνδυασμό με τις μεταβλητές (**ROA, Lev, MtB, Size, LLP**) σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιταλία. Ο δεύτερος άξονας της έρευνας αναφέρεται στις προβλέψεις των τραπεζών για ζημίες «κόκκινων δανείων» για τις τράπεζες των χωρών που προαναφέρθηκαν, και το πώς αυτές συσχετίζονται με τον δείκτη απόδοσης Ενεργητικού ***(ROA***), τον δείκτη μόχλευσης ***(Leverage***), τον δείκτη αγοραίας αξίας προς Ίδια Κεφάλαια (***MtB)***, αλλά και το μέγεθος ***(Size).***

Έπειτα, στις επόμενες ενότητες του κεφαλαίου, παρατίθεται η μεθοδολογία συλλογής του δείγματος που χρησιμοποιήθηκε για την εξαγωγή των συμπερασμάτων , καθώς και η ανάλυση των στοιχείων περιγραφικής στατιστικής και της μήτρας συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών του υποδείγματος. Τέλος, επεξηγούνται τα αποτελέσματα της εκτίμησης των υποδειγμάτων σε συνδυασμό με τη παρουσίαση των σχετικών πινάκων.

4.2 Ερευνητικό πλαίσιο και Ερευνητικές Υποθέσεις

Αναφέρεται πως, ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο (**NPL**) ορίζεται ως το άθροισμα των δανεισμένων κεφαλαίων, για το οποία ο οφειλέτης δεν έχει ολοκληρώσει τις προγραμματισμένες πληρωμές του για τουλάχιστον 90 ημέρες. Αυτό το μη εκπληρωμένο δάνειο μπορεί να οφείλεται σε προσωπική επιλογή του οφειλέτη, είτε σε αδυναμία αποπληρωμής του δανείου. [127] Ακόμη, όταν ένα δάνειο θεωρηθεί ως *«μη εξυπηρετούμενο»,* οι πιθανότητες συνήθως να εξοφληθεί πλήρως είναι ιδιαίτερα χαμηλές.

[127] https://www.investopedia.com/terms/n/nonperformingloan.asp

Στην τραπεζική λογιστική επικράτησε να ορίζονται ως καθυστερήσεις μόνο οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των πελατών που υπερβαίνουν σε καθυστέρηση τους 3 μήνες. Οι καθυστερήσεις μέχρι 3 μήνες θεωρούνται απλές και αυτές που υπερβαίνουν τους 3 μήνες θεωρούνται οριστικές, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τα δάνεια της κατηγορίας αυτής να ονομάζονται μη εξυπηρετούμενα (Κόντος, 2010).[128]

Όμως, η έρευνα της Standards & Poors (2003) [129]δείχνει πως ο ορισμός αυτός σε έχει απόλυτα καθορισμένο περιεχόμενο σε όλο τον κόσμο, όμως παρόλα αυτά παρατηρούνται διαφορές από τράπεζα σε τράπεζα. Παρόμοια θέση εκφράζεται και από τον Frost (2004)[130], που επισημαίνει πως, παρόλο που η αποσαφήνιση του όρου είναι ξεκάθαρη, υπάρχουν διαφοροποιήσεις από χώρα σε χώρα, ή ακόμη και μεταξύ τραπεζών της ίδιας χώρας.

Στην Ελλάδα για να χαρακτηρισθεί ένα δάνειο ως μη εξυπηρετούμενο, απαιτείται αφενός οι καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση του κεφαλαίου ή και των τόκων να υπερβαίνουν τις 90 ημέρες , και αφετέρου να έχει γίνει καταγγελία της δανειακής σύμβασης. Αντιθέτως σε άλλες χώρες το διάστημα αυτό ορίζεται μεγαλύτερο ή μικρότερο από 90 ημέρες, και μπορεί να συνδυάζεται με την ύπαρξη ή μη εξασφαλίσεων επί του δανείου. Σύμφωνα με το IASB, μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι αυτά που έχουν καθυστέρηση στην εξυπηρέτησή τους πάνω από 90 ημέρες ή εκείνα που είναι μη εισπράξιμα.

Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες/μεταβλητές που μελετήθηκαν σε συνάρτηση με την επίδραση της οικονομικής κρίσης και της αναγνώρισης προβλέψεων για επισφαλή δάνεια αναλύονται ως εξής:

<u>Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (ROA)</u>: ο πιο συνηθισμένος τύπος για το δείκτη αυτό είναι ο λόγος **Net Income/Average Total Assets** και δείχνει το πόσο κερδοφόρα είναι μια οικονομική οντότητα σε σχέση με το σύνολο του Ενεργητικού της. Ο δείκτης ROA εξετάζεται διότι, λόγω της αύξησης της μόχλευσης των τραπεζών τα τελευταία χρόνια, μικρές μεταβολές στο ROA μπορούν να οδηγήσουν σε πολύ μεγαλύτερες μεταβολές στο δείκτη απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (ROE), κάτι που σαφώς ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους ιδιώτες επενδυτές (Νούλας, 2015).[131]

<u>Δείκτης Μόχλευσης (Leverage)</u>: αντιπροσωπεύει τη σχέση μεταξύ του βασικού κεφαλαίου ενός τραπεζικού οργανισμού και του συνόλου του Ενεργητικού του. Ο δείκτης μόχλευσης υπολογίζεται διαιρώντας τις δανειακές υποχρεώσεις μιας τράπεζας με το σύνολο του

[128] Κόντος, Γ., (2010), σελ.247
[129] Standards & Poors (2003) "Differences in Bank Asset Quality Across Europe"
[130] Frost, S. (2004), pp.379-380
[131] Νούλας, Α. (2015), σελ.97-100

Ενεργητικού της. Γενικότερα, ο δείκτης μόχλευσης χρησιμοποιείται ως εργαλείο από τις κεντρικές νομισματικές αρχές για να διασφαλίσει την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών (Νούλας, 2015).[132]Το επίπεδο μόχλευσης στη κεφαλαιακή διάρθρωση μιας τράπεζας επηρεάζει την αξία της τράπεζας όσον αφορά τις αποδόσεις της και τον κίνδυνο. Μέχρι σήμερα δεν έχει οριστεί ελάχιστο όριο για τον δείκτη μόχλευσης, αν και *η* Επιτροπή της Βασιλείας ΙΙΙ έχει προτείνει το 3%, αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο να καταστεί το όριο ακόμη υψηλότερο για ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα [133]

Δείκτης Αγοραίας Αξίας προς Ίδια Κεφάλαια (*MtB*): υπολογίζεται από το λόγο της αγοραίας αξίας προς τα Ίδια Κεφάλαια (λογιστική αξία).

⇨ Market to Book Financial Ratio = Market Value ÷ Book Value

Η σύγκριση του δείκτη MtB μεταξύ εταιριών στον ίδιο τομέα της αγοράς, μπορεί να προσφέρει πολύτιμη πληροφόρηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η αγορά αξιολογεί μια εταιρεία σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές της. Παράλληλα, εάν ο δείκτης MtB μιας επιχείρησης υπερβαίνει κατά πολύ τους ανταγωνιστές, μπορεί να υπονοείται πως η τιμή του δείκτη είναι υπερεκτιμημένη. Από την άλλη πλευρά, μπορεί να αντιπροσωπεύει μια διαχρονική και σταθερή αύξηση των κερδών, αλλά και την εμπιστοσύνη των επενδυτών.[134] Έτσι ο δείκτης αυτός αντιπροσωπεύει ένα αξιόλογο προβλεπτικό εργαλείο των μετοχών, αφού υποδηλώνει αν είναι υπερεκτιμημένες ή υποτιμημένες σε σχέση με τη λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων.

Μέγεθος (Size):αποτελεί έναν φυσικό αλγόριθμο του συνόλου του Ενεργητικού των τραπεζικών ιδρυμάτων, ο οποίος συσχετίζει το μέγεθος μιας τραπεζικής οντότητας με το ύψος των προβλέψεων για επισφαλή δάνεια.

Loan Loss Provisions (LLP): αναφέρεται στις προβλέψεις των τραπεζών για ζημίες από μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Επιπρόσθετα, ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το σύνολο των δανείων μιας τράπεζας αποτελεί το δείκτη των δανείων σε καθυστέρηση **(NPL),** ενώ όταν ο δείκτης αυτός είναι υψηλός, υπάρχει αύξηση του πιστωτικού κινδύνου και μείωση της ρευστότητας (Frost, 2004).[135]

Αναμφισβήτητα, η αναγνώριση προβλέψεων για ζημίες επισφαλών απαιτήσεων και τα «κόκκινα δάνεια» αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι της τραπεζικής λογιστικής, κυρίως λόγω

[132] Νούλας, Α. (2015), σελ.87-88
[133]http://www.kathimerini.gr/136/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/nikh-trapezwn-stoys-oroys-ths-vasileias
[134] https://www.thebalance.com/what-is-the-market-to-book-financial-ratio-393212
[135] Frost, S. (2004), pp.381-383

του μεγάλου βαθμό επιρροής που ασκούν σε διάφορους δείκτες και ομάδες των Ισολογισμών. Η πρώτη ερευνητική υπόθεση της παρούσας διπλωματικής εργασίας αναπτύσσεται ως εξής:

H_1 ⇨ Τα λογιστικά μεγέθη (ROA, LEV, MtB, SIZE) είναι προσδιοριστικοί παράγοντες των προβλέψεων ζημιών για μη εξυπηρετούμενα δάνεια, για τράπεζες της Ελλάδος, της Κύπρου, της Ισπανίας, της Ιταλίας, της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας.

Μάλιστα, σύμφωνα με την επισκόπηση βιβλιογραφίας, οι Kim και Kross (1998) κατέληξαν στο συμπέρασμα πως, οι τράπεζες με χαμηλό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, παρουσιάζουν χαμηλότερες προβλέψεις για ζημίες δανείων, ενώ παράλληλα, οι Pool et al. (2015), υποδεικνύουν με τη μελέτη τους πως η αύξηση των προβλέψεων μειώνει τη παροχή τραπεζικών δανείων και επιδρά αρνητικά στην οικονομική δραστηριότητα και κερδοφορία των τραπεζών. Συμπληρωματικά, αναφέρεται από τους Ahmed et al. (1999) πως οι προβλέψεις για ζημίες δανείων σχετίζονται αρνητικά, τόσο με τις μελλοντικές μεταβολές των κερδών, όσο και με τις αποδόσεις των μετοχών ενός τραπεζικού ιδρύματος. Στη συνέχεια, η δεύτερη ερευνητική υπόθεση περιγράφεται ως εξής:

H_2 ⇨ Η αναγνώριση προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων, είναι υψηλότερη σε Ελλάδα και Κύπρο, σε σχέση με άλλες χώρες που χαρακτηρίζονται από οικονομική ύφεση όπως η Ιταλία, η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Πορτογαλία.

Η υπόθεση αυτή συνδέεται και με το μοντέλο πιστοληπτικής ικανότητας του Orgler (1970), ο οποίος συσχέτισε τα προβληματικά δάνεια με τα χαρακτηριστικά των δανειοληπτών, και όχι τόσο με τα χαρακτηριστικά των τραπεζών που πραγματοποιούν τη χορήγηση δανείων. Το ζήτημα κατανομής των «κόκκινων δανείων» στην Ευρώπη θίχτηκε και από την Economic Governance Support Unit- European Parliament (2016), επισημαίνοντας πως, τα ποσοστά αυτά σε Ελλάδα και Κύπρο είναι 43,6% και 50% αντίστοιχα, ενώ τα ποσοστά στην υπόλοιπη Ευρώπη κυμαίνονται μέχρι το 15%. Παράλληλα, το πρόβλημα υψηλού ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα έθιξαν και οι Λούζης κ.α. (2012), εξετάζοντας τους καθοριστικούς παράγοντες των «κόκκινων» δανείων στον ελληνικό τραπεζικό τομέα.

Μάλιστα, σύμφωνα με την έκθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ESRB) σχετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Ευρώπη, ο δείκτης NPL είναι διασκορπισμένος σε όλες τις χώρες της ΕΕ και κυμαίνεται από 1% έως σχεδόν 50%. Αναφέρεται πως, το συνολικό ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων στη Ευρώπη είναι

6,17%, ενώ το μικρότερο ποσοστό το έχει η Φιλανδία, με μόλις 1,60%. Συγκριτικά, το ποσοστό για τη Πορτογαλία είναι 19,48%, για την Ιρλανδία 15,90%, για την Ισπανία 5,71% και για την Ιταλία 17%. Ενδεικτικά, η εξέλιξη των κόκκινων δανείων στις χώρες αυτές κατά τη χρονική περίοδο 2006-2016:

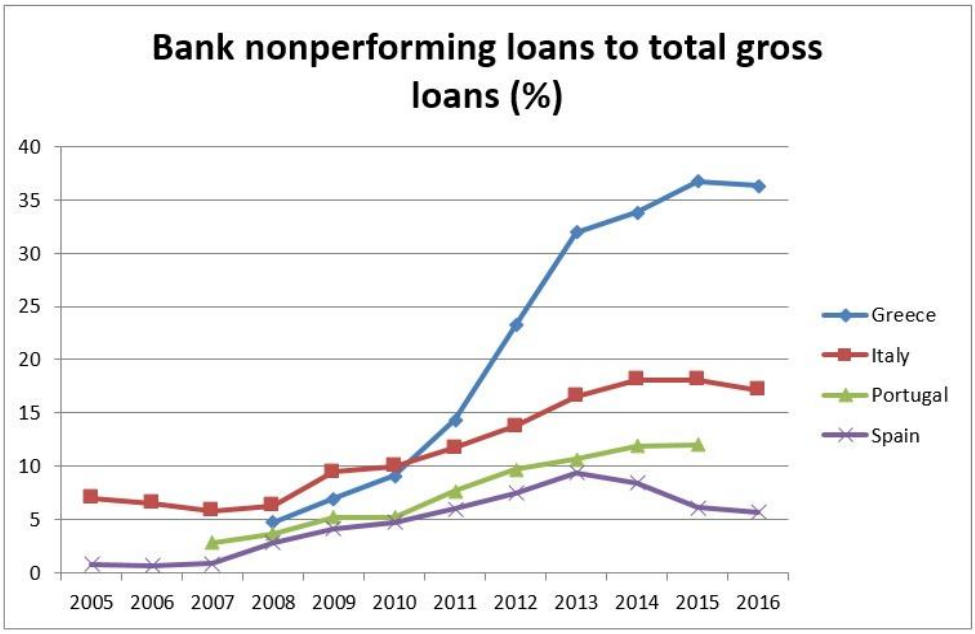

Διάγραμμα 4.1: Χρονική εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων
(Πηγή: Εφημερίδα Liberal, Αύγουστος 2017)

Πιο συγκεκριμένα, το θέμα σχέσης των δανείων σε επισφάλεια και των μακροοικονομικών μεταβλητών εξετάσθηκε επίσης και παλαιότερα από τους Tor Oddvar et al. (2007), τον Nkusu (2011), τον Nir Klein (2013) και τους Messai και Jouini (2013), οι οποίοι επισήμαναν ότι τα υψηλά ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών, σχετίζονται αρνητικά με τον ρυθμό της οικονομικής ανάκαμψης της χώρας.

4.3 Δείγμα Εμπειρικής Ανάλυσης

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για την υλοποίηση των ερευνητικών υποθέσεων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, προέρχεται από τη βάση δεδομένων της Compustat Global και στηρίζεται σε οικονομικά στοιχεία τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ισπανία, την Ιταλία και την Πορτογαλία, ενώ καλύπτουν τη χρονική περίοδο μεταξύ 2005-2016. Συνολικά, το δείγμα περιλαμβάνει 34 τραπεζικά ιδρύματα και 274 παρατηρήσεις, ενώ στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται τα στοιχεία της Περιγραφικής

Στατιστικής. Η κάθε μία μεταβλητή απεικονίζεται με τις τιμές του μέσου, της διαμέσου, της μέγιστης και ελάχιστης τιμής και της τυπικής απόκλισής τους.

Πίνακας 4.1: Στοιχεία Περιγραφικής Στατιστικής						
	LLPTOTAL	**HIGH_LLP**	**MTB**	**LEV**	**SIZE**	**ROA**
Μέσος	0,01	0,13	0,89	0,29	11,49	0,00
Διάμεσος	0,00	0,00	0,69	0,30	11,51	0,00
Μέγιστο	0,04	1,00	3,46	0,54	14,33	0,04
Ελάχιστο	0,00	0,00	0,03	0,03	7,65	-0,07
Τυπική Απόκλιση	0,01	0,34	0,71	0,11	1,39	0,01

Σημειώσεις: το δείγμα προέρχεται από τη βάση δεδομένων Compustat Global και αφορά 34 τράπεζες σε Ελλάδα, Κύπρο, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία κατά τη χρονική περίοδο 2005-2016.

Με βάση τα αποτελέσματα του **Πίνακα 4.1**, δεν φαίνεται σε γενικές γραμμές να υπάρχουν ακραίες παρατηρήσεις, διότι δεν παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές μεταξύ του μέσου και του διαμέσου στις μεταβλητές. Πιο συγκεκριμένα, για να εξετασθεί εάν ο μέσος αποτελεί αξιόπιστο μέτρο εκτίμησης, συγκρίνεται με τη τιμή της διαμέσου. Έτσι, ελέγχεται η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, ενώ παράλληλα και η πιθανότητα ύπαρξης λανθασμένης απεικόνισης των στοιχείων (Ζαχαροπούλου, 2011).[136]

Ο υπολογισμός της τυπικής απόκλισης πραγματοποιείται για την εξέταση της μεταβλητότητας και ομοιογένειας του δείγματος. Όπως προαναφέρθηκε, δεν υπάρχουν σε γενικές γραμμές ακραίες παρατηρήσεις, με αποτέλεσμα να μην επηρεάζεται η ορθή εκτίμηση της τυπικής απόκλισης η οποία είναι ευαίσθητη στην ύπαρξη ακραίων τιμών.[137] Ταυτόχρονα, παρατηρείται πως για τις μεταβλητές ***LLPTOTAL, HIGH_LLP, MtB, LEV*** και ***ROA***, η τυπική απόκλιση δεν παρουσιάζει μεγάλες διαφορές σε σχέση με το μέσο, γεγονός που υποδηλώνει πως δεν υπάρχει ασυμμετρία μεταξύ των παρατηρήσεων. Από την άλλη, όσον αφορά τη μεταβλητή ***Size***, η τυπική απόκλιση παρουσιάζει κάποιες μονάδες διαφορά από τον μέσο, όμως δεν είναι τόσο μεγάλη που να υποδεικνύει πρόβλημα ανοιομορφίας του δείγματος.

Στη συνέχεια, για να εξετασθεί η ύπαρξη προβλήματος πολυσυγγραμικότητας, παρουσιάζονται και αναλύονται τα ευρήματα της μήτρας συσχετίσεων μεταξύ των

[136] Ζαχαροπούλου, Χ. (2011). σελ.76-88, 141-144
[137] http://www2.stat-athens.aueb.gr/~jpan/statistiki-skepsi-I/chapter3.pdf pp.173-174

μεταβλητών. Η εξέταση ύπαρξης πολυσυγγραμμικότητας είναι απαραίτητη, διότι έτσι καθιστάται επιτυχημένη η ερμηνεία και η ανάλυση του υποδείγματος.

Πίνακας 4.2: Μήτρα Συσχετίσεων

	LLPTOTAL	HIGH_LLP	MTB	LEV	SIZE	ROA
LLPTOTAL	1,00					
HIGH_LLP	**0,29**	1,00				
MTB	**-0,31**	**0,23**	1,00			
LEV	0,01	**-0,32**	-0,12	1,00		
SIZE	0,04	**-0,12**	-0,03	0,07	1,00	
ROA	**-0,63**	0,02	**0,37**	**-0,16**	-0,07	1,00

Σημειώσεις: το δείγμα προέρχεται από τη βάση δεδομένων Compustat Global και αφορά 34 τράπεζες σε Ελλάδα, Κύπρο, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία κατά τη χρονική περίοδο 2005-2016. Οι τιμές με έντονα γράμματα είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο μικρότερο του 5%.

Στη περίπτωση ύπαρξης υψηλής συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών, τότε υπάρχει κίνδυνος οι συντελεστές παλινδρόμησης να είναι ασταθείς και ανακριβείς, και το υπόδειγμα να επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό όταν αφαιρεθεί ή μεταβληθεί έστω και λίγο μια ανεξάρτητη μεταβλητή (Κάτος, 2004).[138]

Τα αποτελέσματα της μήτρας συσχετίσεων περιγράφουν την ύπαρξη θετικής ή αρνητικής συσχέτισης (*τιμές μεταξύ 1 και -1)* μεταξύ των μεταβλητών, και σε ευρύτερο πλαίσιο, δείχνουν πως **δεν φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα πολυσυγγραμικότητας.**

Πιο συγκεκριμένα, για την εξαρτημένη μεταβλητή **LLPTOTAL** : παρουσιάζει μια θετική συσχέτιση 23% με τη μεταβλητή HIGH_LLP, δείχνοντας πως οι τράπεζες σε Ελλάδα και Κύπρο, παρουσιάζουν υψηλότερο ποσό προβλέψεων. Από την άλλη, μια αρκετά υψηλή αρνητική συσχέτιση εμφανίζει για τις μεταβλητές MtB και ROA 31% και 63% αντίστοιχα, γεγονός που αποδεικνύει πως η μειωμένη κερδοφορία και ο χαμηλός δείκτης MtB, οδηγούν στην αναγνώριση αυξημένων προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων.

Για τη μεταβλητή **HIGH_LLP**: παρατηρείται πως υπάρχει θετική συσχέτιση 23% με το δείκτη MtB και από την άλλη, αρνητική συσχέτιση 32% με το δείκτη LEV και 12% με τη μεταβλητή SIZE. Κάτι τέτοιο πιθανόν εξηγείται από το γεγονός πως, όσο μεγαλύτερο μέγεθος συνόλου ενεργητικού και χαμηλότερο εξωτερικό δανεισμό έχει μια τράπεζα, τόσο

[138] Κάτος, Α. (2004), σελ.508

περισσότερες δυνατότητες χορήγησης δανείων αξιοποιεί, με αποτελέσματα να είναι και πιο πιθανή η αναγνώριση υψηλού ποσού προβλέψεων για τη τράπεζα αυτή.

Για τη μεταβλητή **MtB:** η αύξηση του δείκτη ROA και της κερδοφορίας, αποτελούν θετικές ενδείξεις για τη βιωσιμότητα και τη θετική αξιολόγηση της τράπεζας, κρίνοντας από την υψηλή θετική συσχέτιση 37% που υπάρχει μεταξύ των δεικτών.

Για τη μεταβλητή **LEV**: παρατηρείται αρνητική συσχέτιση 16% με το δείκτη ROA, κάτι που αποδεικνύει πως η αύξηση της μόχλευσης, δημιουργεί αρνητικά αποτελέσματα στη λειτουργική ρευστότητα ενός τραπεζικού ιδρύματος.

4.4 Μεθοδολογία και Ανάπτυξη Υποδείγματος

Για τα αποτελέσματα του **Πίνακα 4.1,** και τον έλεγχο των μέσων τιμών χρησιμοποιήθηκαν συναρτήσεις του Excel, ενώ ο **Πίνακας 4.2** και η μήτρα συσχετίσεων βασίστηκαν στο Συντελεστής Συσχέτισης Pearson μέσω του προγράμματος E-Views. Η εκτίμηση των μοντέλων των υποδειγμάτων, βασίστηκε στη μέθοδο γραμμικής παλινδρόμησης εξέτασης πολλαπλών μεταβλητών, ενώ για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων συνδυάστηκαν οι τιμές των Coefficient, t-Statistic, Probability και Adjusted R-Squared. Για τις τιμές των **Πινάκων 4.3 και 4.4** πραγματοποιήθηκε γραμμική παλινδρόμηση μέσω του προγράμματος E-Views. Αναλυτικότερα,

- ✓ T- Statistic: υπολογίζεται ως δείκτης ενός εκτιμώμενου συντελεστή ως προς το τυπικό του σφάλμα. Χρησιμοποιείται για να ελεγχθεί η υπόθεση ότι ένας συντελεστής είναι στατιστικά ίσος ή διάφορος του μηδενός.
- ✓ Probability: είναι γνωστή ως και τιμή P-Value ή επίπεδο οριακής σημασίας. Ακόμη, όταν για μια μεταβλητή η τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,10, τότε αυτή θεωρείται στατιστικά ασήμαντη και δεν επηρεάζει την εξαρτημένη μεταβλητή.[139]
- ✓ Adjusted R-Squared: είναι ο διορθωμένος συντελεστής προσδιορισμού ως προς τους βαθμούς ελευθερίας, παίρνει τιμές μεταξύ 0 και 1, ενώ εκφράζει την επιτυχία της παλινδρόμησης στην πρόβλεψη των τιμών της εξαρτημένης μεταβλητής μέσα στο δείγμα. Χρησιμοποιείται για την καλύτερη εκτίμηση στη περίπτωση προσθήκης επιπλέον μεταβλητών.

[139] http://www.eviews.com/help/helpintro.html#page/content%2FRegress1-Equation_Output.html

Η πρώτη ερευνητική υπόθεση της έρευνα, βασιζόμενη στην επισκόπηση βιβλιογραφίας, ακολουθείται από το υπόδειγμα (1). Η εξαρτημένη μεταβλητή (LLP) είναι οι προβλέψεις για επισφαλή δάνεια προς το σύνολο του ενεργητικού. Οι ανεξάρτητες είναι μια ψευδομεταβλητή που παίρνει την τιμή 1 για την Ελλάδα και την Κύπρο (HIGH_LLP) και 0 σε κάθε άλλη περίπτωση, ενώ ROA είναι ο δείκτης απόδοσης του ενεργητικού, LEV ο δείκτης μόχλευσης , MtB ο δείκτης αγοραίας αξίας προς ίδια κεφάλαια και Size το μέγεθος της τράπεζας. Τέλος, ως w ορίζονται τα κατάλοιπα του υποδείγματος.

(1) $LLP_{i,t} = a_0 + a_1HIGH_LLP_{i,t} + a_2MtB_{i,t} + a_3LEVi,t + a_4Size_{i,t} + a_5ROA_{i,t} + w_{i,t}$

Στο δεύτερο υπόδειγμα, εισάγεται η ψευδομεταβλητή “crisis” η οποία παίρνει την τιμή 1 από το 2010 και έπειτα, και μηδέν για τα έτη που δεν υπήρχε κρίση σε κάθε χώρα. Οι ανεξάρτητη μεταβλητή που προστίθεται είναι η επίδραση της οικονομικής κρίσης (crisis) στα λογιστικά μεγέθη ROA, LEV, MtB και Size, καθώς και στη μεταβλητή HIGH_LLP. Το υπόδειγμα είναι το εξής:

(2) $LLP_{i,t} = a_0 + a_1HIGH_LLP_{i,t} + a_2MtB_{i,t} + a_3LEV_{i,t} + a_4Size_{i,t} + a_5ROA_{i,t} + a_6CRISISxHIGH_LLP_{i,t} + a_7CRISISxMTB_{i,t} + a_8CRISISxLEV_{i,t} + a_9CRISISxSIZE_{i,t} + a_{10}CRISISxROA_{i,t} + w_{i,t}$

4.5 Αποτελέσματα Υποδείγματος

Αρχικά, εξετάζεται η στατιστική σημαντικότητα της κάθε μεταβλητής με τον έλεγχο της τιμής Probability. Πιο συγκεκριμένα, εάν η τιμή αυτή είναι μεγαλύτερη από 10% (0,10) , τότε υποδηλώνεται πως οι τιμές των μεταβλητών αυτών είναι στατιστικά ασήμαντες. Στη παρούσα μελέτη, παρέχεται ένδειξη πως οι μεταβλητές HIGH_LLP, MtB, LEV και ROA είναι στατιστικά σημαντικές, ενώ η μεταβλητή SIZE στατιστικά ασήμαντη.

Στον **Πίνακα 4.3** παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εκτίμησης του βασικού υποδείγματος (1):

Πίνακας 4.3: Αποτελέσματα Εκτίμησης Βασικού Υποδείγματος			
	Coefficient	**t-Statistic**	**Prob.**
C	0,00*	1,84	0,07
HIGH_LLP	0,01*	6,48	0,00
MTB	0,00*	-2,14	0,03
LEV	0,01*	2,16	0,03
SIZE	0,00	0,90	0,37
ROA	-0,29*	-8,14	0,00
Adjusted R-squared	0,59		
Αρ. Επιχειρήσεων	34		
Αρ. παρατηρήσεων	274		

Σημειώσεις: το δείγμα προέρχεται από τη βάση δεδομένων Compustat Global και αφορά 34 τράπεζες σε Ελλάδα, Κύπρο, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία κατά τη χρονική περίοδο 2005-2016.
Οι τιμές με * εμφανίζουν Prob.<10% και δείχνουν στατιστική σημαντικότητα στο 10%.

Από τα ευρήματα του πίνακα, παρατηρείται πως οι τράπεζες σε Ελλάδα και Κύπρο, αλλά και αυτές με μεγαλύτερη μόχλευση, αναγνωρίζουν μεγαλύτερο ποσό προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων. Από την άλλη, όσο μικρότερος είναι ο δείκτης ROA των τραπεζικών ιδρυμάτων, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα να εμφανίσουν μεγαλύτερο ποσό προβλέψεων για ζημίες δανείων, σε σύγκριση με τα τραπεζικά ιδρύματα με υψηλό δείκτη ROA. Επιπρόσθετα, η μεταβλητή MtB, παρόλο που είναι στατιστικά σημαντική, δεν φαίνεται να συμπεριλαμβάνεται στους παράγοντες που οδηγούν σε χαμηλότερες ή υψηλότερες προβλέψεις τραπεζών, μιας που η τιμή Coefficient για αυτή είναι 0.

Έτσι, τα ευρήματα του πρώτου υποδείγματος , αποδεικνύουν τη πρώτη υπόθεση εν μέρει, δείχνοντας πως προσδιοριστικοί παράγοντες για την αναγνώριση προβλέψεων για μη εξυπηρετούμενα δάνεια, για τράπεζες της Ελλάδος, της Κύπρου, της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Ιρλανδίας είναι ο ROA και ο LEV, λιγότερο ο δείκτης MtB, ενώ η μεταβλητή Size δεν θεωρείται ως προσδιοριστικός παράγοντας.

Τέλος, παρατηρείται πως ο **Adjusted R-Squared** είναι ιδιαίτερα υψηλός σε επίπεδο **59%**, αποτέλεσμα που αποδεικνύει πως οι προβλέψεις για επισφαλή δάνεια προς το σύνολο του ενεργητικού μιας τράπεζας (εξαρτημένη μεταβλητή), μπορεί να προβλεφθεί σε σημαντικό βαθμό από τις ανεξάρτητες μεταβλητές του υποδείγματος που αποδείχθηκαν στατιστικά σημαντικές. Αναλυτικότερα, ο διορθωμένος συντελεστής προσδιορισμού εκφράζει το γεγονός πως το 59% της πληροφορίας της εξαρτημένης μεταβλητής, εξηγείται από τις ανεξάρτητες αυτές μεταβλητές του υποδείγματος.

Παρακάτω, στον **Πίνακα 4.4** παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του δεύτερου υποδείγματος, στο οποίο εισάγεται η ψευδομεταβλητή "crisis" η οποία παίρνει την τιμή 1 από

Πίνακας 4.4: Αποτελέσματα Υποδείγματος με τις Επιδράσεις της Κρίσης			
	Coefficient	**t-Statistic**	**Prob.**
C	0,01*	2,58	0,01
HIGH_LLP	0,01*	3,66	0,00
MTB	0,00	-0,59	0,56
LEV	0,01	1,52	0,13
SIZE	0,00	-0,05	0,96
ROA	-0,52*	-7,89	0,00
CRISIS	0,00	-0,98	0,33
CRISISxHIGH_LLP	0,00*	1,98	0,05
CRISISxMTB	0,00	0,07	0,95
CRISISxLEV	0,00	-0,09	0,93
CRISISxSIZE	0,00	0,80	0,42
CRISISxROA	0,27*	3,62	0,00
Adjusted R-squared	0,62		
Αρ. Επιχειρήσεων	34		
Αρ. παρατηρήσεων	274		

το 2010 και έπειτα, και μηδέν για τα έτη που δεν υπήρχε κρίση σε κάθε χώρα.

Σημειώσεις: το δείγμα προέρχεται από τη βάση δεδομένων Compustat Global και αφορά 34 τράπεζες σε Ελλάδα, Κύπρο, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία κατά τη χρονική περίοδο 2005-2016. Οι τιμές με * εμφανίζουν Prob.>10% και δείχνουν στατιστική σημαντικότητα στο 10%.

Σύμφωνα με το υπόδειγμα αυτό και τη προσθήκη της ψευδομεταβλητής crisis, οι μεταβλητές HIGH_LLP και ROA χαρακτηρίζονται ως στατιστικά σημαντικές, ενώ οι υπόλοιπες μεταβλητές στατιστικά ασήμαντες, σε αντίθεση με το προηγούμενο υπόδειγμα όπου οι μεταβλητές LEV και MtB θεωρούνταν και αυτές στατιστικά σημαντικές. Ενδιαφέρον ακόμη είναι πως η οικονομική κρίση μεμονωμένα θεωρείται στατιστικά ασήμαντη και δεν προσφέρει περαιτέρω πληροφόρηση για τις προβλέψεις ζημιών από μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Έτσι, και στο δεύτερο υπόδειγμα αποδεικνύεται πως οι τράπεζες σε Ελλάδα και Κύπρο αναγνωρίζουν μεγαλύτερο ποσό προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων. Μάλιστα, αξίζει να αναφερθεί πως η προσθήκη της κατάστασης της οικονομικής κρίσης, σχεδόν οδηγεί στον διπλασιασμό της αρνητικής επιρροής (από 29% στο 52%) του δείκτη ROA στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Στη συνδυαστική εξέταση επιρροής των ανεξάρτητων μεταβλητών, φαίνεται πως, οι τράπεζες σε Ελλάδα και Κύπρο με υψηλό ποσό προβλέψεων και λαμβάνοντας υπόψιν το παράγοντα οικονομική κρίση, θεωρείται στατιστικά σημαντική μεταβλητή, χωρίς όμως να

υπάρχει θετική ή αρνητική επιρροή στην εξαρτημένη μεταβλητή. Από την άλλη, οι τράπεζες με υψηλότερο δείκτη ROA, σε συνδυασμό με την ύπαρξη οικονομικής κρίσης στη χώρα στην οποία δραστηριοποιούνται, έχουν αυξημένες πιθανότητες εμφάνισης στον Ισολογισμό τους προβλέψεων για ζημίες «κόκκινων» δανείων. Η τιμή της μεταβλητής CRISISxROA είναι θετική σε επίπεδο 27%, γεγονός που πιθανόν εξηγείται από τη πεποίθηση πως οι πιο κερδοφόρες τράπεζες έχουν περισσότερες δυνατότητες και μεγαλύτερη ευχέρεια χορήγησης δανείων. Κατά συνέπεια, όσο αυξημένη είναι η χορήγηση δανείων σε περίοδο οικονομικής κρίσης, τόσο πιο πιθανή είναι η αδυναμία αποπληρωμής του δανείου αυτού από τη πλευρά του οφειλέτη. Αντιθέτως, λαμβάνοντας υπόψιν τη μεταβλητή crisis, τα λογιστικά μεγέθη LEV, MtB και Size θεωρούνται στατιστικά ασήμαντα.

Τα αποτελέσματα λοιπόν του υποδείγματος, ενισχύουν και προσφέρουν υποστήριξη στη δεύτερη ερευνητική υπόθεση, δείχνοντας πως μεταξύ των χωρών στην Ευρώπη που αντιμετωπίζουν προβλήματα οικονομικής κρίσης, η Ελλάδα και η Κύπρος παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά «κόκκινων δανείων» και περισσότερες προβλέψεις για ζημίες από την μη αποπληρωμή αυτών των δανείων.

Συμπληρωματικά, ο **Adjusted R-Squared** συνεχίζει να είναι υψηλός σε ποσοστό **62%**, με αποτέλεσμα την αύξηση προβλεπτικότητας του υποδείγματος.

4.6 Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα εκτίμησης των υποδειγμάτων (1) και (2) αρχικά ενισχύουν τη δεύτερη ερευνητική υπόθεση και αποδεικνύουν πως σε σύγκριση με χώρες στην Ευρώπη (Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιρλανδία), των οποίων το τραπεζικό σύστημα πλήγηκε από την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, η Ελλάδα και η Κύπρος κατέχουν τις πρώτες θέσεις όσον αφορά τα υψηλότερα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων και προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών τους.

Παράλληλα, εκτός από την επίδραση της οικονομικής κρίσης στην άνιση κατανομή των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ευρώπη που θίχτηκε στη βιβλιογραφική επισκόπηση, εξετάσθηκε και ο βαθμός επιρροής των λογιστικών μεγεθών ROA, LEV, MTB και Size στην αναγνώριση προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων. Αναλυτικότερα, φαίνεται πως ο δείκτης ROA για μια τράπεζα μπορεί να δώσει πιο ακριβής και αξιόπιστη πληροφόρηση για τις προβλέψεις ζημιών, ακολουθούν οι δείκτες LEV και MtB, ενώ το μέγεθος του συνόλου Ενεργητικού ενός τραπεζικού ιδρύματος δεν αποτελεί προσδιοριστικό παράγοντα στην

εμφάνιση υψηλότερων ή χαμηλότερων ποσών προβλέψεων για ζημίες μη εξυπηρετούμενων δανείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η σύνοψη των συμπερασμάτων από την βιβλιογραφική επισκόπηση και το θεσμικό πλαίσιο, καθώς και η πρόταση μελλοντικών προτάσεων και προβληματισμών για έρευνα. Τα συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας απορρέουν από την επισκόπηση βιβλιογραφίας σε συνδυασμό με το θεσμικό πλαίσιο των θεμάτων που αναπτύχθηκαν, και εστιάζουν κυρίως στα εξής ζητήματα.

Η χρήση και η εφαρμογή των ΔΛΠ και ΔΠΧΑ έχουν φέρει χωρίς αμφιβολία σημαντικές αλλαγές στη λογιστική τυποποίηση και διαδικασία. Αναλυτικότερα, όσον αφορά τη συμβολή τους στο τραπεζικό σύστημα, έχουν ενισχύσει την τραπεζική σταθερότητα και την ορθότητα της λογιστικής εναρμόνισης, καθώς και τη διαφάνεια στη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων. Παράλληλα, η έναρξη της εφαρμογής του νέου ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να επιφέρει αλλαγές σε λογιστικούς χειρισμούς των τραπεζών, με την σημαντικότερη να αφορά τη δημιουργία υψηλότερων προβλέψεων για ζημίες δανείων, λόγω του μοντέλου αποτίμησης που λαμβάνει υπόψιν και τις μελλοντικές ζημίες απομείωσης των δανείων.

Επιπρόσθετα, η ορθή αναγνώριση και αποτίμηση των τραπεζικών δανείων είναι αναγκαία και καταλυτική, διότι οι προβλέψεις για ζημίες δανείων αποτελεί πολλές φορές εργαλείο χειραγώγησης των αποτελεσμάτων και της οικονομικής θέσης των τραπεζών. Οι προβλέψεις έχουν επιρροή σε σημαντικούς δείκτες χρηματοοικονομικής και λογιστικής πληροφόρησης. Ενδιαφέρον κομμάτι επίσης της τραπεζικής λογιστικής όσον αφορά την αποτίμηση των δανείων, είναι η σύνδεση των προβλέψεων για ζημίες δανείων με την αναβαλλόμενη φορολογία, λόγω της δυνατότητας συμψηφισμού των τραπεζών για προηγούμενες αναβαλλόμενες απαιτήσεις, η οποία οδηγεί στη απόδοση μικρότερου φόρου από αυτόν που αναλογεί στη τράπεζα.

Στην εμπειρική διερεύνηση της διπλωματικής εργασίας διαπιστώθηκε ο δείκτης που δίνει περισσότερη πληροφόρηση για την αναγνώριση υψηλότερων ή χαμηλότερων προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων είναι ο ROA, ακολουθούν οι δείκτες LEV και MtB, ενώ το μέγεθος του συνόλου Ενεργητικού ενός τραπεζικού ιδρύματος δεν αποτελεί προσδιοριστικό παράγοντα. Στη συνέχεια, τα ευρήματα του δεύτερου υποδείγματος έδειξαν

πως μεταξύ των χωρών στις οποίες λαμβάνεται υπόψιν ο παράγοντας «οικονομική κρίση», η Ελλάδα και η Κύπρος είναι οι χώρες με τα υψηλότερα «κόκκινα» δάνεια στην Ευρώπη. Οι περιορισμοί για τη παρούσα μελέτη είναι κυρίως γεωγραφικού χαρακτήρα, διότι τα δεδομένα για την εξαγωγή συμπερασμάτων προέρχονταν μόνο από τράπεζες συγκεκριμένων χωρών της Ευρώπης (Ελλάδα, Κύπρος, Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία και Ιρλανδία).

Ένα ερώτημα λοιπόν που μπορεί να αποτελέσει μελλοντική έρευνα είναι οι λόγοι της μεγάλης διαφοράς των ποσοστών μη εξυπηρετούμενων δανείων στις δύο αυτές χώρες, σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες των οποίων οι οικονομίες χαρακτηρίζονται και αυτές από οικονομικές δυσχέρειες. Τέλος, μια ακόμη πρόταση για μελλοντική έρευνα αφορά το ζήτημα την υποαναγνώρισης προβλέψεων για ζημίες επισφαλών δανείων από τις τράπεζες. Λόγοι που μπορεί να συντρέχουν στην αναγνώριση λιγότερων προβλέψεων από τις τράπεζες, θα μπορούσε να είναι η αποφυγή της αποτυχίας στα Stress Tests ή η μη επιθυμία αύξησης του μετοχικού τους κεφαλαίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αποστόλου, Α., Φίλος, Ι., (2010) «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα - Θεωρητική προσέγγιση και Εφαρμογές μετατροπής», Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα

Ζαχαρούλα, Χ., (2011) «Στατιστική: Μέθοδοι – Εφαρμογές», 4η Έκδοση, Εκδόσεις ΣΟΦΙΑ

Β' Έκδοση, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

Νεγκάκης , Χ., (2015) «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς - Θεωρία και Εφαρμογές», Θεσσαλονίκη

Νεγκάκης , Χ., (2015) «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς - Ειδικά Θέματα», Θεσσαλονίκη

Νούλας, Α., (2015) «Χρηματοοικονομική Διοίκηση - Επενδυτικές και Χρηματοδοτικές Αποφάσεις», Θεσσαλονίκη

Πρωτοψάλτης, Π., Βρουστούρης, Π., (2002) «Διεθνή λογιστικά πρότυπα & Διερμηνείες - Πρακτική Ανάλυση και Ερμηνεία», Εκδόσεις Σταμούλη ΑΕ

Χριστόπουλος, Α., Ντόκας, Ι., (2012) «Θέματα Τραπεζικής και Χρηματοοικονομικής Θεωρίας», Α' Έκδοση, Εκδόσεις Κριτική

International Accounting Standards Board (2007), «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης - ελληνική μετάφραση», Νομική Βιβλιοθήκη

Grant Thornton (2009), «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς IFRS – Αναλυτική Παρουσίαση», Γ' Έκδοση Αναθεωρημένη, Αθήνα

Ξενόγλωσση

Ahmed, A. S., Takeda, C., and Thomas, S. (1999) "Bank loan loss provisions: a reexamination of capital management, earnings management and signaling effects", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 28, pp.1–25

Ball, R. (2006) "International Financial Reporting Standards (IFRS): pros and cons for investors", *Accounting and Business Research*, Vol. *36*, pp.5–27.

Barth, M. E., Landsman, W. R., and Lang, M. H. (2008) "International accounting standards and accounting quality", *Journal of Accounting Research*, Vol. *46*(3), pp.467–498

Barlev, B., Haddad, J., R., (2007) "Harmonization, Comparability and Fair Value Accounting", *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, Vol. 22(3), pp.493-509

Cairns, D. (2006) "The Use of Fair Value in IFRS", *Accounting in Europe*, Vol. *3*, pp.5–22

Chen, Y. S., & Cheng, C. H. (2013) "Hybrid models based on rough set classifiers for setting credit rating decision rules in the global banking industry", *Knowledge-Based Systems*, Vol. 39, pp.224-239

Deloitte (2011), «Deloitte : Έρευνα σε 56 τράπεζες για το ΔΠΧΑ 9», *Euro2day*

Christodoulou, M., (2010) "IAS 37 rule on legal costs set to cause confusion", *AccountancyAge*

Cuzman, I., Dima B. and Stefana M. (2010) "IFRS for financial instruments, quality of information and capital market's volatility: an empirical assessment for Eurozone", Issue 27167

Edwards, G. A. (2016) "Supervisors' Key Roles as Banks Implement Expected Credit Loss Provisioning", *SEACEN Financial Stability Journal*, Vol. *7*, pp.1–26

Ernst & Young (2010) "Impairment accounting – the basics of IAS 36 Impairment of Assets", pp.1-12

Ernst & Young (2008) "International GAAP – the International Financial Reporting Group of Ernst & Young", WILEY

Fiechter, P. (2011) "Reclassification of financial assets under IAS 39: Impact on European banks' financial statements", *Accounting in Europe*, Vol. *8*(1), pp.49–67

Firoz, M., Ansari, A. A., and Akhtar, K. (2011) "IFRS – Impact on Indian Banking Industry", *International Journal of Business and Management*, Vol. *6*(3), pp.277–283.

Gebhardt, G. (2016) "Impairments of Greek Government Bonds under IAS 39 and IFRS 9: A Case Study", *Accounting in Europe*, Vol. *13*(2), pp.169–196

Grant Thornton (2016) "Get ready for IFRS 9: The impairment requirements", Vol. 9

Hitz, J. M. (2007) "The decision usefulness of fair value accounting - A theoretical perspective" *European Accounting Review*, Vol. *16*(2), pp.323–362

Hodder, L. D., Hopkins, P. E., Wahlen, J. M., Hodder, L. D., Hopkins, P. E., and Wahlen, J. M. (2016) "Risk-Relevance of Fair-Value Income Measures for Commercial Banks", *Accounting Association*, Vol. 81(2), pp.337–375

Kim, M. - S., and Kross, W. (1998) "The impact of the 1989 change in bank capital standards on loan loss provisions and loan write-offs", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. *25*, pp.69–99

Landini, S., M. and Uberti, S. C. (2017) "Credit Risk Migration Rates Modeling as Open Systems : A Micro-simulation Approach", *Elsevier*, pp.2-37

Lantto, A., and Sahlström, P. (2009) “Impact of International Financial Reporting Standard adoption on key financial ratios”, *Accounting and Finance*, Vol. *49*, pp. 341–361.

Leventis, S., Dimitropoulos, P. E., and Anandarajan, A. (2011) “Loan Loss Provisions, Earnings Management and Capital Management under IFRS: The Case of EU Commercial Banks” *Journal of Financial Services Research*, Vol. 40(1), pp.103–122

Lim, C. Y., Lee, E., Kausar, A., and Walker, M. (2014) “Bank accounting conservatism and bank loan pricing”, *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. *33*(3), pp.260–278

Louzis, D. P., Vouldis, A. T., and Metaxas, V. L. (2012) “Macroeconomic and bank-specific determinants of non-performing loans in Greece: A comparative study of mortgage, business and consumer loan portfolios”, *Journal of Banking and Finance*, Vol. *36*(4), pp.1012–1027

Marton, J., Runesson, E., (2016) “The predictive ability of loan loss provisions in banks – Effects of accounting standards, enforcement and incentives”, *The British Accounting Review*, Vol. 49(2), pp. 162-180

Mesnard, B, Margerit, A. Power, C and Magnus, M. (2016) “BRIEFIN Non-performing loans in the Banking Union: stocktaking and challenges”, *European Parliament, Economic Governance and Support Unit*

Nawaiseh, M. E. (2016) “Can Impairment Recognition under IAS 36 be improved by Financial Performance ?”, *International Journal of Economics and Finance*, Vol. *8*(12), pp.163–174

Novotny-Farkas, Z. (2016) “The Interaction of the IFRS 9: Expected Loss Approach with Supervisory Rules and Implications for Financial Stability”, *Accounting in Europe*, Vol. *13*(2), pp.197–227

Pool, S., Haan, L., and Jacobs, J. P. A. M. (2015) “Loan loss provisioning, bank credit and the real economy” *Journal of Macroeconomics*, Vol. *45*, pp.124–136.

Pucci, R. (2017) “Accounting for Financial Instruments in an Uncertain World Controversies in Ifrs in the Aftermath of the 2008 Financial Crisis”, *Copenhagen Business School*, Denmark *Copenhagen Business School*.

Schipper, K. (2005) “The introduction of International Accounting Standards in Europe: Implications for international convergence”, *European Accounting Review*, Vol. *14*(1), pp.101–126

Standards & Poors (2003) “Differences in Bank Asset Quality Across Europe”

Uwadiae, O. (2014) “Accounting for investments in associates”, *Deloitte*, Part 6.

Werner, R. A. (2016) “A lost century in economics: Three theories of banking and the conclusive evidence”, *International Review of Financial Analysis*, Vol.*46*, pp.361–37

Ηλεκτρονικές Πηγές

www2.deloitte.com

www.pwc.com

www.econlib.org

www.ifrs.org

www.taxheaven.gr

www.ft.com

www.icaew.com

www.iasplus.com

http://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html

www.e-forologia.gr

www.logistis.gr

www.forin.gr

en.wikipedia.org

www.accountancyage.com

home.kpmg.com

www.accaglobal.com

www.bbva.com

investopedia.com

www.kathimerini.gr

www.fpress.gr

www.ey.com

kouklouberis.gr

www.sigmalive.com

www.naftemporiki.gr

www.grant-thornton.gr

www.euro2day.gr

www.thebalance.com

www.compustat.com

www.eviews.com

www.liberal.gr

www.stockwatch.com